

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

ROLE TELEVIZE A INTERNETU V ŽIVOTĚ DOSPÍVAJÍCÍCH

***THE ROLE OF THE TELEVISION AND THE INTERNET IN THE LIFE OF
TEEN-AGERS***

Autor:
Alena Černíková
Valtrových 78
277 11 Neratovice

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Počet:

Stran	obrázků	tabulek	Grafů	zdrojů	příloh
90	0	31	31	19	2 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 20. 03. 2008

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Alena Černíková
Adresa: Valtrových 78, 27711 Neratovice
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele
Kód oboru: 7506R029

Název práce: ROLE TELEVIZE A INTERNETU V ŽIVOTĚ
DOSPÍVAJÍCÍCH

Název práce v angličtině: THE ROLE OF THE TELEVISION AND THE
INTERNET IN TEENAGERS' LIFE

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Termín odevzdání práce: 30. 04. 2008

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

vedoucí bakalářské práce

děkan FP TUL

vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Alena Černíková

Datum: 23. 02. 2007

Podpis studenta:

Cíl práce:

Zjistit, jaké místo zaujímá televize a internet v životě mladých lidí věkové struktury 14 – 16 let, navštěvující různé typy škol.

Základní literatura:

MATOUŠEK, Oldřich. *Dospívání chlapců v Čechách a na Moravě*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-121-5.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

KOUKOLÍK, František – DRTILOVÁ, Jana. *Vzpouza deprivantů*. 1.vyd. Praha: Makropulos, 1996. ISBN 80-901776-8-9.

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do vývojové psychologie*. 1. vyd. Liberec: 2006. ISBN 80-7372-057-4.

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov města média*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85850-59-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 20.03.2008

Podpis:

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Bohumilu Stejskalovi, CSc. za jeho ochotu, odborné rady a podněty.

Můj vděk patří také všem pedagogům Technické univerzity v Liberci, kteří při přednáškách poskytovali odborné informace, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout.

Dále bych ráda poděkovala všem pedagogům praktické školy, středního odborného učiliště a gymnázia v Neratovicích, kteří mi ochotně vyšli vstříc a umožnili bezproblémový přístup k respondentům v období mého průzkumu.

Poděkování také náleží mému manželovi a dceři za trpělivost i za to, že mě v závěru studia psychicky podporovali a také za jejich připomínky k bakalářské práci.

Název bakalářské práce: ROLE TELEVIZE A INTERNETU V ŽIVOTĚ DOSPÍVAJÍCÍCH

Název bakalářské práce: *THE ROLE OF THE TELEVISION AND THE INTERNET
IN THE LIFE OF TEEN-AGERS*

Jméno a příjmení autora: Alena Černíková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2007/2008

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou televize a internetu v životě dospívajících. Jejím cílem bylo zjistit, jaký podíl zaujímá televize a internet převážně ve volném čase mladých lidí věkové struktury 14 – 16 let, navštěvujících různé typy škol. Respondenty byli žáci středního odborného učiliště, gymnázia a praktické školy. Neméně důležitým cílem bylo též porovnat výsledky získané u dětí s lehkým mentálním postižením s běžnou dětskou populací.

Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování odborných zdrojů objasňovala zvláštnosti období dospívání u běžné populace a dětí mentálně retardovaných. Další část teoretické práce popisovala očima odborníků pozitivní i negativní vliv médií (obzvláště televize a internetu) na mládež. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníku u 135 dospívajících množství času stráveného u televize a internetu, jejich oblíbené pořady i jejich postoje k negativním pořadům a internetovým stránkám. Výsledky ukazovaly, že mladí tráví svůj volný čas převážně pasivně - buď sledují televizi nebo jako zdroj zábavy a komunikace využívají internet. Porovnání výsledků mezi respondenty různých škol odhalilo větší závislost na televizi u dospívajících praktické školy, jejich větší ovlivnitelnost a menší schopnost uvědomit si možnou závislost na médiích. Na základě tohoto zjištění bylo navrženo konkrétní opatření a vypracováno doporučení pro dospívající i jejich rodiče, pro pedagogy obecně, pro speciální pedagogy a v neposlední řadě i pro samotná média. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat výsledky průzkumu u respondentů všech tří škol. Upřímné odpovědi mladých nejenže vypovídaly o jejich přáních, tužbách, problémech, ale i o jejich nesprávném vedení a mnohdy malém zájmu ze strany dospělých, převážně rodičů. Praktická i teoretická část může tedy posloužit těm, kteří se o problematiku médií ve vztahu k dětem a dospívajícím zajímají a dále jako inspirace těm, kteří tuto oblast hlouběji zkoumají.

Klíčová slova: cíl práce, dospívání, období puberty, období adolescence, zvláštnosti dospívání, mentální retardace, televize, vliv televize, internet, sociální revoluce na internetu,

ochrana před škodlivými vlivy, stanovení předpokladů průzkumu, použité metody, popis zkoumaného vzorku, průběh průzkumu, interpretace získaných výsledků, pozorování, navrhovaná doporučení.

Summary:

The bachelor thesis dealt with the issue of television and internet in the life of adolescents. The aim was to find out what share the television and internet have mainly in leisure time of young people at the age of 14-16 years attending various types of schools. Among the respondents there were pupils of vocational school, grammar school and practical school. It was no less important to compare the acquired results concerning children with mild mental disorder to common population.

The thesis comprised of two fundamental fields. The theoretical part clarified peculiarities of adolescent period among common population and mentally retarded children by means of processing the professional sources. Another part of the theoretical thesis described a positive as well as negative influence of these media on the young through the eyes of experts. On the basis of questionnaires the practical part investigated on the sample of 135 adolescents how much time they spend watching television and using internet, their favourite programmes as well as their attitudes to the negative programmes and websites. The results showed that the young spend their leisure time mainly passively - they either watch television or use internet as a source of entertainment and communication. Comparison of results among the respondents revealed greater TV addiction among adolescents of practical school, their greater suggestibility and lower ability to realize possible media addiction. On the basis of this finding a specific suggested measure and recommendation for adolescents and their parents, for educationalists in general, special educationalists and last but not least also for media themselves was processed. The research results among the respondents of all three schools could be considered the greatest contribution to the thesis taking this particular issue into account. The young's frank answers not only showed their wishes, desires, problems but also their incorrect upbringing and often little interest on the part of adults, mainly parents. Therefore, the practical as well as the theoretical part can help those who are interested in the issue of media in relation to children and adolescents and it can also serve as an inspiration to those who carry out a profound exploration of this field.

Keywords: aim of the thesis, adolescence, period of puberty, period of adolescence, peculiarities of adolescent period, mental retardation, television, influence of television, internet, social revolution on the internet, protection against detrimental effects, determination

Obsah

1 Úvod	10
2 Teoretické zpracování problému	11
2.1 Období dospívání	11
2.1.1 Období puberty	12
2.1.2 Období adolescence	13
2.1.3 Televize a dospívající	13
2.2 Vymezení pojmu mentální retardace	14
2.2.1 Hluboká mentální retardace	14
2.2.2 Těžká mentální retardace	15
2.2.3 Středně těžká mentální retardace	15
2.2.4 Lehká mentální retardace	16
2.3 Zvláštnosti dětí mentálně retardovaných	17
2.4 Televize – médium, které změnilo svět	19
2.4.1 Televize může být nebezpečná	20
2.4.2 Televize a morálka	20
2.5 Vliv televize na dospívající – názory odborníků	21
2.5.1 Nejsledovanější televizní stanice mezi mladými lidmi	24
2.5.2 Televize jako výchovný a vzdělávací prostředek	24
2.5.3 Televize jako výchovný negativní prostředek	25
2.5.4 Polemika o vlivu televize	26
2.5.5 Jak je to tedy s vlivem televize	27
2.5.6 Vliv rodičů na děti ve vztahu k televizi	28
2.5.7 Ovládněme televizi dříve, než ona ovládne nás	29
2.6 Co je internet	31
2.6.1 Služby a zdroje internetu	31
2.6.2 Internet se může stát pro dospívající nebezpečný	32
2.6.3 Jak se vyhnout nebezpečí na internetu	33
2.6.3.1 Sociální revoluce	33
2.6.3.2 Sociální sítě na internetu jsou opravdu škodlivé	34
2.6.3.3 Ochrana před škodlivými vlivy	35

3 Praktická část	38
3.1 Cíl praktické části	38
3.2 Stanovení předpokladů průzkumu	38
3.3 Použité metody	39
3.4 Předprůzkum a jeho výsledky	39
3.5 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu	39
3.6 Vlastní průzkum a interpretace získaných výsledků	40
3.6.1 Pozorování a rozhovor s respondentem	75
4 Závěr	78
5 Navrhovaná doporučení	79
5.1 Doporučení rodičům	79
5.1.1 Jak mít pod kontrolou televizi a počítač – nutná spolupráce v rodině	81
5.2 Doporučení pedagogům a školám všeobecně	83
5.3 Doporučení speciálním pedagogům	84
5.4 Co by měla dělat média	86
6 Seznam použitých zdrojů	88
7 Seznam příloh	90

1 Úvod

Námět bakalářské práce – „Role televize a internetu v životě dospívajících“, nebyl zvolen jen tak náhodně. Výběr tohoto námětu byl ovlivněn situacemi a osobními zkušenostmi, které ukázaly, jak velkou roli může televize a internet hrát v životě mladých, nenápadně je ovlivňovat, měnit jejich morální postoje či dokonce určovat jejich vztah s rodiči.

Práce je zaměřena na dospívající ve věku 14 – 16 let, a proto je v teoretické části pojednáno o charakteristických znacích a projevech období puberty i adolescence. Dále je pozornost zaměřena na zvláštnosti dětí s mentálním postižením ve srovnání s dětmi zdravými, neboť zkoumanými respondenty jsou též dospívající navštěvující praktickou školu. Z toho důvodu je do teoretické části zařazena kapitola týkající se základního pojmu a klasifikace mentální retardace. V páté kapitole je pojednáno o televizi jako o médiu, které nabízí ke shlédnutí velkou škálu různých typů programů, bez ohledu na možný negativní dopad na děti a mladistvé. V šesté kapitole jsou uvedeny názory odborníků na vliv televize na dospívající. V závěru této části jsou zařazeny rady pro mladé a rodiče, které mohou napomáhat při vyhýbání se negativním vlivům tohoto média.

V osmé kapitole je pojednáno o internetu, jeho zdrojích a nabízených službách. Rovněž v této kapitole jsou mladí upozorněni na možná negativní rizika. V závěru této části jsou vyzdviženy rady pro mladé i rodiče, jak se ochránit před negativními vlivy tohoto média.

Hlavním cílem průzkumu, který je uveden v praktické části, je zjistit, kolik času tráví dnes dospívající před televizí a internetem, jaké televizní programy a internetové stránky si vybírají a zda si vůbec uvědomují, do jaké míry je tato média mohou ovlivnit. Neméně důležitým cílem je porovnání výsledků respondentů v závislosti na typu navštěvované školy, zejména srovnání výsledků zjištěných u dětí s mentálním postižením a dětí ostatních. Zajímavé bude také zjistit, jaký podíl zaujímají tato média v autoedukaci dospívajících.

Výzkum byl zrealizován prostřednictvím anonymního dotazníku na praktické škole, kde jsou děti s IQ v pásmu subnormy a lehké mentální retardace, na středním odborném učilišti, kde je většinou mládež s inteligencí v pásmu průměru a hraničního pásma a na gymnáziu, kde lze předpokládat inteligenci mírně nebo více nadprůměrnou. Velmi poučné bude i porovnání

výsledků těchto tří skupin. Zkoumaný vzorek byl vybrán účelově, věková kategorie respondentů - chlapců i dívek - je 14 až 16 let, při stejném počtu žáků z každé školy. Pro přehlednost byly výsledky zpracovány do tabulek, graficky vyjádřeny, slovně vyhodnoceny a porovnány.

Na závěr praktické části jsou zjištěné kvantitativní údaje doplněny osobní zkušeností z praktické školy.

2 Teoretické zpracování problému

2.1 Období dospívání

Období dospívání považuje Jůva (2001, s.88) za kritické období charakterizované zejména změnami sociálními. V tomto období se formují hlavní rysy osobnosti. Pro úspěšný vývoj je třeba, aby dědičné předpoklady i vlivy prostředí byly v normě a aby zrání a učení působilo ve vzájemném souladu i časové shodě. Za hlavní složku vnější stimulace považuje výše uvedený autor sociální prostředí. Socializační činitel je podle tohoto autora nejvýznamnějším faktorem, který rozvíjí specificky lidské psychické vlastnosti. Důležitými socializačními činiteli jsou tedy rodina, škola, zájmové organizace a v neposlední řadě sdělovací prostředky. Prostřednictvím těchto skupin se k dítěti dostávají odměny a tresty, požadavky a příkazy, jež jsou uznávanými normami dané společnosti. Sociální učení má významnou úlohu též při utváření charakteru.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je třeba se zamyslet nad dnešními pořady v televizi, v nichž může každé dítě spatřit na obrazovce v průběhu jediného dne desítky různých násilností i jiných spáchaných a dosti často nepotrestaných trestných činů. V mnoha případech jsou jejich pachatelé i oslavováni. Tato skutečnost samozřejmě velmi působí na nevyzrálou psychiku dospívajících a silně je ovlivňuje při hledání životních postojů. Vidí-li například, že jemu sympatický hrdina, s nímž se v duchu ztotožňuje, řeší své potíže silou a agresivitou, je téměř jisté, že se jej při první vhodné příležitosti pokusí napodobit. K tomu je třeba ještě připočítat vliv různých idolů z řad zpěváků, o nichž se do „omrzení“ oslavně mluví v řadě televizních pořadů. Ve svých rozhovorech s reportéry se tyto „idoly“ zpravidla vůbec netají například svým kladným vztahem k drogám, alkoholu, sexuální promiskuitě a

podobným závadným aktivitám, přičemž si zřejmě ani neuvědomují, jak zhoubný vliv tato prohlášení mohou mít na mládež, která se v nich „vidí“.

Období dospívání se rozděluje na období pubescentní (cca 11 – 15) let a období adolescenční (cca 16 – 22 let). Protože zkoumanými respondenty jsou mladí ve věku 14 – 16 let, je nutné v dalších kapitolách uvést charakteristické znaky jednotlivých období.

2.1.1 Období puberty

Období puberty je důležitým biologickým mezníkem. Podle Švingalové (2003, s. 67) toto období trvá do dosažení reprodukčních schopností, resp. cca do 15 let. Velmi nápadné jsou změny nejen v růstu a vzhledu, ale i v psychice. Setkáváme se s emoční instabilitou, častými a nápadnými výkyvy nálad, přecitlivělostí a snadnější citovou zranitelností a vztahovačností. Běžně se u pubescentů vyskytují impulsivita jednání a nedostatky v sebeovládání, nepředvídatelnost reakcí a postojů, výkyvy aktivity, drobné neurovegetativní poruchy, zvýšená unavitelnost, snížená koncentrace pozornosti, s níž souvisí i snížená schopnost učení. Pubescent odmítá závislost na rodičích, touží po separaci od ní a nahrazuje ji vazbou na vrstevníky. Nápadně se mění vztah k autoritě. Autoritou je ten, kdo jim nějakým způsobem imponuje, koho si mohou vážit.

Z hlediska této práce je významné zjištění Vojtíka (1990, s. 100), který uvádí: *„V tomto období nejsou řídké případy selhání vztahově morálního. Mohou se vyskytnout rané sexuální zkušenosti pod vlivem alkoholu, v souvislosti s drogami či nápodobou nevhodných vzorů dospělých a mnohdy i toho, co předvádí televize a ilustrovaný tisk se sexuální až pornografickou tematikou.“*

Sociální vztahy staršího školáka jsou ovlivněny i důslednějším pozorováním sebe a druhých. Kromě prohlubování přátelských citů a pozitivních vztahů k několika vrstevníkům mají pro rozvoj sociálních vztahů význam i vzory, které přejímají z literatury, z filmu či z televize. Pro rozvoj sociálních vztahů je velmi nebezpečný jak nedostatek pozitivních vzorů, tak i jejich ztráta, jestliže vysněný ideál zklame.

2.1.2 Období adolescence

Toto období Švingalová (2003, s. 69) věkově vymezuje od 16 let do 20 až 22 let resp. do dosažení plné reprodukční zralosti a dokončení tělesného růstu, přičemž psychický vývoj dále pokračuje. K zásadnějším biologickým změnám již v tomto období nedochází. Probíhají zde především změny v oblasti psychosociální. Osobnost adolescenta se již formuje převážně sebevýchovou. Dochází k dalším změnám v sebepojetí. Období dospívání je emancipací od rodiny, snahou po osamostatnění. V tomto období jsou zaznamenány hyperkritičnost k autoritám, odmítání jejich kontroly, kterou sami mnohdy cítí jako nutnou. Na druhé straně nekriticky přijímají nové vzory a životní cíle.

V souvislosti s námětem této práce je významné zjištění Vojtíka (1990, s. 105): *„Na adolescenty významně působí masová média, poskytující informace takového druhu, jako je způsob vzájemných vztahů ve společenských mikrostrukturách (jaký účes se nosí, jaké jsou výstřelky v oblékání, jak vypadá moderní žena i muž atd.)“*

Toto období, jak uvádí Vojtík (1990, s.115), je i dobou konfliktů – jak vnitřních tak vztahových. Vnitřní konflikty vznikají z toho, že mladý jedinec nemá ještě upřesněny životní normy, životní styl, ani své vlastní sebevědomí. Období adolescence je fáze, kdy se mladý člověk snaží vymykat z pout rodiny i z celé řady dřívějších sociálních vztahů. Hledá si své nezávislé či zdánlivě nezávislé cesty životem.

2.1.3 Televize a dospívající

V průběhu dospívání se rychle rozvíjí abstraktní myšlení a uvažování, ovšem při sledování většiny televizních pořadů, jak uvádí Koukolík (2001, s. 287), je dospívající příliš nevyužívají. I nadále vkládají do sledování příliš malou nebo žádnou duševní námahu, málo přemýšlejí o tom, co viděli. Televizi sledují méně než v ranějším věku, jejich zájem se týká zejména lásky, sexuality, romantických příběhů, u chlapců více než u dívek pornografie. Míra identifikace je stejně jako důvěra v realitu sledovaných příběhů nižší než v předchozím věkovém období. Malý podíl dospívajících však nadále v realitu sledovaných příběhů věří a identifikuje se s násilným chováním hrdinů. V tomto období, v němž téměř všichni dospívající lidé berou v potaz autoritu rodičů a společnosti, napodobuje pouze malá jejich část televizní zločinecké akce, násilí či sebevražedné jednání. Klíčový, jako v tolika jiných

souvislostech, je i ve věci televizního násilí vztah dětí a rodičů: televizní násilí je doslova vše pronikající, rodiče mohou jeho vliv omezit.

2.2 Vymezení pojmu mentální retardace

Kapitola o mentální retardaci je do této práce zařazena z toho důvodu, že do empirického výzkumu byli vybráni respondenti s tímto postižením. Je tedy nanejvýš vhodné popsat pojem mentální retardace, její klasifikaci a zvláštnosti dětí s tímto postižením. V této studii bude pojednáno o lehké mentální retardaci, proto bude pozornost zaměřena převážně na tento stupeň mentálního postižení.

Mentální retardace představuje snížení úrovně rozumových schopností v psychologii označovaných jako inteligence. Tento velmi často užívaný pojem však dosud nebyl uspokojivě definován a psychologové se již velmi dlouhou dobu pokoušejí o jeho přesnější vymezení.

Nejznámějším a nejpoužívanějším vyjádřením úrovně inteligence, jak uvádí Švarcová (2006, s. 31), je inteligenční kvocient, zavedený W. Sternem. Vyjadřuje vztah mezi dosaženým výkonem v úlohách odpovídajících určitému vývojovému stupni (mentální věk) a mezi chronologickým věkem.

$$\text{IQ} = \frac{\text{mentální věk}}{\text{chronologický věk}} \times 100$$

2.2.1 Hluboká mentální retardace

IQ je nižší než 20 (F73)

Postižení jedinci jsou těžce omezeni ve své schopnosti porozumět požadavkům či instrukcím a následně jim vyhovět. Většina osob z této kategorie je imobilní nebo výrazně omezená v pohybu. Postižení bývají inkontinentní a přinejlepším jsou schopni pouze rudimentární neverbální komunikace. Mají nepatrnou či žádnou schopnost pečovat o své základní potřeby a vyžadují stálou pomoc a nepřetržitý dohled. Možnosti jejich výchovy a vzdělávání jsou velmi omezené.

IQ nelze přesně změřit, je odhadováno, že je nižší než 20. Chápání a používání řeči je přinejlepším omezeno na reagování na zcela jednoduché požadavky. Lze dosáhnout nejzákladnějších zrakově prostorových orientačních dovedností a postižený jedinec se může při vhodném dohledu a vedení podílet malým dílem na praktických sebeobslužných úkonech.

Ve většině případů lze určit organickou etiologii. Běžné jsou těžké neurologické nebo jiné tělesné nedostatky postihující hybnost, epilepsie a poškození zrakového a sluchového vnímání. Obzvláště časté, a to především u mobilních pacientů, jsou nejtěžší formy pervazivních vývojových poruch, zvláště atypický autismus. (Švarcová, 2006, s. 36)

2.2.2 Těžká mentální retardace

IQ 20–34 (F72)

Švarcová (2006, s. 35) charakterizuje tuto kategorii takto: „V mnohém je podobná středně těžké mentální retardaci, pokud jde o klinický obraz, přítomnost organické etiologie a přidružené stavy. Snížená úroveň schopností zmíněná pod F71 je v této skupině mnohem výraznější. Většina jedinců z této kategorie (na rozdíl od předcházející kategorie) trpí značným stupněm poruchy motoriky nebo jinými přidruženými vadami, které prokazují přítomnost klinicky signifikantního poškození či vadného vývoje ústředního nervového systému.“

2.2.3 Středně těžká mentální retardace

IQ 35–49 (F71)

U jedinců zařazených do této kategorie je výrazně opožděn rozvoj chápání a užívání řeči a i jejich konečné schopnosti v této oblasti jsou omezené. Podobně je také opožděna a omezena schopnost starat se sám o sebe (sebeobsluha) a zručnost. Také pokroky ve škole jsou limitované, ale někteří žáci se středně těžkou mentální retardací si při kvalifikovaném pedagogickém vedení osvojí základy čtení, psaní a počítání. Speciální vzdělávací programy mohou poskytnout postiženým příležitost k rozvíjení omezeného potenciálu a k získání základních vědomostí a dovedností.

V dospělosti jsou středně retardovaní obvykle schopni vykonávat jednoduchou manuální práci, jestliže úkoly jsou pečlivě strukturovány a jestliže je zajištěn odborný dohled. V dospělosti je zřídka možný úplně samostatný život. (Švarcová 2006, s. 34)

2.2.4 Lehká mentální retardace

IQ 50–69 (F70)

Lidé, jejichž schopnosti jsou diagnostikovány v tomto rozmezí, mají opožděné těžkopádné myšlení (méně chápou, obtížně zvládají abstraktní pojmy, snadno podléhají vlivu jiných osob, nejsou schopni orientovat se ve složitějších životních situacích), sníženou kapacitu učení (navštěvují praktické nebo speciální školy, paměť je převážně mechanická). Bývají motoricky neobratní, časté jsou poruchy vnímání. Řeč bývá postižena ve všech složkách (gramatická stavba, slovní zásoba, oblast porozumění). Dlouho u nich přetrvávají různé závažné dyslalie. Děti bývají i citově nevyspělé, mají sníženou úroveň sebekontroly, chování a prožívání mívá mnoho infantilních znaků. (Novotná 1997, s. 66)

V charakteristice této úrovně mentálního postižení se uvádí, že lehce mentálně retardovaní většinou dosáhnou schopnosti užívat řeč účelně v každodenním životě, udržovat konverzaci a podrobit se klinickému interview, i když si mluvu osvojují opožděně. Většina z nich také dosáhne úplné nezávislosti v osobní péči (jídlo, mytí, oblékání, hygienické návyky) a v praktických domácích dovednostech, i když je vývoj proti normě mnohem pomalejší.

Hlavní potíže se u nich obvykle projevují při teoretické práci ve škole. Mnozí postižení mají specifické problémy se čtením a psaním. Lehce retardovaným dětem velmi prospívá výchova a vzdělávání zaměřené na rozvíjení jejich dovedností a kompenzování nedostatků.

Většinu jedinců na horní hranici lehké mentální retardace lze zaměstnat prací, která vyžaduje spíše praktické než teoretické schopnosti, včetně nekvalifikované nebo málo kvalifikované manuální práce.

V sociokulturním kontextu, ve které se klade malý důraz na teoretické znalosti, nemusí lehký stupeň mentální retardace působit žádné vážnější problémy. Důsledky retardace se však projeví, pokud je postižený také značně emočně a sociálně nezralý, např. obtížně se přizpůsobuje kulturním tradicím, normám a očekáváním, není schopen zcela se vyrovnat s požadavky manželství nebo výchovy dětí a nedokáže samostatně řešit problémy plynoucí z nezávislého života jako je například získání a udržení si odpovídajícího zaměstnání či jiného finančního zabezpečení, zajištění úrovně bydlení, zdravotní péče apod. (Švarcová 2006, s. 34)

2.3 Zvláštnosti dětí mentálně retardovaných

Uvažujeme-li o námětu role televize a internetu u mentálně postižených dětí, je významný fakt, který uvádí Vágnerová (2003, s. 29): „*V období adolescence se někdy u mentálně postižených zvyšuje sklon k agresivnímu jednání. Tato tendence je projevem jejich nedostatečného sebeovládání i jejich neschopnosti odhadnout vlastní fyzickou sílu a možné negativní následky svého jednání.*“

U dětí s mentální retardací je oslabena jedna ze základních funkcí lidské psychiky – potřeba poznávat okolní svět, která se u nepostižených dětí stává podněcující silou celého jejich psychického vývoje.

Dalším závažným nedostatkem je slabá řídicí úloha myšlení. Dítě s mentální retardací zpravidla nepromýšlí své jednání a nepředvídá jeho důsledek. Tento nedostatek je spojen i s tzv. nekritičností myšlení. Pro mentálně retardované děti je charakteristické, že nepochybují o správnosti okamžitých domněnek. Zřídka upozorují své chyby nebo chyby v myšlení ostatních lidí, a dokonce ani nepředpokládají, že by jejich výroky nebo poznatky mohly být chybné.

Dětem s mentální retardací výrazně chybí kvalita myšlení, kterou někteří psychologové označují jako sekvenční myšlení. Sekvenční myšlení hraje významnou roli i v organizaci času. Pro děti s mentální retardací je management času velkým problémem. Nejsou zpravidla schopny odhadnout, jak dlouho bude něco trvat, nedokážou dodržet domluvené termíny, mnoho věcí nestíhají, často chodí pozdě.

Ve své většině jsou děti s mentální retardací emočně nevyspělé a chovají se jako děti nižší věkové úrovně. Často prožívají úzkost jako reakce na neznámé prostředí, nebo se cítí ohroženy a v nebezpečí, jestliže jsou ponechány o samotě a potmě.

City těchto dětí jsou dlouhou dobu nedostatečně diferencovány, nacházejí se na úrovni mladšího dítěte a bývají často neadekvátní podnětům vnějšího světa. U některých dětí můžeme pozorovat nepřiměřeně lehké a povrchní prožívání vážných životních událostí nebo rychlé přechody od jedné nálady ke druhé. Nedostatečné ovládnutí citů intelektem se projevuje v tom, že děti v ničem nekorigují své city vzhledem k situaci, ani nemohou najít uspokojení

své potřeby v nějaké činnosti, která nahrazuje činnost původně zamýšlenou (dětmi s MR lze jen těžko najít nějakou náhradní činnost, když se např. chtějí dívat na televizi).

Nízká úroveň ovládnutí citů intelektem vede též k tomu, že se u dětí s mentální retardací opožděně a obtížně vytvářejí morální city: svědomí, soucit, pocit odpovědnosti, povinnosti apod. Jejich výchova se musí zaměřovat tak, aby se tyto city mohly, samozřejmě v závislosti na míře a hloubce mentální retardace, utvářet a rozvíjet. Emoce mají v životě dětí s mentálním postižením mimořádný význam a patří k nejvýznamnějším motivačním činitelům jejich vývoje. Mají-li tyto děti možnost prožívat pozitivní emoce, v mnohém to zvýší kvalitu jejich života a jejich pocit životní jistoty. Převládající a přetrvávající prožitky se u takového dítěte postupně upevňují a vytvářejí určité rysy jeho povahy: radostnost, veselost, přívětivost, lehkomyšlnost, lhostejnost, zlostnost, podrážděnost apod. Důslednost výchovného vedení a zejména kultivace vnějších projevů emocí, může dítěti v mnohém pomoci při integraci do světa nepostižených.

Dalším charakteristickým rysem pro děti s mentálním postižením je slabost a nedostatek vůle. Slabost vůle se projevuje zejména v situacích, kdy děti vědí, jak mají jednat, ale nejsou schopny jednat požadovaným způsobem. Mentálně retardované dítě si nedokáže odříci něco bezprostředně žádoucího ani kvůli hodnotě či věci mnohem zajímavější a důležitější, která je ale místně nebo časově vzdálená.

Ovšem rovněž lidé s mentální retardací se musí podle svých možností řídit platnými mravními normami společnosti. Jedním z účinných způsobů rozvoje jejich charakteru je vytváření správných návyků. Mnohé nedostatky v charakteru a chování dětí vznikají v souvislosti s jejich onemocněním, ale nejsou nutně jeho důsledkem. Fyziologickým základem těchto návyků jsou dynamické stereotypy. Psychopatologické symptomy nejsou ve svém základu spontánním produktem nemocného mozku, ale jen jeho více nebo méně upevněnou deformovanou reakcí na vnější a vnitřní podněty.

Pro mentálně postižené dítě je mnohem obtížnější přizpůsobit se podmínkám okolního prostředí než pro dítě nepostižené. Výchova správných návyků má pro rozvoj postižených dětí velký význam i proto, že při poruchách poznávací činnosti, při nízké úrovni rozvinutosti jejich vědomí a sebeuvědomění je výchova mravních principů, mravních zásad a mravního přesvědčení velice obtížná. Dítě musí být vhodnými způsoby seznamováno s normami, jejichž plnění se požaduje, a pokud je může chápat, musí mu být sdělovány i důvody, proč má

jednat určitým způsobem a proč se má zdržet nevhodného chování. Abychom nepostižené dítě odvrátili od nevhodného chování a jednání, stačí k tomu zpravidla vysvětlení, upozornění či napomenutí. U dítěte s mentální retardací tyto metody samy o sobě nestačí, protože je pro něj charakteristická slabá spojovací funkce mozkové kůry a nedostatečné verbální řízení chování. Nechceme-li, aby si dítě vytvořilo návyk určitého chování, nesmíme připustit, aby mu takové jednání přinášelo uspokojení. U dětí mentálně postižených se vytváří silné spojení mezi činností a prožitkem. Jestliže nějaký zážitek vedl k vytvoření nesprávného návyku, je u zdravého dítěte zpravidla možné tento návyk odstranit v poměrně krátké době. Analogický zážitek u dítěte mentálně postiženého si uchovává své napětí a sílu poměrně dlouho, takže je obtížné odstranit návyk, který na jeho základě vznikl. (Švarcová 2006, s. 39 – 57)

2.4 Televize – médium, které změnilo svět

Všeobecně se uznává, že Johannes Gutenberg v roce 1455 revolučním způsobem ovlivnil hromadné sdělování myšlenek, když z jeho tiskařského lisu vyšla první Bible. Nyní mohlo každé jednotlivé poselství okamžitě dosáhnout neporovnatelně většího počtu lidí, navíc za kratší dobu a při mnohem menších nákladech. Tisk si získával stále větší čtenářskou obec. Na počátku 19. století poznamenal historik Alexis de Tocqueville, že noviny mají tu výjimečnou moc, že mohou stejnou myšlenku nasadit do 10 000 myslí za jediný den.

V porovnání s tiskařským lisem může televize tutéž myšlenku nasadit do stovek miliónů myslí – a to v jediném okamžiku! Na rozdíl od tištěného slova nevyžaduje od svých diváků vzdělání ve složité znalosti čtení, ani od nich nechce, aby si vytvářeli své vlastní vnitřní představy a dojmy. Svá poselství vysílá pomocí obrazu a zvuku a se všemi lákadly, která nabízí.

Televize ovlivňuje politickou scénu, mění kulturu, hodnoty a dokonce i morálku na celém světě.

2.4.1 Televize může být nebezpečná

Televize v sobě obsahuje nebezpečí – v určitém smyslu a za jistých okolností může být pro člověka hrozbou. Jejím nejbanálnějším projevem je závislost. Helus (2007, s. 35) popisuje nebezpečí vlivu médií, zejména televize takto: *„Tito závislí jedinci ztrácí způsobilost trávit volný čas jinak než pasivní konzumací pořadů šest a více hodin denně, prakticky bez výběru. Jejich život se stává svého druhu vjemovým orgánem, kterým protékají pořady tak, jak je média prezentují.“*

Lidé, kteří řídí televizní vysílání, se velmi často snaží diváky otevřeně a nepokrytě ovlivnit. Prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků jako je televize lze promlouvat přímo k lidskému myšlení, a jako nějaký mocný mág v něm také zanechávat obrazy, které mohou člověka pohánět, aby dělal to, co by jej jinak zřejmě ani nenapadlo. Je pravda, že do jisté míry jsme manipulováni tím, na co se díváme. Tato manipulace je nebezpečná zejména proto, že se často jen velmi těžko rozpoznává, a tak nebude neúspěšná, dokud se ji nenaučíme uvědomovat. Televize nenabízí jen politické názory, kulturu a množství reklam, nabízí také morálku – nebo spíše její nedostatek.

2.4.2 Televize a morálka

Jen málo lidí by udivilo zjištění, že sexuální chování se v televizních pořadech objevuje stále častěji. Objevují se případy sexuálního chování, ať naznačeného, vyjádřeného slovně nebo přímo zobrazeného – případy se pohybují od erotických doteků až k sexuálnímu styku, masturbaci, homosexualitě a krvesmilstvu.

Dalším druhem televizní nemravnosti je násilí. V mnohých filmech můžeme shlédnout více či méně násilné scény, jako např. brutální vraždy, stětí hlavy, zohavení, naražení na kůl a posedlost démony. Mnoho lidí nesouhlasí s vysíláním těchto krutých scén a ptají se proč?

Odpovědí je samozřejmě to, že televizní producenti a sponzoři chtějí dát divákům to, co diváci touží vidět. A násilí diváky přitahuje. Sex také. Proto televize obojí předkládá v hutných dávkách – ale ne příliš mnoho a příliš brzo, neboť to by diváky odradilo. Většina nejoblíbenějších pořadů jde co nejdále v neslušné mluvě, sexu, násilí nebo v podobných

námětech; jakmile se dostanou až na samou hranici, pak ji otupí. Následně jsou diváci připraveni na novou hranici.

Není nezanedbatelný fakt, ke kterému dospěli Koukolík – Drtilová (1996, s. 47): „*Výskyt deprivantů v populaci prudce stoupá, souvisí to mimo jiné i s konzumováním televizních a video pořadů nabízejících násilí a krutost jako základní způsob zábavy a trávení volného času.*“

2.5 Vliv televize na dospívající – názory odborníků

„Náprava chování formou represe je málo účinná. Je tu jen prevence, a to výchovou – a to, jak víme, je ze všeho to nejtěžší. Ale ne zcela neschůdné. Ba dokonce si myslím, že právě tady by i ta proskribovaná televize a ostatní sdělovací prostředky mohly udělat velký kus práce. Jen kdyby se daly k tomu přemluvit! Věděl by snad někdo, prosím vás, jak na to?“

(Prof. PhDr. Zdeněk Matějček, CSc.)

O vlivu médií, a zejména televize, na socializaci dnešních dětí a mládeže nemůže být pochyby. Děti a dospívající sledují televizi nejvíce ze všech médií. Čas, který stráví sledováním televize, je v průměru delší než všechny jiné mimoškolní činnosti, jimž se děti a dospívající v naší kultuře věnují.

Zajímavý je výzkum, který publikuje Matoušek (1998, s. 102), kde uvádí: „*Kvalifikovaný odhad týkající se severoamerické mládeže uváděný Hamburgem (1992) konstatuje, že průměrný dospívající v době, kdy dovršuje osmnáctý rok, má za sebou 11 000 hodin strávených ve škole a 15 000 hodin strávených sledování televize.*“

Sledování televize dětmi má ve vyspělých zemích stále vzestupný trend, potvrzený u nás i Sakem (1996); podle jeho průzkumů významně klesl mezi roky 1982 – 1996 zájem mladistvých o četbu novin, časopisů a knih, o návštěvy výstav, divadel a galerií a také o aktivní sportování. Naopak mírně stoupl navštěvování diskoték a sledování televize. Zanedbáme-li návštěvu diskoték, dá se souhlasit se Sakovým závěrem, že obecně klesá kvantum času, jež u nás mladí lidé mezi 15 – 18 roky věnují aktivnějším způsobům vstřebávání kultury, které by mohly být protiváhou pasivního sledování televize.

Další zajímavou studii uvádí Antier (2004, s. 70). Jedná se v ní o dlouhodobý průzkum, který provedli vědečtí pracovníci Kolumbijské univerzity v New Yorku. Z průzkumu vyplynul tento závěr: *„Násilí v televizi zcela jistě rozvíjí agresivitu dětí.“* Tato studie sledovala vzorek 707 dětí po dobu 17 let a je nejrozsáhlejší studií, která byla dosud uskutečněna. Americká televize ukazuje během večerního vysílání dětem denně průměrně sedm vražd a tři až čtyři násilné činy.

Vědci z Kolumbijské univerzity shromáždili také údaje o počtu hodin, které děti ve věku třinácti až čtrnácti let denně věnují televizním programům; pak prozkoumali informace, které jim poskytla policie a FBI, aby zjistili, do jaké míry se děti podílely na násilné trestné činnosti. Výsledek byl jasný – téměř třetina dětí, které v průměru sledovaly televizní program více než tři hodiny denně, spáchala nebo spáchá ve věku mezi šestnácti až dvaadvaceti lety nějaký násilný čin.

Profesor psychologie na Kolumbijské univerzitě Jeffrey Jonson upřesnil v tomto výzkumu následující fakt: *„Jistěže je třeba přihlédnout i k ostatním faktorům, jakými jsou sociálně ekonomické prostředí a rodinná anamnéza každého jedince, ale i když toto vše vezmeme v úvahu, televize se jeví jako jeden z faktorů, který v dítěti nejvíce determinuje zakořenění násilí.“*

Studie také zdůrazňuje další škodlivý faktor televize spočívající v tom, že předkládá obraz světa, který se jeví nebezpečnější, než ve skutečnosti je. Dospívající mládež má proto sklon reagovat na problémy, s nimiž se setkává, zcela nepřiměřenou agresivitou. Konečným důsledkem je imunizace vůči násilí a lhostejnost vůči zraněným osobám.

Tento výzkum celkově odhaluje škodlivé účinky televize na dospívající mládež, která může být zasažena stejně jako děti. Je dokonce ještě zranitelnější, protože vývoj nervového systému není v tomto období úplně dokončen a chybí životní zkušenosti, které dospělým umožňují zachovávat si nadhled. (Antier 2004, s. 72)

Údaje Biddulphova výzkumu uvedené v knize *„Proč jsou šťastné děti šťastné“* jsou uvedeny v článku *Děti a televize: stálá diskuse* (2002): *„Většina dětí se často dívá na televizi. Například v Austrálii stráví děti průměrně mnohem více času před televizí než ve školní lavici! Obavy však nevzbuzuje jen dlouhá doba strávená před obrazovkou, ale i to, na co se děti dívají.“*

Různé studie ukázaly, že do svých patnácti let zhlédne dítě desítky tisíc násilných scén a tisíce úmrtí, ať už v kresleném či hraném filmu - a to jen ve vysílacím čase určeném pro děti!

Kromě toho, že televize dětem nabízí násilí a laciné životní hodnoty, je však znepokojivé i to, co jim bere: bere jim čas, který by jinak trávily pohybem, hrami, povídáním, čtením a tvořivou činností – jen kdyby nebyly omámeny hypnotickým zářením televizní obrazovky. Výše uvedený autor radí: *„Jste-li rodič, zkuste jedno: pozorujte své děti, jak se dívají na televizi. Možná vám přeběhne mráz po zádech, až uvidíte lehce pootevřená ústa a prázdný pohled, jež se po určité době objeví. Zcela jasně jsou ve "změněném stavu vědomí" - nikdy jindy, v žádné oblasti života, neuvidíte své děti tak pasivní a pohlčené. Naproti tomu při čtení knížky, když si na základě slov ve své fantazii vytvářejí představy a obrazy, jejich mysl čile pracuje.“*

Studii týkající se sledování televize dětmi v České republice uvádí Dostal (2003): *„České dítě stráví před obrazovkou v průměru 25 hodin týdně, tedy více než 3,5 hodiny denně. Průměrný český 13letý školák viděl za svůj život v televizi 52 000 vražd, znásilnění, ozbrojených loupeží a přepadení.“*

Sledování televize tento lékař definuje jako proces vyřazení aktivní, cílené činnosti, jež je nahrazena maximální myslitelnou pasivitou. To je také jedním z hlavních důvodů, proč má sledování televize na vývoj dítěte tak zhoubný vliv. Tento závěr potvrzuje i EEG vyšetření (elektroencefalogram) aktivity mozku během sledování televize, které ukazuje, že po zapnutí televize se v záznamu rychle objevují tzv. alfa vlny, typické pro stav snění či hypnózy – podvědomé vyřazení aktivity diváka.

O skryté moci médií se vyjadřuje Blažek (1995, s. 89) těmito slovy: *„Spočívá v tom, že nepozorovaně přetvářejí naše prostorové a časové chování, naše nepsané normy komunikace a jednání vůbec a v posledku naše vnímání i myšlení, naše děsy i naděje. Média nám budou hrozivě vládnout dotud, dokud budeme ve vztahu k nim věnovat veškerou intelektuální i mravní energii výhradně jejich sémantické stránce.“*

2.5.1 Nejsledovanější televizní stanice mezi mladými lidmi

Matoušek (1998, s. 103) uvádí, že nejsledovanější televizní stanicí mezi mladými lidmi je Nova., jejíž socializační působení hodnotí skupina expertů jako nejškodlivější. Tato stanice je mezi čtyřmi celostátními stanicemi hodnocena experty nejvýše v těchto čtyřech škálách:

- samoučelné zobrazování násilí a jeho zlehčování
- vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost
- agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým či jiným skupinám
- špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj

2.5.2 Televize jako vzdělávací a výchovný prostředek

Televize ale může na nás a naše děti působit i kladně. Záleží totiž na tom, jaké pořady si vybíráme. Vždyť programy o přírodě nám dávají nahlédnout do věcí, jež bychom jinak nemohli vidět – například jemnou eleganci kolibříka zachycenou na zpomaleném filmu, nebo zvláštní tanec květin na záhonu zaznamenaný na sběrném filmu z doby, kdy vyrážejí ze země v celé škále barev. Pak jsou tu také kulturní události, jako balet, symfonie a opery. A rovněž hry, filmy a další pořady – některé hluboké, vedoucí k zamyšlení, jiné jednoduše pro dobré pobavení. Dále lze sledovat vzdělávací pořady pro děti – např. jak jednat za mimořádných okolností, což může dětem zachránit i život. Je pravda, že tak jako se mohou děti naučit agresivitě z násilných programů, tak se mohou naučit z dobrých příkladů v televizi nesobeckosti, přátelskosti a sebeovládání. Televize může být velmi mocným vzdělávacím nástrojem. Díky ní poznáváme nejrůznější skupiny lidí a také země, které pravděpodobně nikdy nenavštívíme. Zavede nás do tropických džunglí a na polární ledovce, na horské vrcholy a do hlubin oceánu. Umožní nám nahlédnout do fascinujícího světa atomů i úchvatného vesmíru. Můžeme sledovat, co se právě děje na druhé straně zeměkoule. Získáme přehled o politice, historii, současných událostech a kultuře. Televize zachycuje okamžiky, ve kterých lidé prožívají jak tragédie, tak velké úspěchy. Dokáže nás pobavit, poučit, a dokonce i

motivovat. Je pravda, že televizní pořady probouzejí zvědavost, ukazují vzdálené světy, jejich prostřednictvím je možné se podívat na Měsíc, na mořské dno nebo do starověku, takže televize může rozsáhle přispívat k rozšíření obzoru a poznávání.

Problém však je, že větší část doby, kterou děti tráví před televizorem, neběží pořady tohoto druhu – sledují totiž programy prostoupené násilím.

2.5.3 Televize jako výchovný negativní prostředek

„Televize u dětí stírá samotné rozlišení, samotnou hranici mezi tím, co je skutečné, a co je neskutečné.“

Problém televize se stává opravdu naléhavým, když přemýšlíme o dětech. Celkem vzato, televize může působit na děti stejně jako na dospělé – spíše ještě více. Vždyť děti uvěří mnohem pravděpodobněji světu fantazie, který uvidí na obrazovce. Děti totiž často nedokáží rozlišit reálný život od toho, co vidí v televizi. To, co vidí v neskutečném světě, si převádějí do světa skutečného. Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania (1991 s. 9) uvádí: *„Vědecké studie během desetiletí výzkumů potvrzují závěr, že násilné pořady mají negativní vlivy na děti a mládež. Studie vykazují další znepokojivé výsledky. Například dětská obezita se spojuje s nadměrným sledováním televize.“*

Zjevně jsou tu dva faktory:

1. Hodiny strávené v nečinnosti před obrazovkou jsou náhradou za hodiny aktivně strávené při hře.
2. Televizní reklamy dětem šikovně podstrkují nezdravá tučná jídla s malou výživnou hodnotou.

Další průzkum upozornil, že děti, které nadměrně sledují televizi, špatně prospívají ve škole. Mnozí psychiatři a učitelé dávají televizi za vinu to, že děti hůře čtou a že mají horší výsledky ve škole.

Velká většina programů v televizi není ani prospěšná ani vzdělávací. V době, kdy mladý člověk dosáhne dospělosti, už zhlédl tisíce scén, ve kterých se předvádí násilí a vraždění. Velmi časté jsou i sexuální náměty. Dvě třetiny všech televizních programů obsahují rozhovory o sexu a v jedné třetině se objevují sexuální scény. Obvykle je takové chování předkládáno jako bezpečné a přirozené a týká se lidí, kteří nejsou v manželství.

Programy, které obsahují sexuální scény a násilí, jsou populární na celém světě. Americké akční filmy, které se promítají i v televizi, snadno pronikají do zahraničí. V takových filmech nutně nejde o dobré herecké výkony ani promyšlený scénář a diváci jim mohou snadno porozumět. K udržení pozornosti stačí rvačky, zabíjení, zvláštní efekty a sexuální scény. Pro udržení dlouhodobějšího zájmu diváků je však nutné vymýšlet stále něco nového. Stejně záběry se rychle okoukají, senzační efekty zevšední. Aby byl divák šokován a prožíval silné emoce, výrobci filmů musí sahat ke stále větším extrémům. Proto násilných scén přibývá, obsah je naturalističtější, sadističtější a je více zaměřený na sex.

2.5.4 Polemika o vlivu televize

„Od doby, kdy se člověk naučil vyjadřovat své myšlenky písmem, nemělo na civilizaci nic tak výrazný vliv jako tato technologie.“

Jak tento neustálý přísun násilí a sexu působí na diváka a zvláště na dospívající? Kritikové poukazují na to, že násilí v televizi vede k agresivnímu jednání a snižuje soucit s oběťmi násilí v reálném životě. Podle těchto kritiků navíc sexuální scény podporují promiskuitu a podřívají morální měřítko.

Je to opravdu tak, že sledování televize významně přispívá k výše uvedeným reakcím? Tato otázka je již po desetiletí předmětem ostré polemiky a námětem stovek studií i tisíců knih a článků. Klíčovým problémem je totiž to, že se jen velmi obtížně dá prokázat, že jedna věc způsobuje druhou – například, že sledování televizního násilí v dětství má za následek agresivní jednání v pozdějších letech. Prokázat příčinný vztah je někdy obtížné. Znázorněme si to. Řekněme, že si poprvé v životě vezmeme nějaký lék a po několika hodinách nám naskočí kopřivka. V takové situaci je snadné dospět k závěru, že příčinou alergické reakce byl daný lék. Někdy se však alergie vyvíjí postupně. Propojit alergickou reakci s konkrétním lékem je v takovém případě mnohem těžší, protože alergie vzniká i z řady dalších příčin.

Stejně tak těžké je prokázat, že násilí, které předkládá televize, vede ke kriminalitě a antisociálnímu jednání. Mnoho studií však naznačuje, že taková vazba skutečně existuje. Matoušek (1998, s. 106) uvádí: *„Někteří mladiství pachatelé násilných trestných činů v USA přiznávají, že jejich postoje a násilné jednání byly utvářeny právě tím, na co se dívali v televizi. Na druhé straně je nutné vzít v úvahu, že lidé jsou v životě vystaveni mnoha dalším vlivům. K agresivnímu chování přispívají také násilné videohry, společenské hodnoty přátel a rodiny a životní podmínky člověka.“*

Není tedy divu, že existují dva protichůdné pohledy. Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania (1991 s. 6) uvádí výrok jednoho kanadského psychologa, který napsal: *„Vědecké doklady zkrátka nedokazují, že sledování násilí vede lidi k násilnému jednání nebo je vůči násilí otupuje.“* Naproti tomu Výbor pro média a společnost při Americké psychologické asociaci prohlásil: *„Není naprosto žádná pochybnost, že časté sledování násilí v televizi úzce souvisí s větší tolerancí k agresivním postojům a s nárůstem agresivního chování.“*

V roce 1993 položil otázku ohledně vlivu televize na děti a mládež kongres Spojených států třem předním americkým badatelům. Dostal jednoznačnou odpověď: *„Děti obojího pohlaví, každého věku, každé rasy, z každé společenské vrstvy, na každém stupni inteligence mohou být nepříznivě ovlivněny sledováním násilných pořadů na obrazovce.“* Řičan (1995, s.19)

2.5.5 Jak je to tedy s vlivem televize

Jak bylo již uvedeno, odborníci diskutují o důkazu – zda lze dokázat, že sledování agresivity vede k agresivnímu chování. Jen málo lidí by asi tvrdilo, že televize nemá na myšlení a jednání, zvláště u dospívajících, žádný vliv. Zamysleme se nad těmito skutečnostmi. Jediná fotografie v nás dokáže vyvolat hněv, pláč nebo radost. Také hudba působí na naše city velmi silně. A slova, dokonce ta tištěná, v nás vyvolávají určité pocity, vedou nás k zamyšlení nebo k jednání. Oč působivější pak musí být, když se pohyblivé obrázky, hudba a mluvené slovo dovedně propojí. Není tedy divu, že televize ať již mladé, či staré lidi přitahuje. A navíc je velmi snadno dostupná. Zamysleme se ještě nad dalším aspektem. Firmy zaplatí každoročně miliardy za reklamu, jelikož vědí, že diváci jsou ovlivněni tím, co vidí a slyší. Tyto peníze neinvestují proto, že předpokládají, že reklama by mohla být účinná – oni vědí, že účinná je. Díky ní lidé kupují jejich výrobky. Například společnost Coca-Cola se rozhodla, že v roce

2004 zaplatí 2,2 miliardy dolarů za celosvětovou reklamní kampaň, a to jak tištěnou, tak i v rádiu a televizi. Vrátila se jim tato investice? V tomto roce Coca-Cola vydělala skoro 22 miliard dolarů. A přiznejme si, že tento nápoj konzumují nejvíce dospívající. Jestliže naše postoje a chování ovlivní 30-ti vteřinové reklamy, můžeme si být jisti, že hodiny strávené u televize nás ovlivní také.

Koukolík (2001, s. 289) věnuje pozornost vlivu násilných pořadů na děti a vyvozuje tyto závěry:

- Násilné televizní programy „vyučují“ neschopnosti řešit problémy jinak než násilím. Násilné chování je ospravedlnitelné, „dobří“ násilím vítězí, „padouši“ jsou poraženi. Problémy jsou řešeny násilně, bleskově, beztrestně.

- Násilí se v televizi předvádí bez odpovídajících důsledků. Ve skutečném životě bývá důsledkem těžkého násilí poranění, invalidita, smrt, vězení a v některých státech i trest smrti.

- Pachatelé televizního násilí procházejí beztrestně přibližně v 73 % pořadů, 58 % násilných pořadů nezobrazuje bolest, 47 % násilných interakcí nezobrazuje poškození oběti. Pouze 5 % pořadů pro děti zobrazuje dlouhodobé negativní důsledky násilí.

- Televizní násilí bývá samoučelné.

2.5.6 Vliv rodičů na děti ve vztahu k televizi

„Nedobré působení televize se zvětšuje s tím, jak klesá vliv rodičů.“ (Bohuslav Blažek)

Citát Bohuslava Blažka jasně ukazuje, že ne vše lze svádět na televizi. Velký podíl na tom, do jaké míry toto médium bude ovlivňovat děti a dospívající, záleží především na rodičích. Blažek (1995, s. 153) to komentuje slovy: *„Zvláště špatné je to tam, kde se surovostem v televizi nečelí ze strany ani rodiny, ani sousedů, ani kamarádů a kde k výchovnému repertoáru postupů na řešení problémů patří agresivní metody.“*

Důležitý je tedy nejen zodpovědný postoj samotných rodičů k televizi, ale též vztahy mezi rodiči a dětmi a celková atmosféra v rodině. Všeobecně platí pravidlo, že čím je někdo

z rodiny nebo ze školy vůči televizi méně kriticky vybaven, tím více se v oblasti médií omezuje jen na ni a tím více hodin u ní tráví. A naproti tomu čím kdo má více sociální a kulturní imunity v podobě rodinného a přátelského zázemí, tím má větší šanci, že si ho televize neosedlá, ale že jí bude spolu s celou paletou jiných zdrojů poznání a zábavy užívat ke svému duchovnímu vzestupu a kultivaci.

Hovoříme-li v souvislosti s televizí o našich dětech a dospívajících, je neoddiskutovatelný fakt, že je nutné, abychom je naučili důležitým vlastnostem jako je sebeovládání a zodpovědnosti v rozhodování – to platí v každé oblasti – i v oblasti výběru programů v médiích jako je např. televize.

2.5.7 Ovládneme televizi dříve, než ona ovládne nás

„Není rychlejší způsob, jak znovu získat vládu nad tempem svého života, pokojem v rodině a obsahem svých myšlenek, než vypnout spotřebič, který až příliš mnohým z nás vytváří atmosféru života.“

Nejjednodušším a nejúčelnějším ovlivněním dětí, jak uvádí Koukolík (2001, s. 288), je „omezení počtu sledovaných programů, zkrácení doby pobytu před obrazovkou a dohled na druhy sledovaných programů, což je ale významné zejména v raném dětském věku. V této době děti nejvíce napodobují, rodiče jsou svým způsobem nejvlivnější. Starší děti spíše než omezování ovlivní vysvětlení, rada, společná diskuse. Důležité je naučit děti být kritickým a analytickým pozorovatelem programu. Děti, zvláště dospívající, by měli mít možnost vyjádřit názor a účastnit se diskuse s rodiči, snižuje to jak míru jejich úzkosti, tak agrese.“

V článku Děti a televize: stálá diskuse (2002) je uvedeno, že „seriály jsou pro děti mnohem přínosnější, když je rodiče občas sledují s nimi, zpívají s nimi písničky nebo komentují jednotlivé postavy, a tak dětem pomáhají aktivně se pořadu "účastnit". Mimo jiné tak u dětí předejdou syndromu „strnulého výrazu“. Potřebu přítomnosti rodičů si už dávno uvědomili i tvůrci dětských programů, a proto je osvěžují jemným humorem a ironií, aby zaujali i dospělé diváky. Zvou si rovněž jako hosty rockové hvězdy a jiné slavné osobnosti, aby rodiče zapínali televizi a příležitostně pořad sledovali s dětmi.

V předešlých kapitolách bylo ukázáno, že televize může mít jak na dospělé, tak i na děti a dospívající ohromující vliv – ať v dobrém, či ve špatném smyslu slova. Všichni jistě chceme, aby na nás všechny televize měla dobrý vliv. Jak toho ale můžeme dosáhnout? Klíčem k tomu je pěstování jedné důležité vlastnosti – a tou je sebeovládání.

Některé návrhy, jak televizi ovládnout:

- Týden nebo dva si pečlivě zaznamenávejte čas, který vy nebo vaše děti věnujete sledováním televize. Na konci si hodiny sečtěte a ptejte se, zda si televize zaslouží čas, který jste ji věnovali.
- Sledujte vybrané pořady – nemějte jen puštěnou televizi. Pročtěte si televizní program a zvažte, zda je tam něco, co stojí za zhlédnutí.
- Vyhraďte si a chraňte určitý čas, abyste jako manželé, popř. rodina byli spolu a hovořili spolu.
- Není dobré, aby děti měly televizi ve svém pokoji. Pro rodiče je pak obtížné sledovat, na co se děti dívají.
- Pomocí může být i video nebo DVD přehrávače, neboť si sami můžeme zvolit kvalitu pořadů a také je sledovat v příhodnou dobu.
- Je-li to možné, ověřte si, na co se vaše starší děti dívají, když jsou na návštěvě u svých kamarádů.
- Nebojte se dětem otevřeně vysvětlit, proč se vám takové násilné nebo pornografické scény nelíbí, proč je neschvalujete.
- Podaří-li se dítěti zhlédnout cosi závadného, vysvětlíte mu, že život ve skutečnosti takový není, a ztraťte s nimi pár slov o tom, jak by k sobě lidé měli být navzájem laskaví, a nikoli hrubí, a neměli by se snažit pouze jeden druhého využívat.

Mnoho rodičů dnes dohlíží na množství a kvalitu toho, na co se jejich děti dívají. Je vhodné stanovit, jak dlouho se děti denně nebo týdně mohou dívat, a dohodnout s nimi, na jaké pořady. Děti se tak učí plánovat, vybírat si a vychutnat si ten „svůj“ pořad, místo toho, aby jen sledovaly nepřetržitý proud pořadů. Je dobré televizor umístit někam, kde se běžně nezdržujete, aby neovládal rodinný život.

Rodiče by se neměli s dětmi o televizi dohadovat natolik, aby to mezi nimi vyvolalo větší konflikt. Vezmeme-li však v úvahu, že televize má na dětskou mysl skutečně velký vliv, jistě budete chtít televizní jídelníček svých dětí bedlivě sledovat.

2.6 Co je internet

Představte si místnost plnou pavouků, v níž každý pavouk spřádá svou vlastní pavučinu. Pavučiny jsou natolik propojené, že se pavouci mohou v tomto bludišti volně pohybovat. To je zjednodušený pohled na internet – celosvětová sbírka mnoha různých typů počítačů a počítačových sítí, které jsou vzájemně propojeny. Stejně jako nám telefon umožňuje mluvit s někým, kdo je na druhé straně zeměkoule a také má telefon. Internet člověku umožňuje sedět u počítače a vyměňovat si informace s jinými počítači a jejich uživateli na kterémkoli místě na světě.

Právem je internet nazýván informační superdálnicí. Stejně jako silnice dovoluje cestovat různými oblastmi země, internet umožňuje, aby informace proudily mnoha různými, vzájemně propojenými počítačovými sítěmi.

2.6.1 Služby a zdroje internetu

Běžným zdrojem, který internet poskytuje, je celosvětový systém pro odesílání a přijímání elektronické pošty, takzvaný e-mail. E-mail vlastně představuje velkou část veškerého provozu na internetu.

Další službou internetu je Internet Relay Chat neboli Chat. Chat umožňuje skupině lidí, aby si pod pseudonymy okamžitě posílali zprávy. Této službě využívají lidé různých věkových

skupin, ale zvláště oblíbená je u mladých lidí. Jakmile se uživatel připojí, je v kontaktu s celou řadou jiných uživatelů z celého světa.

Internetové sociální sítě neboli sociální weby jsou internetové portály, na kterých si mohou přihlášení uživatelé zřídit svou vlastní webovou stránku a vystavit na ni své fotografie, videa nebo elektronické deníky, kterým se říká blogy.

Co ještě člověk může na internetu najít? Internet nabízí rychle rostoucí kolekci informací z oboru medicíny, přírodních věd i techniky. Nabízí rozsáhlý materiál o umění i učební látku pro studenty nebo informace z oblasti rekreace, zábavy, sportu, nákupů a pracovních příležitostí. Internet zpřístupňuje almanachy, slovníky, encyklopedie a mapy.

Internet rozhodně poskytuje velké možnosti vzdělávání a každodenní komunikace. Když si však odmyslíme lesk jeho vyspělé technologie, vidíme, že je postižen stejnými problémy, jimiž už dlouho trpí televize, telefony, noviny a knihovny. Namísto tedy může být otázka: Skrývá v sobě internet nějaké nebezpečí pro mladé?

2.6.2 Internet se může stát pro dospívající nebezpečným

Internet je vzrušující nová oblast, kde skvělí novátoři veřejně nabízejí nejnovější informace, kde se ale potulují i pedofilové, šejdiři, fanatici a další zvrácené osoby. Některé webové stránky jsou šokující. Mohou se objevit bez varování. Jakmile se mladí začnou dívat na nevhodný materiál, je těžké s tím přestat a lehce se vytváří návyk. Adresy webových stránek někdy jasně ukazují, že takové stránky zjevně obsahuje nevhodný materiál. Problém však častěji spočívá v tom, že mladí narazí na nevhodné stránky zcela náhodně. Úvodní stránka může obsahovat odpuzující obrázky, které jsou promyšleně navrženy tak, aby člověka nalákaly k prohlížení ostatních stránek – a stále k znovu opakovanému vracení se k nim.

Pokud má dospívající přístup k internetu, výše nastíněné situace nemusí být, jak by se mohlo na první pohled zdát, příliš vzdálené od reality. Internet skrývá nepřeberné množství různých způsobů komunikace – od diskusních fór přes instant messaging (což je systém okamžité výměny zpráv) až k tzv. sociálním sítím.

Mladí lidé se online životu na síti rychle přizpůsobili. Vždyť internet je dnes dostupný v podstatě z každého koutu naší planety.

Jen málokdo by dnes popíral, že internet má své výhody. Ale každý by si měl být vědom také toho, jaké nebezpečí je s jeho používáním spojeno. Například mnoho mladých lidí se potlouká v internetovém prostředí bez jakéhokoli dohledu a někteří si vytvářejí sociální sítě s lidmi, které byste si k sobě domů nikdy nepozvali.

Někteří naivní mladí na internetu dokonce zveřejňují citlivé údaje, názory a fotografie. Často si ani neuvědomují, kolik lidí, včetně sexuálních predátorů, má k takovým informacím přístup.

Podívejme se blíže na to, jakými způsoby dnes mladí lidé tráví na internetu svůj čas. Díky tomu pochopíme, s jakými problémy může být jeho užívání spojeno, po čem naše děti vlastně touží a jak se můžeme postarat o to, aby jejich přirozené potřeby byly uspokojeny a přitom byly uchráněny před nebezpečími, která v sobě internet skrývá.

2.6.3 Jak se vyhnout nebezpečí na internetu

2.6.3.1 Sociální revoluce

„Na netu si můžete dělat, co chcete. Můžete se stát někým úplně jiným, protože ve skutečnosti vás nikdo nezná.“

V mnoha zemích se počítače staly neodmyslitelnou součástí životního stylu dospívajících. Díky tzv. internetovým sociálním sítím se před lidmi otevřely dříve zcela netušené možnosti. Jedna 16letá dívka říká: *„V reálném životě nemáte skoro žádné přátele, ale na síti jich najednou máte stovky.“*

Někteří mladí lidé přiznávají svou závislost dokonce sami. Patnáctiletá Blanka říká: *„Jsem totálně závislá na instant messaging, protože právě skrze něj udržuji kontakt s přáteli. Když přijdu domů, okamžitě se připojím na net a jsem online ... někdy až do tří do rána.“*

Problémy mohou spočívat ještě někde jinde. Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania (2007, s. 7) uvádí: „*Antropoložka Elinor Ochsová při jednom průzkumu kvality rodinného života zjistila, že když pracující rodič přijde domů, jeho děti bývají tak zabraní do své činnosti, že ve dvou ze tří případů ani nepozdraví. Prostě jen dál zírají do svých elektronických vynálezů. Antropoložka říká: 'Také jsme byli svědky toho, jak těžké je pro rodiče proniknout do světa svého potomka.'* Podle jejích slov se během studie ukázalo, že když rodiče viděli, jak jsou děti pohlcené svými aktivitami, stáhli se zpět a na nějaké sblížení rezignovali.“

2.6.3.2 Sociální sítě na internetu jsou opravdu škodlivé

Lákavost vidiny zřízení webových stránek pro mladé lidi tkví v tom, že přihlášení uživatelé na nich mohou udržovat kontakt s přáteli. Další kouzlo takových stránek spočívá v tom, že zřízení vlastní webové stránky dává mladému člověku prostor vyjádřit svou vlastní identitu neboli „prezentovat se.“ Je pochopitelné, že taková možnost je pro mladé lidi přitažlivá, protože v dospívání člověk poznává sám sebe a chce vyjádřit své názory před ostatními, a to tak, aby na ně zapůsobil.

Je s tím však spojen jeden problém – někteří jedinci se totiž na své webové stránce prezentují podle toho, kým by chtěli být, a ne podle toho, kým doopravdy jsou. Jeden chlapec o sobě např. tvrdí, že mu je 21 let a že žije v Paříži.

Dívka jménem Markéta se svěřuje: „*Na netu si můžete dělat, co chcete. Můžete se stát také někým úplně jiným, protože ve skutečnosti vás nikdo nezná. Cítíte se tam sebejistí. Můžete si o sobě navymýšlet nejrůznější věci, jen abyste vypadali zajímavěji. Můžete si tam vystavit svoje fotky, na nichž máte oblečení, které byste na sebe jinak nikdy nevezli, a dělat na nich to, co byste v reálném životě nikdy neudělali. Můžete tam psát věci, které byste v osobním kontaktu nikdy nevypustili z úst. Máte pocit, že se vám nemůže nic stát, protože jste v anonymitě. Nikdo tam totiž neví, kdo doopravdy jste.*“

Z těchto zkušeností je patrné, že internetové sociální sítě se sice dají dobře využít, ale také zneužít. Naskytá se otázka: „Rodiče, víte, co vaše děti a dospívající na internetu dělají?“

V článku „Vliv internetu na myšlení“ (2005) je uveden velmi nelichotivý výrok o internetu, který vyjádřil americký počítačový expert a filozof Joseph Weizenbaum, jenž v 60. letech přivedl na svět program Eliza analyzující řeč.

„Na svém současném přednáškovém turné se Weizenbaum vytasil s názorem, že internet je pouhou hromadou informačního smetí, která člověka svádí k sebepřeceňování.“

"Není ničím jiným než obrovským hnojištěm, v němž lze jen tu a tam objevit perly," tvrdí emeritní vědec z Massachusettského technologického institutu. "Aby však k tomu došlo, musí uživatel umět klást správné otázky."

Naše přesvědčení o tom, že žijeme ve věku informací, protože máme k dispozici internet a vyhledávač Google, je podle jeho názoru zcela iluzorní. A představa, že lidé mají nyní k dispozici veškeré informace shromážděné lidstvem během celé jeho existence, zavádějící. Žádný sebedokonalejší computer není schopen předat opravdu rozhodující informace. *"Jde o práci naší hlavy,"* vysvětluje Joseph Weizenbaum, *„která teprve po příslušné interpretaci vytváří ze znaků, jež se objevují na monitoru, skutečnou hledanou informaci."*

Za nejdůležitější lidskou vymoženost proto považuje schopnost kritického a tvůrčího myšlení a soustředěného naslouchání. I proto je ostře proti tomu, aby se do styku s počítačem předčasně dostávaly malé děti. *"Dělá jim z mozku povidla,"* říká nesmlouvavě. A dokládá to na trendu, jenž se stále častěji objevuje mezi žáky vyšších stupňů škol. *„Značná část z nich už totiž neumí psát kreativním způsobem a k vypracování domácích úkolů využívá počítač, s jehož pomocí je bezmyšlenkovitě sestavuje. Ani studenti prestižních univerzit nejsou výjimkou. Zhruba čtvrtina z nich už nedokáže pracovat sama a napsat něco vlastního.“*

2.6.3.3 Ochrana před škodlivými vlivy

V roce 1994 se přední čeští spisovatelé a umělci obrátili na poslance v Parlamentu s touto peticí:

„České dítě této doby vidí víc stříkající krve než voják v první linii. Zná víc rafinovaných způsobů mučení než zkušený gangster. Lidé, kteří mu zemřeli před očima, by naplnili obrovský masový hrob. Masmédia mu běžně nabízejí pohled na drcené kosti a vyhřezlé

vnitřnosti. Ukazují mu bolest bez soucitu a smrt bez lítosti. Sadistické ničení živého těla je mu často předváděno jako užitečná dovednost.

Dopouštíme, aby naše děti citově i rozumově zrály v kultuře, v níž je utrpení zlehčováno a násilí oslavováno. Tento vliv nezůstane bez následků. To dokládá řada statistik a závažných vědeckých prací, ale stačí použít zdravého rozumu. Všechny kulturní vzory – i ty nejhorší z nich – svádějí k napodobování a děti jsou vůči nim nejbezbrannější. Kriminalita naší mládeže roste. Máme důvodné podezření, že propagace surovosti, která zaplavila média a trhy, se na tom velkou měrou podílí.

Jsme spolutvůrci kultury této země a víme, že i my neseme odpovědnost za její přítomnost i budoucnost. Kdybychom nevěřili v možnost umění ovlivnit citění lidí, naše práce by ztratila smysl. Proto zvedáme svůj hlas proti nebezpečí, jehož sílu už dnes rozpoznáváme.

Žádáme Parlament České republiky o legislativní úpravu této problematiky. Necht' je

- 1. zakázáno prodávat a půjčovat dětem a mládeži jakékoli nosiče informací, které ohrožují jejich zdravý vývoj.*
- 2. účinným způsobem regulováno veřejné předvádění brutality, zejména v televizi a v kinech. “ Říčan (1995, s. 22)*

Ilgner (2001) se vyjadřuje opravdu moudrými slovy o tom, jakým způsobem by měli všichni lidé, dospělí, a podle jejich vzoru i dospívající a děti, přistupovat k technickým vymoženostem představovaným médiu jako jsou televize, internet a jim podobná. Říká: „Opravdová moudrost je v pochopení nejen sebe, ale i současného světa a své role v něm. To propojení je těsné a nelze je jen tak rozbít. V této dynamické době se jeví nutnost porozumět technice a přijmout ji. Jinak bych tohle totiž ani nemohl psát a vy to číst. Ale při nesoudném a nadměrném využívání a zneužívání všech těch civilizačních perel riskujeme svůj pád a zánik. Jedině rozumem a úmyslnou přiměřenou skromností dokážeme odolat té mámivé vědeckotechnické a konzumní vášni. Je třeba hledat a najít harmonickou rovnováhu mezi upřednostňováním sebe a světa a snažit se o prosazování "udržitelného způsobu života". Stalo se to frází, ale ta myšlenka za to stojí. To je jediná šance na přežití pána tvorstva. Ještě jím prozatím je.“

Z uvedené citace vyplývá, že internet musí být vzhledem k nebezpečí, které představuje, používán obezřetně. Některé rodiny daly například počítač do volně přístupného prostoru, jako je obývací pokoj. Lze také zavést zásadu, že internet lze používat pouze tehdy, když jsou ostatní členové rodiny doma. Pokud se rodiče pro takové omezení rozhodnou, je potřeba, aby s nimi mladí spolupracovali.

Závěrem několik rad mladým lidem:

1. Pokud potřebuješ používat internet pro práci do školy, můžeš sledovat, kolik času tím strávíš. Snaž se dopředu určit, jak dlouho se tomu chceš věnovat, a použij budík, aby tě upozornil, až uplyne vymezený čas.
2. Plánuj dopředu, měj jasnou představu, co hledáš, a té se drž – ať vypadají ostatní věci sebevíc zajímavě.
3. Buď opatrný, pokud jde o používání e-mailu. Nezapředávej do čtení obrovského množství elektronické pošty, zvláště když většina informací je povrchní nebo nepodložená. Nadměrné používání e-mailu tě může připravit o hodnotný čas., který potřebuješ na domácí úkoly do školy a na ostatní užitečné činnosti.
4. Pamatuj také na to, že komunikace přes počítač může sice mít v životě své místo, ale osobní kontakt s přáteli nenahradí.

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Hlavním cílem tohoto průzkumného šetření je zodpovědět následující otázky:

1. Jaký podíl zaujímá televize a internet ve volném čase mladých lidí věkové struktury 14 – 16 let, navštěvujících různé typy škol.
2. Jaké typy pořadů a internetových stránek si dospívající převážně volí.
3. Jaké rozdíly vykazují výsledky získané u dětí s mentálním postižením a u běžné dětské populace.
4. Jaký podíl v autoedukaci hraje u těchto dospívajících televize a internet.

3.2 Stanovení předpokladů průzkumu

1. Lze předpokládat, že žáci praktické školy, středního odborného učiliště a gymnázia preferují rozdílné typy televizních pořadů a internetových stránek.
2. Zřejmě existují rozdíly v množství času stráveného u televize a internetu mezi žáky praktické školy, středního odborného učiliště a gymnázia.
3. Žáci gymnázia tráví více času na internetu než žáci praktické školy a středního odborného učiliště.
4. Žáci praktické školy a žáci středního odborného učiliště tráví více času sledováním televize než žáci gymnázia.
5. Mnozí respondenti si volí televizní programy a internetové stránky, které na ně mohou mít negativní vliv.

6. Většina respondentů si pořady nevybírání, ale pasivně přijímá to, co jim televize předkládá.

7. Většina dětí má televizi a internet ve svém pokoji a proto je možné předpokládat, že rodiče mají malý přehled o tom, co jejich děti sledují v těchto médiích.

3.3 Použité metody

- nestandardizovaný anonymní dotazník na základě předprůzkumu
- studium dokumentace
- kvalitativní a kvantitativní analýza poznatků
- rozhovory s respondenty
- pozorování

3.4 Předprůzkum a jeho výsledky

Předprůzkum byl proveden nestandardizovaným dotazníkem s názvem „Co pro mne znamená televize a internet“? Dotazník obsahoval 10 otevřených otázek, které byly zaměřeny na množství času stráveného týdně u televize a internetu a na oblíbenost typů pořadů a internetových stránek. Tímto dotazníkem bylo osloveno 10 respondentů z praktické školy a 10 respondentů ze středního odborného učiliště. Cílem předprůzkumu bylo zjistit zpětnou vazbu vhodnost pokládaných otázek v hlavním průzkumu. Vyhodnocování dotazníku z předprůzkumu bylo velmi obtížné, protože písmo mnohých respondentů bylo těžko čitelné. Z tohoto důvodu byla v hlavním průzkumu pomocí dotazníku zvolena forma uzavřených otázek. Odpovědi nabízené v dotazníku v hlavním průzkumu byly voleny převážně na základě odpovědí získaných z dotazníku předprůzkumu.

3.5 Popis zkoumaného vzorku a průběh průzkumu

Výzkumu se zúčastnilo 150 respondentů věkové kategorie 14 – 16 let. Z celkového počtu bylo 30 respondentů Praktické školy v Neratovicích, 20 respondentů Praktické školy na Mělníku, 50 respondentů Středního odborného učiliště v Neratovicích a 50 respondentů Gymnázia v Neratovicích. Samotný průzkum proběhl v období od března do října 2007. Bylo

použito nestandardizovaného dotazníku s 31 uzavřenými otázkami. Hlavním cílem dotazníku bylo nejen zjistit jakou roli v životě dospívajících hraje televize a internet, ale též se dozvědět jejich názory a postoje k určitým typům televizních pořadů a internetových stránek. Dotazník měl také za cíl zjistit údaje o množství času tráveného respondenty před těmito médii a dále typy pořadů a internetových stránek, které si dotázaní volí. Formulář určený respondentovi obsahoval otázky a varianty odpovědí a byl konstruován na identifikačních a postojových otázkách. Vzor dotazníku (viz Příloha č. 1).

Vzorek byl vybrán účelově.

- Celkový počet vybraných respondentů: 150
- Počet neodevzdaných dotazníků: 0
- Počet respondentů splňujících podmínky šetření: 135
- Počet nekvalitních, špatně vyplněných dotazníků: 15
- Počet vyplněných dotazníků zařazených do zpracování: 135
- Věk respondentů: 14 – 16 let

Do zpracování byl zařazen z každého typu školy stejný počet vyplněných dotazníků.

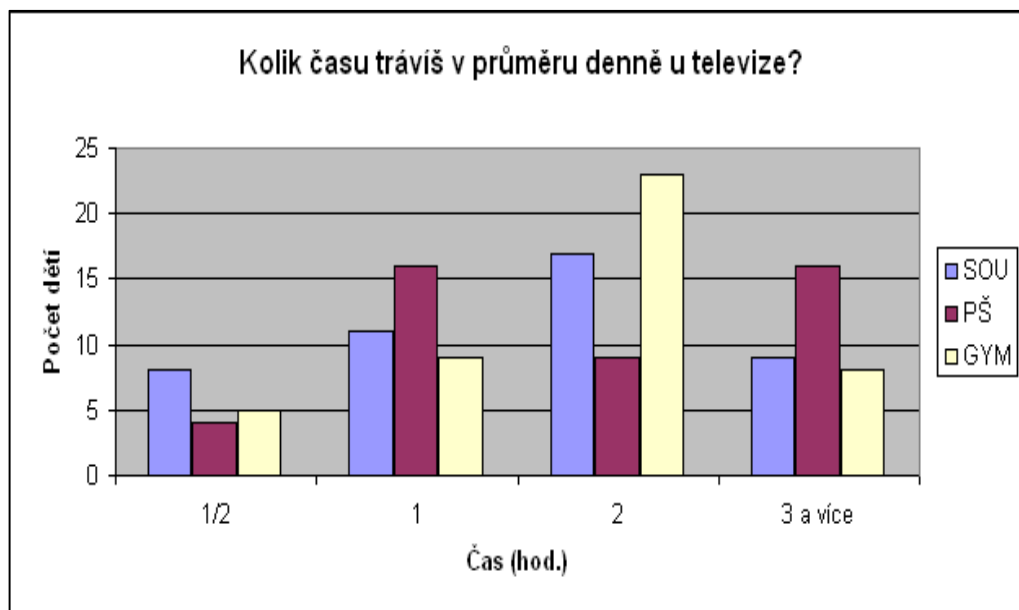
Věkové zastoupení respondentů bylo vybráno účelově. Tento průzkum měl poukázat na značné množství času, který tráví mládež ve věku 14 – 16 let z různých typů škol, u televize a internetu. Průměrný věk respondentů byl 14,9 roku. Ve věku 14 let bylo vyhodnoceno 69 respondentů. Méně početnou skupinu tvořilo 49 respondentů ve věku 16 let. Do hodnotící skupiny zasáhlo navíc 17 respondentů, kteří byli ve věku 15 let.

3.6 Vlastní průzkum a interpretace získaných výsledků

Pro zpracování údajů tohoto průzkumu byly použity běžné statistické postupy. Získaná data jsou uspořádána v tabulkách a grafech. Tato data jsou základním kamenem celého průzkumu. Kvantitativní údaje jsou slovně vyhodnoceny a doplněny údaji získané osobními rozhovory s respondenty. V tabulkách, grafech a slovním vyhodnocení jsou použity zkratky SOU – střední odborné učiliště; PŠ – praktická škola; GYM – gymnázium.

Otázka č. 1 Kolik času v průměru denně trávíš u televize?

Čas v hod.	SOU	PŠ	GYM
1/2	8	4	5
1	11	16	9
2	17	9	23
3 a více	9	16	8

Celkový počet hodin denně strávený před televizí

SOU	76	Průměr na žáka	1,69
PŠ	84	Průměr na žáka	1,87
GYM	81,5	Průměr na žáka	1,81

Otázka č. 1 byla jednou z klíčových pro celý průzkum. Z odpovědí vyplývá, že respondenti stráví u televize celkem 241,5 hodin, což je na každého respondenta v průměru 1,79 hodin denně. Měsíčně tak u televize prosedí každý respondent v průměru 53,7 hodin. Žáci PŠ v průměru tráví u televize denně nejvíce času - 1,87 hodin, o něco méně žáci gymnázií 1,81 hodin denně a nejméně času z těchto tří skupin tráví u televize žáci SOU 1,69 hodin.

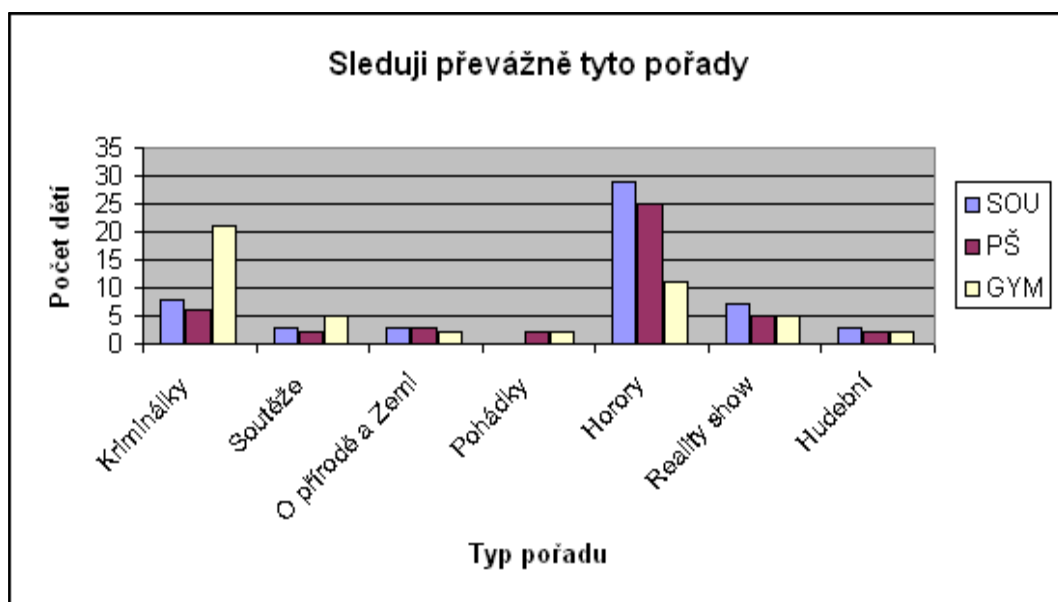
Je ale možné, že tento výsledek může být poněkud zkreslený, protože odpověď d) měla být konkrétnější – není patrné, zda žák tráví před televizí 3 hodiny nebo např. 4 hodiny.

Jedno ale lze z těchto výsledků vyvodit – nadměrné množství času stráveného dětmi před televizí. Vezmeme-li v úvahu průměrnou délku lidského života 75 let – pak žáci SOU stráví za svůj život díváním na televizi 45 630 hodin, tj. 5,28 let, žáci gymnázia 48 870 hodin, tj. 5,66 let, žáci PŠ 50 490 hodin, tj. 5,84 let.

Uvažujeme-li o otázce vlivu televize na život mladých, je nutno podotknout, že celkový čas trávený před obrazovkou není zcela vhodný parametr, pokud se blíže nesleduje obsahová stránka pořadů. Proto byla pro objasnění tohoto vlivu zařazena následující otázka.

Otázka č. 2 Sleduji převážně tyto pořady

Typ pořadu	SOU	PŠ	GYM
Kriminálky	8	15	21
Soutěže	3	2	5
O přírodě a Zemi	3	3	2
Pohádky	0	2	2
Horory	29	25	11
Reality show	7	5	5
Hudební	3	2	2

U této otázky mohli respondenti zvolit i více než jednu odpověď.

Z grafického vyjádření je jasně patrné, že k nejsledovanějším pořadům patří horory a kriminálky. Překvapující je velká sledovanost hororů mezi žáky praktické školy 25 (55,6 %) a

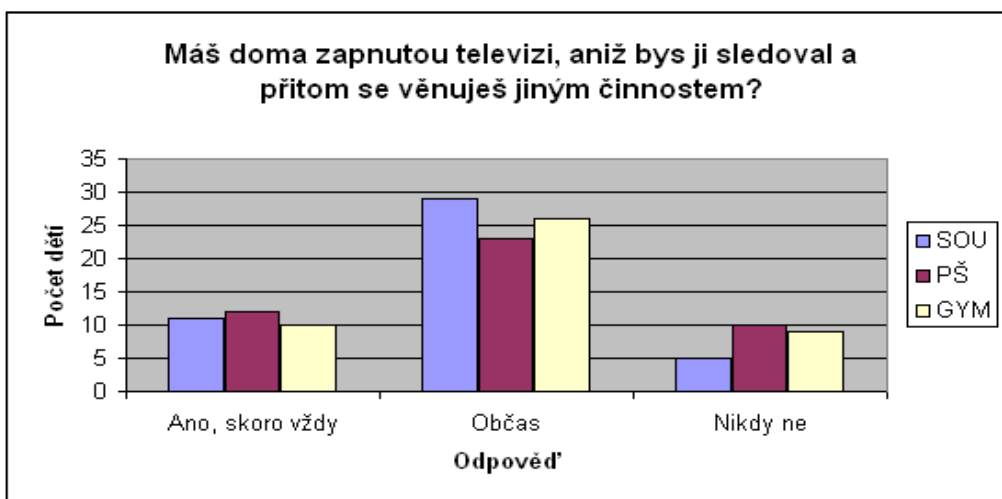
SOU 29 (64,4 %), žáci gymnázií sledují horory z těchto tří skupin nejméně 11 (24,4 %) respondentů. Dotázaní gymnazisté sledují nejčastěji kriminální pořady 21 (46,7 %). Povšimněme si, že kvalitní vzdělávací pořady, např. o přírodě a zemi nebo soutěže, patří u těchto skupin mezi nejméně sledované.

Rozhovorem s respondenty bylo zjištěno, že filmový horor většinou dítě zhlédne bez vědomí rodičů – chybí mu tedy pocit bezpečí a možnost o prožitém strachu mluvit. Pro horory je dále typické, že jsou určeny dospělému divákovi, jehož míra odolnosti vůči strachu je daleko vyšší než u dítěte.

Hororem se tedy dítě pouze vyděsí. Získaná zkušenost jej nijak neposílí ve zvládnání strachu, naopak: utvrdí jeho přesvědčení o tom, že svět kolem nás je plný nebezpečných sil, jejichž působení nemohou ani dospělí, ani nikdo jiný vlastním konáním nijak odvrátit.

Otázka č. 3 Máš doma zapnutou televizi, aniž bys ji sledoval a přitom se věnuješ jiným činnostem?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano, skoro vždy	11	12	10
Občas	29	23	26
Nikdy ne	5	10	9

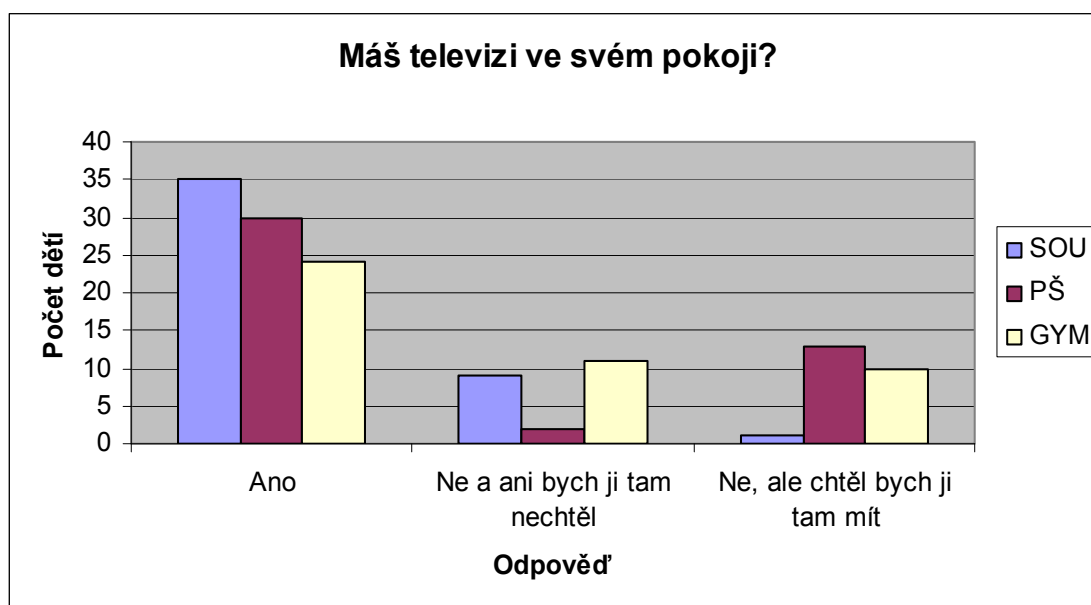

Uvedené odpovědi ukazují, že drtivá většina respondentů má doma zapnutou televizi skoro vždy nebo občas jako kulisu. Tuto odpověď volilo z SOU 40 (88,9 %); PŠ 35 (77,8 %); gymnázia 36 (80 %) dotazovaných.

Z těchto odpovědí je možné vyvodit úsudek, že mladí, ať už navštěvují různý typ školy, mají pocit osamění. Potřebují slyšet lidské hlasy a televize jim je zprostředkovává. Slouží jako jejich společník a kamarád. Je též možné vyvodit závěr, že u většiny respondentů chybí společná komunikace v rodině. Zřejmě je patrná i závislost na televizi.

Otázka č. 4 Máš televizi ve svém pokoji?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	35	30	24
Ne a ani bych ji tam nechtěl	9	2	11
Ne, ale chtěl bych ji tam mít	1	13	10

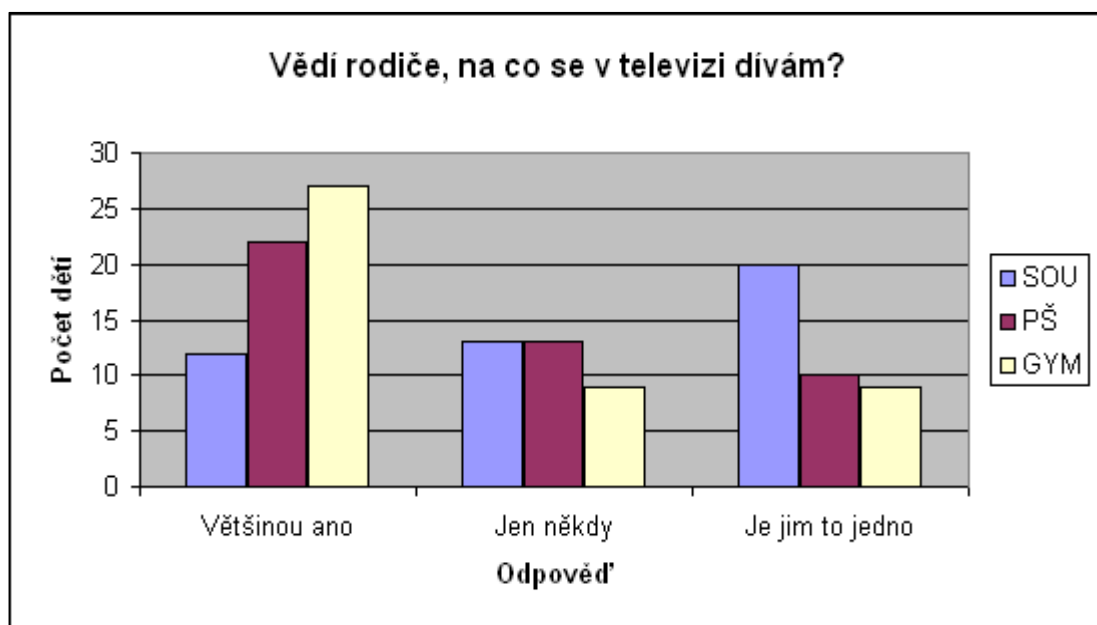

Žáci SOU zaujímají první místo v počtu těch, kteří mají televizi ve svém pokoji. Televizi ve svém pokoji má 35 (77,8 %) dotázaných z SOU; 30 (66,7 %) dotázaných z PŠ; 24 (53,3 %) dotázaných z gymnázia.

Výsledky ukazují, že skoro každé dítě dnes může sledovat v televizi v podstatě to, co si samo určí. Vyplývá to i z odpovědí na další otázku, zda rodiče mají přehled o tom, na co se jejich dítě dívá. Respondenti většinou odpovídali: „jen někdy“ nebo zaškrtovali odpověď „je jim to jedno“. Tato otázka může tedy pomoci pochopit, proč většina rodičů nemá přehled o tom, co jejich děti sledují v televizi.

Otázka č. 5 Vědí rodiče, na co se v televizi dívám?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Většinou ano	12	22	27
Jen někdy	13	13	9
Je jim to jedno	20	10	9

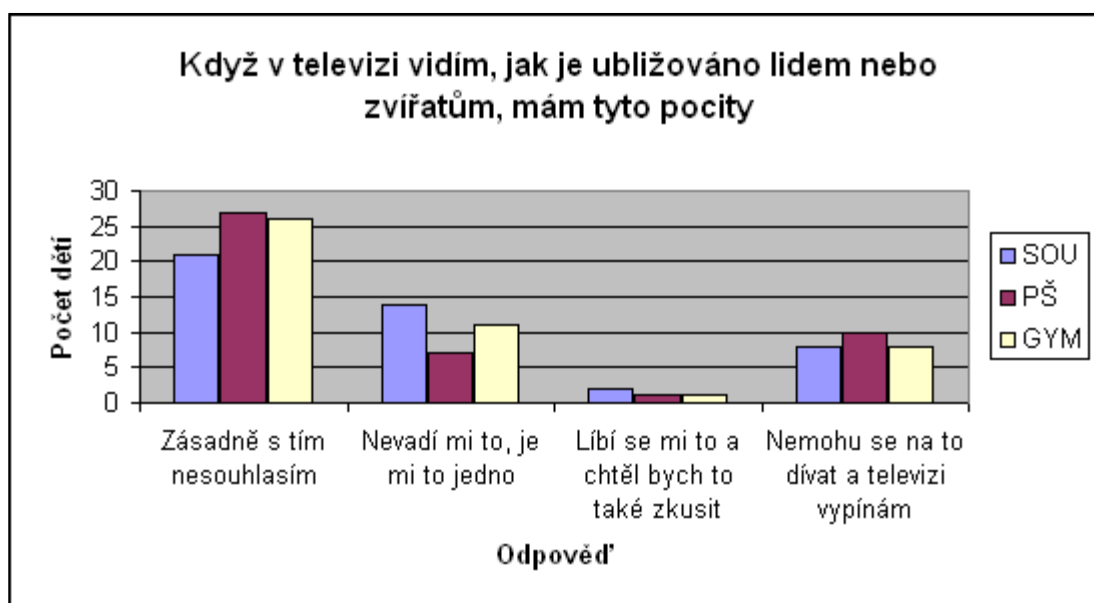

Z uvedených odpovědí vyplývá, že největší přehled o tom, co děti sledují v televizi, mají rodiče dotázaných z gymnázia 27 (60 %), následují rodiče žáků PŠ 22 (48,9 %), nejmenší přehled mají rodiče respondentů SOU 12 (26,7 %), naopak 20 (44,4 %) žáků SOU uvádí, že rodičům je jedno, jaké pořady sledují.

Z rozhovorů s dotázanými vyplynulo, že většině respondentům rodiče koupili televizi do jejich pokoje proto, aby se vyhnuli sporům, ve které vyústila situace vždy, když došlo mezi rodiči a dotázanými ke střetu ohledně toho, co bude rodina sledovat za program. Většina respondentů se vyjádřila tak, že rodiče sledují v obývacím pokoji většinou jiný typ pořadu než oni a tímto řešením hádky ustaly. To může být i důvodem, proč mnozí rodiče nemají přehled, na co se jejich děti dívají – jsou sami pohlceni svým televizním programem a málo se zajímají, co jejich děti ve vedlejším pokoji sledují.

Otázka č. 6 Když v televizi vidím, jak je ubližováno lidem nebo zvířatům, mám tyto pocity

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Zásadně s tím nesouhlasím	21	27	26
Nevadí mi to, je mi to jedno	14	7	11
Líbí se mi to a chtěl bych to také zkusit	2	1	1
Nemohu se na to dívat a televizi vypínám	8	10	8

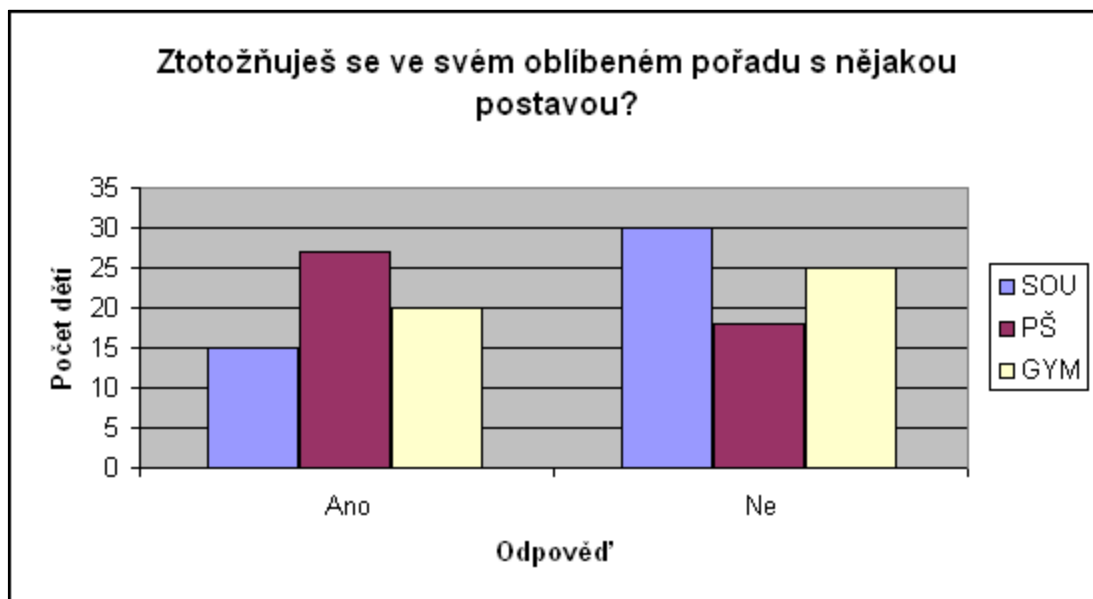

Z těchto odpovědí lze usuzovat na to, že respondenti PŠ se jeví jako nejcitlivější. Spojíme-li první a poslední odpověď, která vyjadřuje zásadní nesouhlas, je možné říci, že 37 (82,2 %) respondentů PŠ odsuzuje násilí vůči lidem a zvířatům; následují respondenti gymnázia 34 (75,5 %), nejméně citliví se jeví k televiznímu násilí dotázaní SOU 29 (64,4 %).

Odpovědi typu „Nevadí mi to, je mi to jedno“ zvolilo 14 (31,1 %) dotázaných SOU; 7 (15,6 %) dotázaných z PŠ a 11 (24,4 %) dotázaných z gymnázia. Odpověď „Líbí se mi to a chtěl bych to také zkusit“ naštěstí zvolilo mizivé procento respondentů z každého typu školy. Je ovšem možné říci, že tyto dvě odpovědi jsou v podstatě alarmující, protože ukazují na otupené svědomí, necitlivost vůči násilí, ba dokonce třetí odpověď naznačuje určitou radost z utrpení druhého.

Otázka č. 7 Ztotožňuješ se ve svém oblíbeném pořadu s nějakou postavou? Pokud ano, uveď s jakou.

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	15	27	20
Ne	30	18	25

Respondenti většinou uváděli tyto postavy:

seriál Ztraceni – Jack, Sawyer
 krimi - Sherlock Holmes
 inspektor Kojak
 Simpsonovi – Homer
 postavy z Vyvolených
 Wolker Texas Rangers

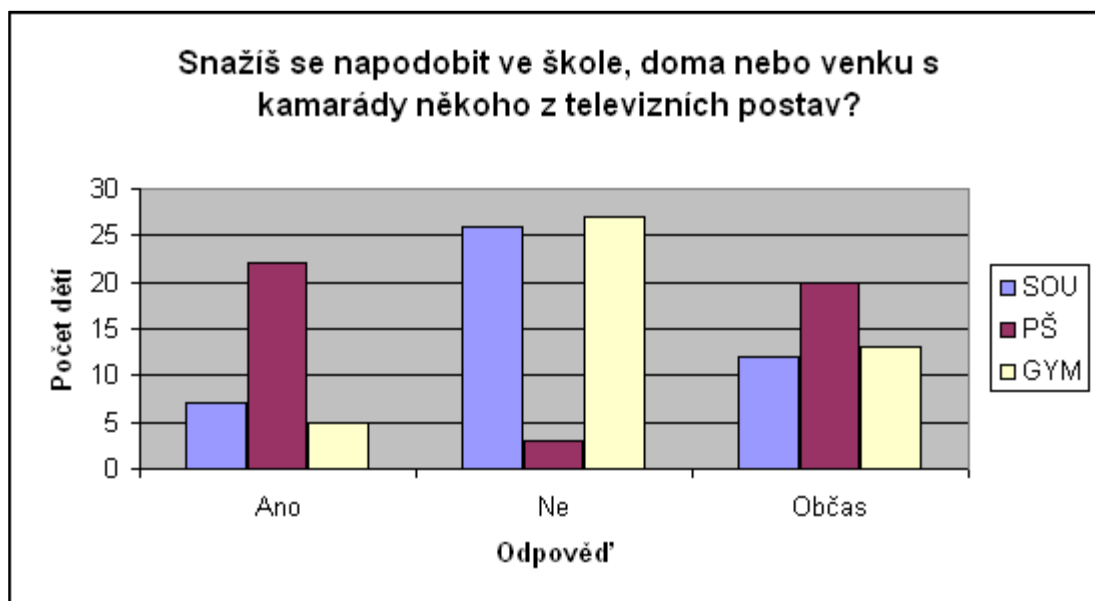
Tři dotázaní z SOU a 5 dotázaných z praktické školy uvedli ztotožňování se s některou z postav z pořadu Reality show – Vyvolení. Čtyři respondenti z SOU se ztotožňují s postavou z erotických pořadů. Nejvíce dětí (10) z PŠ a (6) dětí z SOU obdivují a ztotožňují se s postavou Wolкера a Sawyera. Z rozhovorů s respondenty bylo zjištěno, že na těchto postavách jim imponují jejich vlastnosti jako odvaha, síla, bojovnost. Tyto postavy jsou představovány v televizním pořadu jako osoby, které vítězí násilím a rvačkami. Žáci na praktické škole svoji

volbu zdůvodňovali: „Chtěl bych být jako on, protože vždy vítězí, všechny porazí, vždy si ví rady.“ 7 respondentů gymnázia, 5 respondentů SOU a 3 respondenti PŠ zase obdivují postavu otce Homera ze seriálu Simpsonovi. Je to postava spíše záporná, otec podniká, jeho řeč je vulgární, velmi rád se napije. Snaží se o „humor“. Chce vést dobře svoji rodinu, ale nedaří se mu to. Ostatní respondenti, kteří také zvolili kladnou odpověď, žádnou postavu nevedli. Zbývající výše uvedené postavy (Jack ze seriálu Ztraceni a inspektor Kojak) jsou postavy spíše kladné – ty byly voleny 5 respondenty gymnázia a 2 respondenty praktické školy.

Z tabulky i grafu je možné vidět, že televize nejvíce ovlivňuje dospívající z praktické školy. 27 (60 %) mladých z této školy přiznává, že se ztotožňuje s nějakou oblíbenou postavou; z SOU se ztotožňuje s televizní postavou 15 (33,3 %) dotázaných; z gymnázia 20 (44,4 %) respondentů.

Otázka č. 8 Snažíš se napodobit ve škole, doma nebo venku s kamarády někoho z televizních postav?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	7	22	5
Ne	26	3	27
Občas	12	20	13

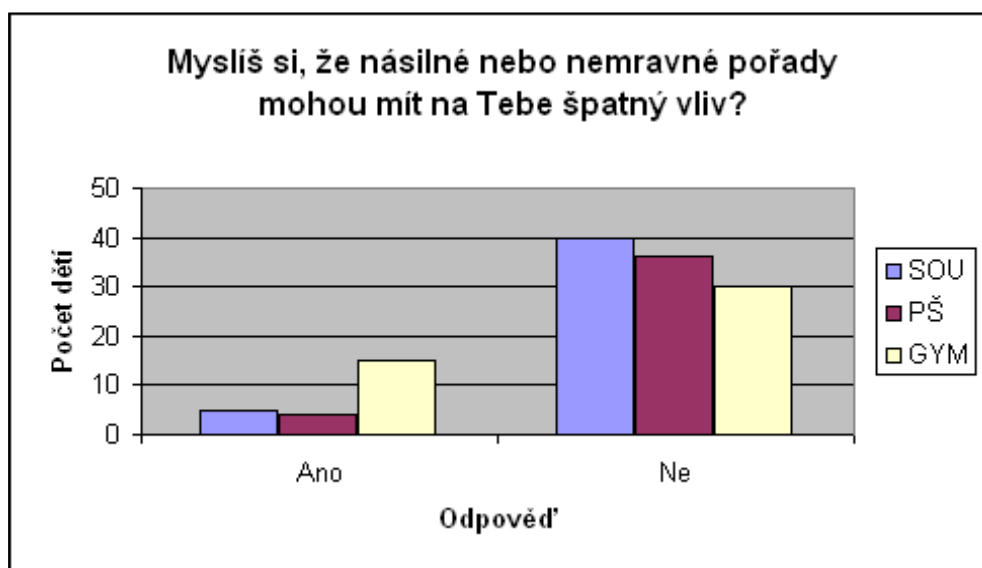

Tyto odpovědi korelují s otázkou č. 7. Nejvíce napodobují televizní postavy respondenti PŠ – ano nebo občas uvádí celkem 42 (93,3 %), respondenti z SOU 19 (42,2 %), respondenti gymnázia napodobují nejméně 18 (40 %).

U dotázaných z praktické školy není odpověď nijak překvapující, protože děti s mentální retardací snadněji podléhají vlivu jiných osob a mají větší sklony k napodobování jednání i chování druhých než je tomu u běžné populace.

Otázka č. 9 Myslíš si, že násilné nebo nemravné pořady mohou mít na Tebe špatný vliv?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	5	4	15
Ne	40	36	30

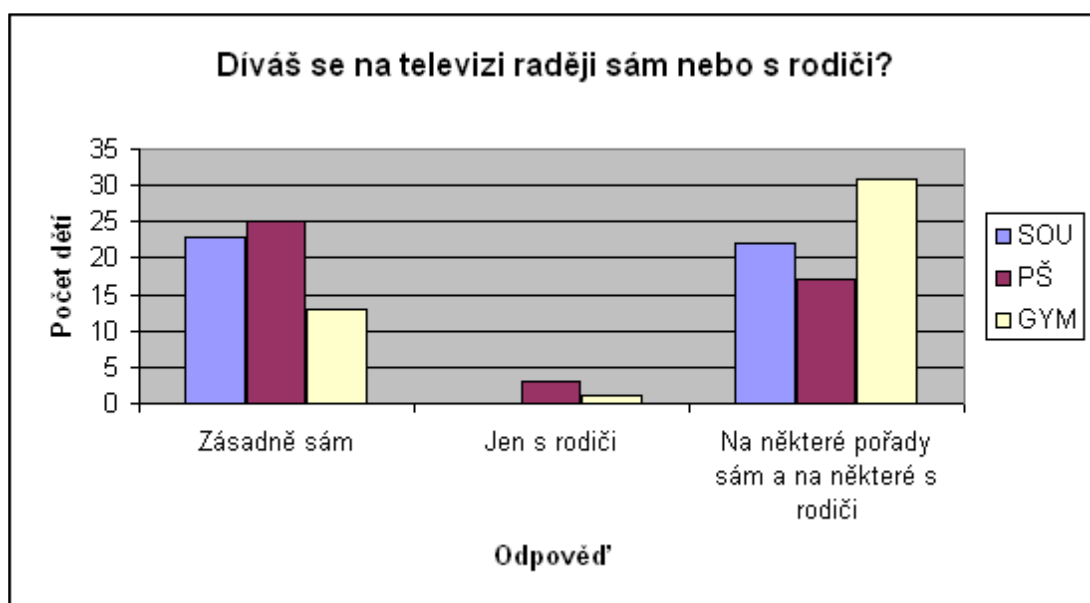

Z odpovědí, zdánlivě vyplývá, že pořady, které respondenti sledují, nemají na jejich chování téměř žádný vliv, protože si to zřejmě neuvědomují. 40 (88,9 %) dotázaných z SOU je přesvědčeno, že násilné nebo nemravné pořady na ně nemají žádný vliv; totéž si myslí 36 (80 %) dotázaných z PŠ; a 15 (33,3 %) dotázaných z gymnázia. Respondenti jistě volili tyto odpovědi, protože jsou o jejich pravdivosti upřímně přesvědčeni. Televize umí svádět velice nenápadně a to tak, že si toho mnozí ani nepovšimnou. Většina dospělých, natož nezkušení respondenti, jsou manipulováni tak, aby měli vtištěno do mysli, že to, co sledují, je přece

nemůže ovlivnit. Televize skutečně předkládá nemravnost a násilí postupně a v takových dávkách, aby si lidé neuvědomovali zkaženost těchto pořadů. Zvyká je na to postupně, plíživě a nenápadně, a tak působí na otupění svědomí a citů. Televize zřejmě sleduje hlavně komerční cíle a předkládá i nevhodné, až nemravné pořady, pro velkou skupinu dospělých diváků.

Otázka č. 10 Díváš se na televizi raději sám nebo s rodiči?

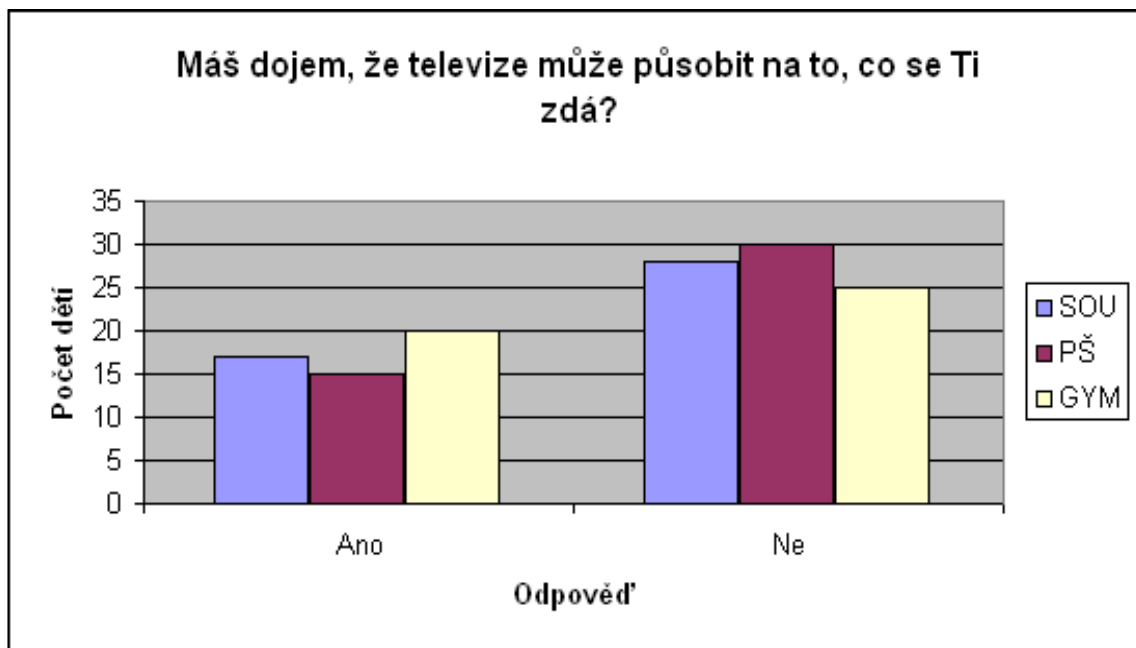
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Zásadně sám	23	25	13
Jen s rodiči	0	3	1
Na některé pořady sám a na některé s rodiči	22	17	31

Z uvedených odpovědí je patrné, že mladí sledují televizi raději sami. Zásadně bez rodičů sledují televizi nejvíce žáci PŠ 25 (55,6 %); následují žáci SOU 23 (51,1 %); žáci gymnázia 13 (28,9 %). Jen velmi malé procento respondentů z PŠ (6,7 %) a gymnázia (2,2 %) raději sleduje televizní pořady s rodiči, ani jeden z dotázaných SOU tuto odpověď nezvolil. Z formulace otázky nevyplývá, které pořady respondenti raději sledují s rodiči.

Otázka č. 11 Máš dojem, že televize může působit na to, co se Ti zdá?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	17	15	20
Ne	28	30	25

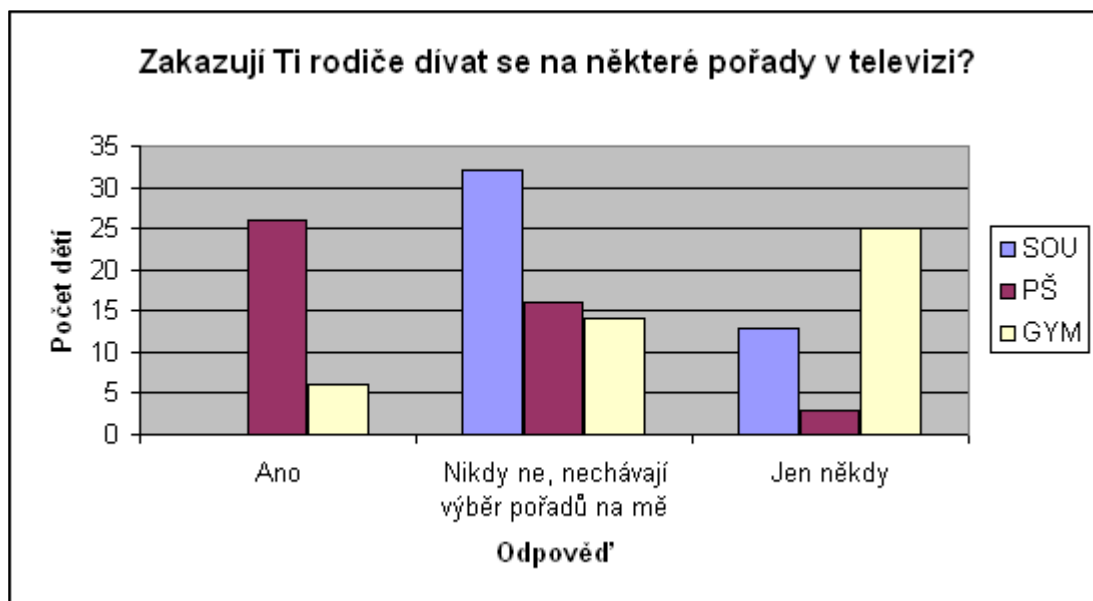

Tato otázka zdánlivě nesouvisí s cílem výzkumu. S dotázanými bylo však domluveno, že těm, kterým se zdál sen pod vlivem nějakého pořadu, napíše, o jaký typ pořadu se jednalo. 17 (37,8 %) respondentů z SOU se domnívá, že televize může působit na sny, tohoto názoru je i 15 (33,3 %) respondentů z praktické školy a 20 (44,4 %) respondentů z gymnázia. Zjištění bylo zajímavé v tom, že 52 respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli kladně, přiznali, že sny byly velice strašidelné a zdály se jim většinou pod vlivem hororů. Pouze 2 respondenti z SOU odpověděli, že sny byly výsledkem sledování erotických pořadů.

Z uvedených odpovědí lze vyvodit úsudek, že vliv některých pořadů není jenom v agresivitě. Spočívá také v úzkostném chování a v tom, že budí u dětí strach.

Otázka č. 12 Zakazují Ti rodiče dívat se na některé pořady v televizi?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	0	26	6
Nikdy ne, nechávají výběr pořadů na mě	32	16	14
Jen někdy	13	3	25

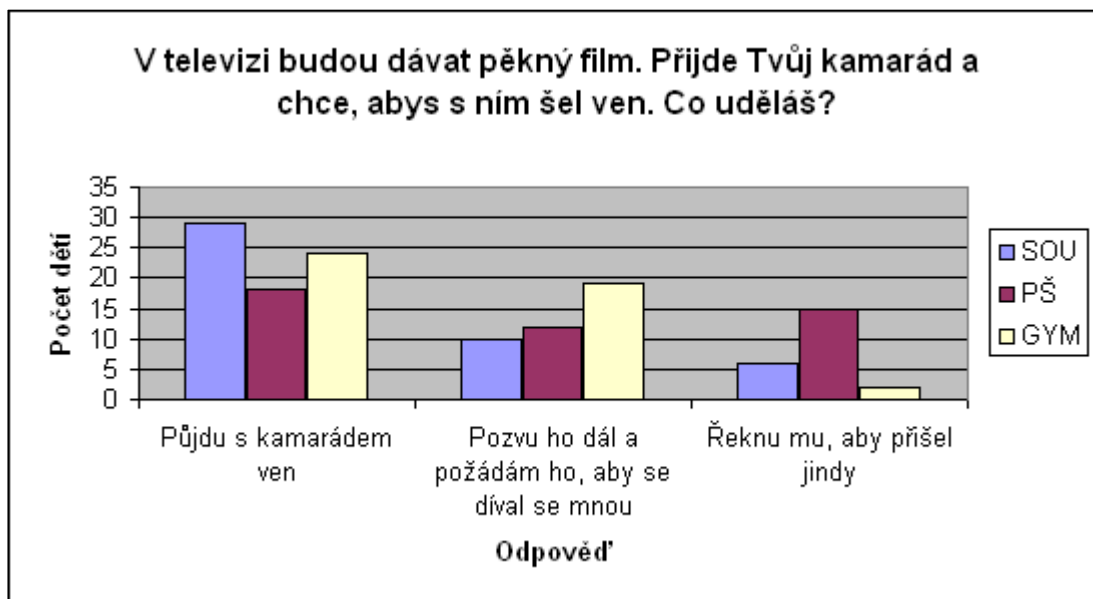

Cílem této otázky bylo zjistit, do jaké míry rodiče mají zájem o to, aby jejich děti sledovaly kvalitní pořady. Z odpovědí vyplývá, že nejvíce zakazují sledování některých pořadů rodiče dospívajících, kteří navštěvují praktickou školu. Kladně odpovědělo z PŠ 26 (57,8 %) dotázaných. Naopak rodiče žáků SOU 32 (71,1 %) nechávají výběr pořadů většinou na svých dětech. Tato otázka však neřeší to, zda se například žáci gymnázií a SOU dokáží rozhodnout správně, a proto rodiče nechávají výběr pořadů víceméně na nich.

Otázka měla být formulována jinak, aby bylo jasné patrné, zda rodiče zakazují pořady nemravné, násilné nebo jinak nekvalitní. Odpovědi na tuto otázku neukazují ani důvod zákazu ze strany rodičů. Rodiče například mohou zakazovat některé pořady z důvodu pozdního vysílání, nebo proto, že vyžadují po dětech přípravu do školy.

Otázka č. 13 V televizi budou dávat pěkný film. Přejde Tvůj kamarád a chce, abys s ním šel ven. Co uděláš?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Půjdu s kamarádem ven	29	18	24
Pozvu ho dál a požádám ho, aby se díval se mnou	10	12	19
Řeknu mu, aby přišel jindy	6	15	2

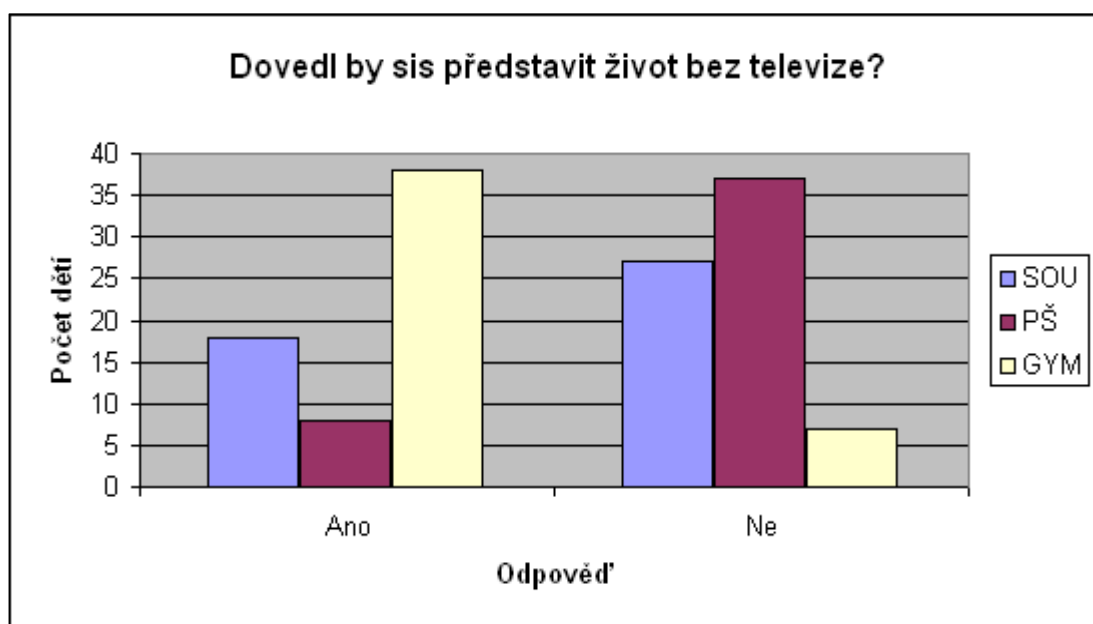

Z odpovědí vyplývá, že nejvíce by dali přednost kamarádovi před televizí žáci SOU 29 (64,4 %) a gymnázia 24 (53,3 %), z praktické školy by dalo přednost kamarádovi pouze 18 (40 %) respondentů. Ti naopak nejvíce volili odmítnutí kamaráda 15 (33,3 %). Tyto odpovědi mohou ukazovat na jejich větší závislost na televizi. Výsledky korespondují i s odpověďmi na otázku č. 14, v níž většina žáků praktické školy uvádí, že by si život bez televize nedovedla představit.

Kompromis by volilo 10 (22,2 %) dotázaných z SOU; 12 (26,7 %) dotázaných z PŠ a 19 (42,2 %) dotázaných z gymnázia.

Otázka č. 14 Dovedl by sis představit život bez televize?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	18	8	38
Ne	27	37	7

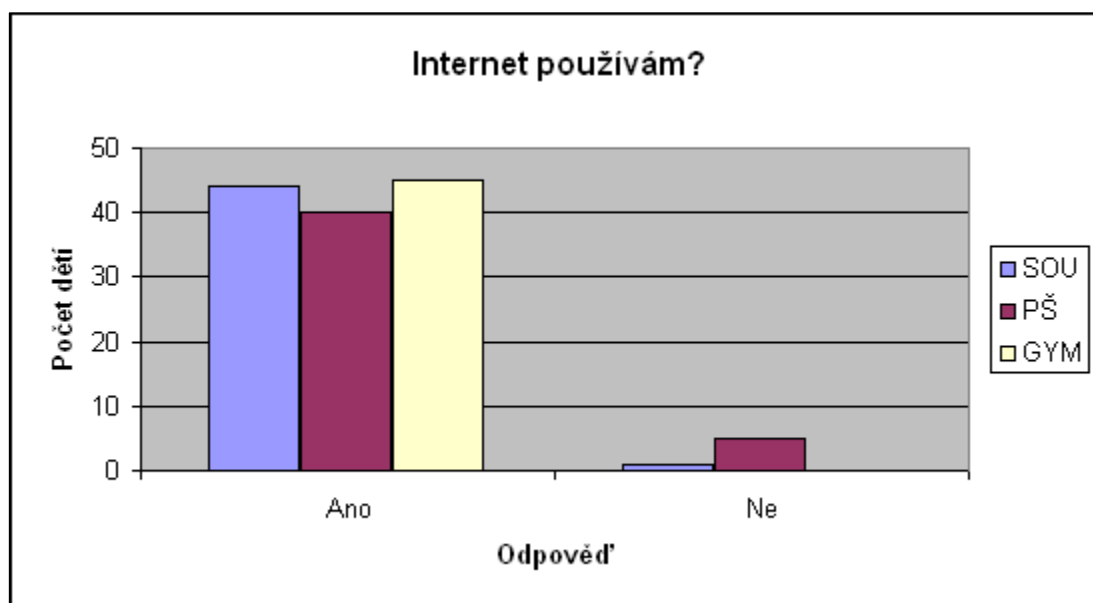

Z odpovědí 37 (82,2 %) respondentů praktické školy vyplývá, že by si život bez televize nedovedli představit; ze žáků SOU by si nedovedlo představit život bez tohoto přístroje 27 (60 %) dotázaných a pouze 7 (15,6 %) respondentů gymnázia by nechtělo život bez televize.

Z odpovědí na tuto otázku opět můžeme vysledovat velkou závislost dotázaných z praktické školy i SOU na televizním přijímači.

Otázka č. 15 Internet používám?

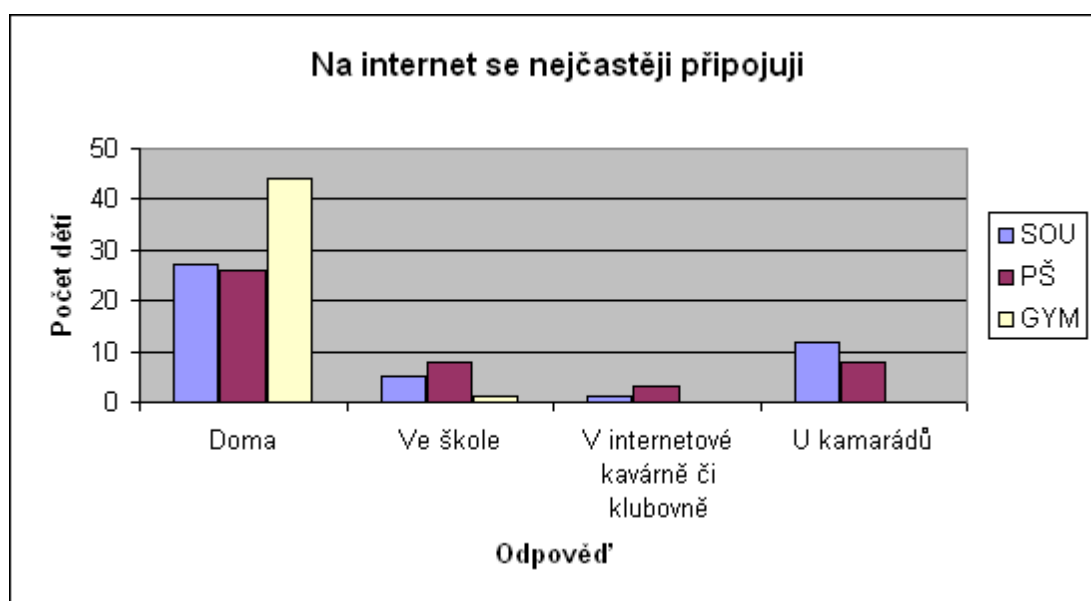
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	44	40	45
Ne	1	5	0

Odpovědi ukazují, že přibližně stejně velký počet dětí SOU 44 (97,8 %); PŠ 40 (88,8 %); gymnázia 45 (100 %) používá internet. Pouze 1 dotázaný SOU a 5 dotázaných z PŠ internet nepoužívá, protože ho doma nemá nebo na něj nemá přístup. V rozhovoru s těmito respondenty bylo zjištěno, že na internet se připojují jen ve škole, a to ještě pouze tehdy, když k tomu mají příležitost.

Otázka č. 16 Na internet se nejčastěji připojují

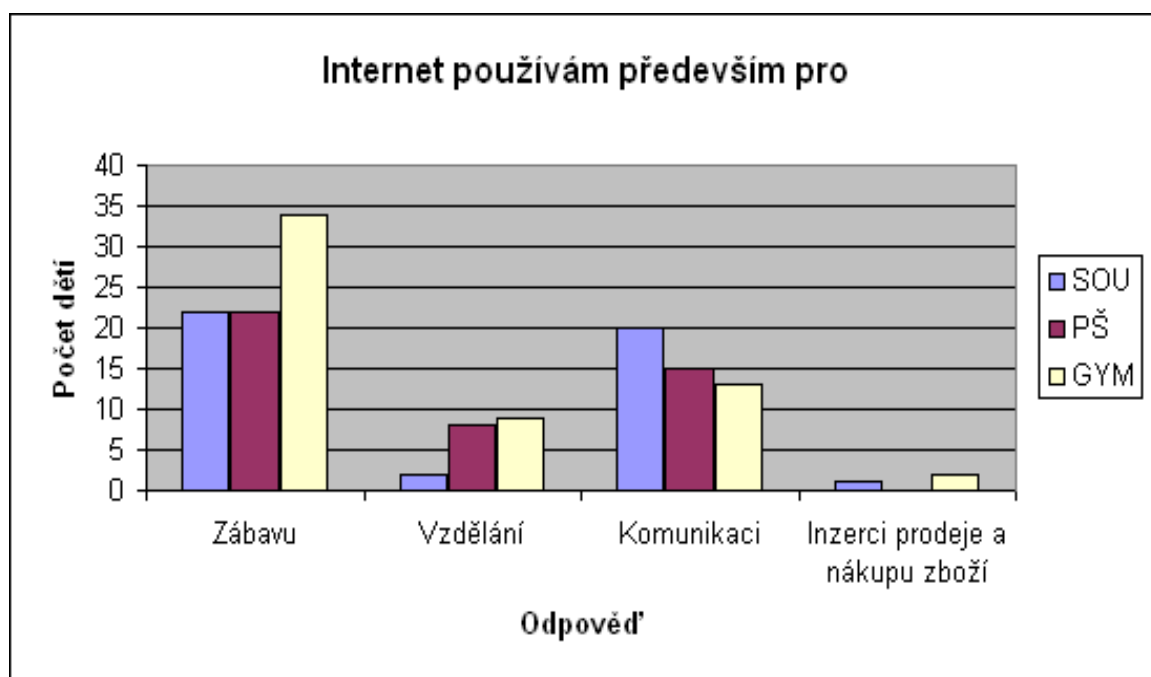
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Doma	27	26	44
Ve škole	5	8	1
V internetové kavárně či klubovně	1	3	0
U kamarádů	12	8	0

Dotázaní ze všech tří škol se převážně připojují na internet doma. Nejvíce se připojují na internet doma respondenti gymnázia 44 (97,8 %), dále respondenti SOU 27 (60 %), méně respondenti PŠ 26 (57,8 %); 12 (26,7 %) žáků SOU a 8 (17,8 %) dotázaných z PŠ se připojují na internet u kamarádů.

Otázka č. 17 Internet používám především pro:

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Zábavu	22	22	34
Vzdělání	2	8	9
Komunikaci	20	15	13
Inzerce prodeje a nákupu zboží	1	0	2

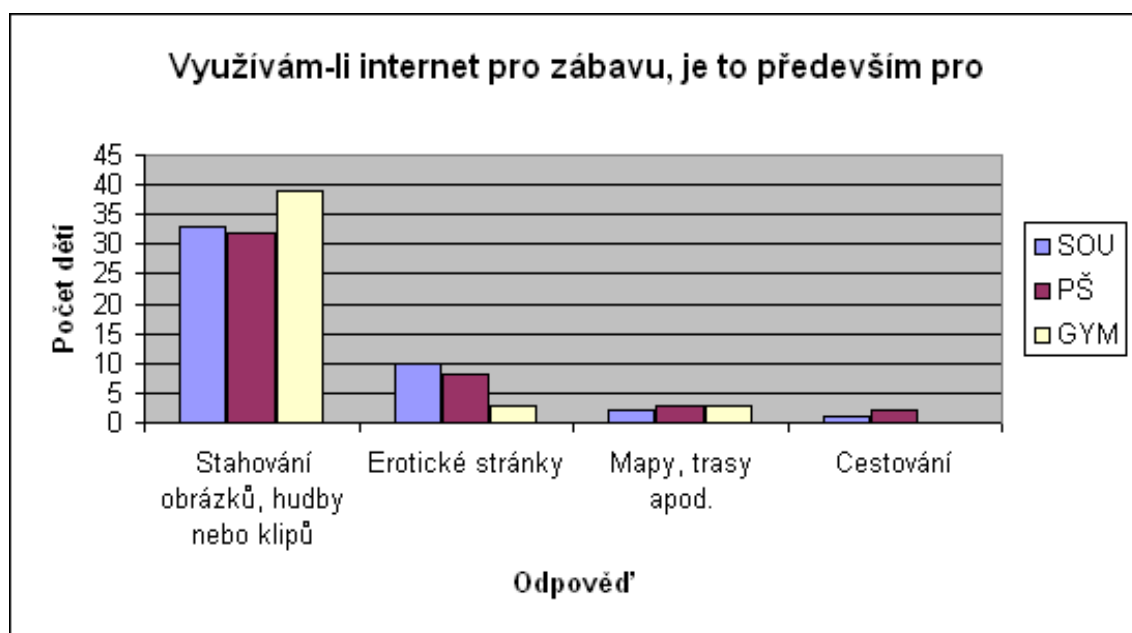

Odpovědi ukazují, že mladí nejvíce využívají internet pro zábavu a komunikaci. Nejvíce se baví prostřednictvím internetu žáci gymnázia 34 (75,6 %), žáci SOU a PŠ mají vyrovnané počty v používání internetu pro zábavu - 22 dotázaných (48,9 %). Internet pro komunikaci využívají nejvíce dotázaní z SOU 20 (44,4 %), PŠ 15 (33,3 %), gymnázia 13 (28,8 %). Pro vzdělání využívá internet malé procento respondentů.

Zajímavé je srovnání výsledků gymnázia 9 (20 %) a PŠ 8 (17,8 %), kde výsledky jsou poměrně vyrovnané. Nejméně využívají internet pro vzdělání 2 (4,4 %) žáci SOU.

Otázka č. 18 Využívám-li internet pro zábavu, je to především pro:

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Stahování obrázků, hudby nebo klipů	33	32	39
Erotické stránky	10	8	3
Mapy, trasy apod.	2	3	3
Cestování	1	2	0

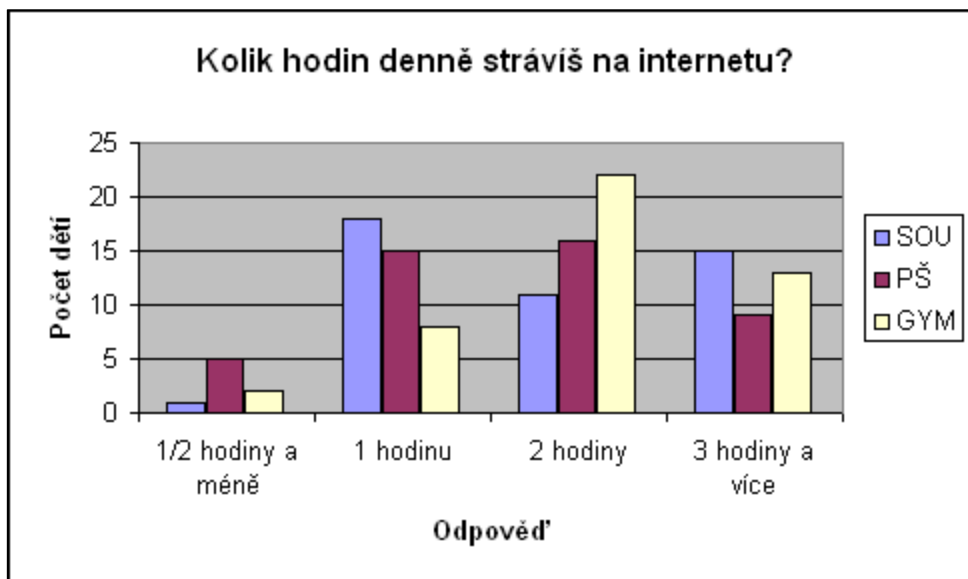

I zde je počet poměrně vyrovnaný. Respondenti nejvíce využívají internet pro zábavu tak, že si stahují obrázky, hudbu nebo klipy. Tuto odpověď volilo 39 (86,7 %) respondentů gymnázia, 33 (73,3 %) respondentů SOU a 32 (71,1 %) dotázaných z PŠ.

Znepokojující jsou výsledky respondentů, týkající se sledování erotických stránek. Uvedeme-li sledování erotických stránek za respondenty všech zkoumaných škol, dojdeme k tomu, že tyto stránky sleduje ve věkovém průměru 15 let celkem 21 respondentů tj. 15,6 %. Nejvíce sledují erotické stránky žáci SOU 10 (22,2 %); dotázaných z PŠ 8 (17,8 %); nejméně žáci gymnázia 3 (6,66 %).

Otázka č. 19 Kolik hodin denně strávíš na internetu?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
1/2 hodiny a méně	1	5	2
1 hodinu	18	15	8
2 hodiny	11	16	22
3 hodiny a více	15	9	13

Výsledky ukazují, že nejvíce času tráví u internetu v průměru 2,04 hodin denně respondenti gymnázia, respondenti SOU v průměru 1,90 hodin denně, respondenti PŠ v průměru 1,70 hodin denně.

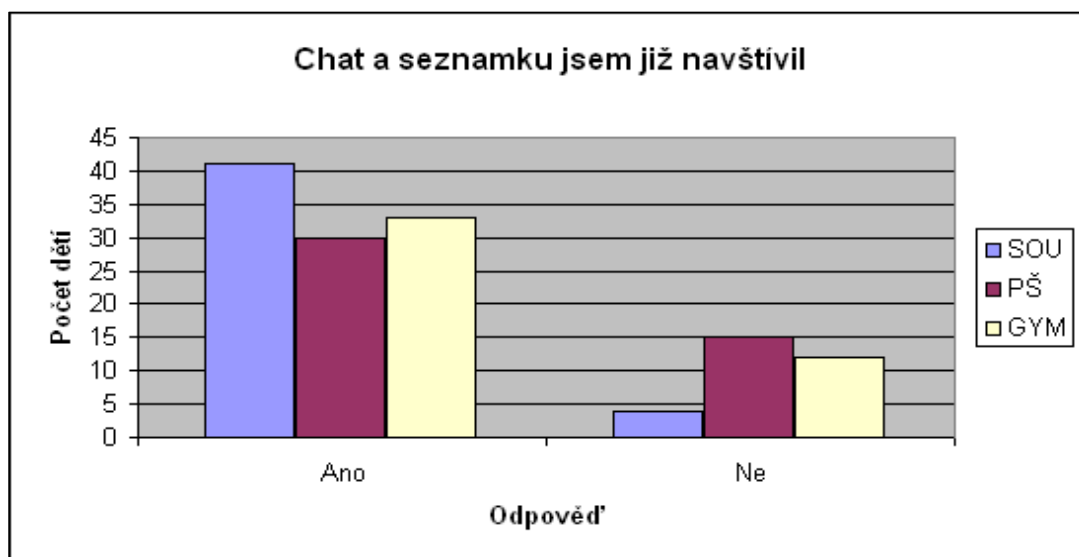
Otázka č. 19 byla též jednou z klíčových pro celý průzkum. Z odpovědí všech respondentů vyplývá, že každý dotázaný tráví u internetu v průměru 1,88 hodin denně tj. 1 hodinu 53 minut. Měsíčně tak prosedí u internetu každý v průměru 56,4 hodin.

U této otázky může být výsledek zkreslený podobně, jako tomu mohlo být u otázky množství času stráveného před televizí. Odpověď první a poslední měla být konkrétněji formulovaná, aby nemohlo dojít ke zkreslení výsledků. Odpověď 1/2 hodiny a méně může znamenat také pouze 10 minut, odpověď 3 hodiny a více může také znamenat např. 4 hodiny. V první odpovědi bylo pracováno s hodnotou 1/2 hodiny a v poslední odpovědi s hodnotou 3 hodiny.

Vyhodnotíme-li množství času stráveného u internetu stejně jako jsme to učinili u televize, můžeme konstatovat, že žáci gymnázia prosedí u internetu při průměrné délce života 75 let 55 080 hodin tj. 6,37 let; žáci SOU 51 300 hodin tj. 5,94 let a žáci PŠ 45 900 hodin tj. 5,24 let.

Otázka č. 20 Chat a seznamku jsem již navštívil

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	41	30	33
Ne	4	15	12

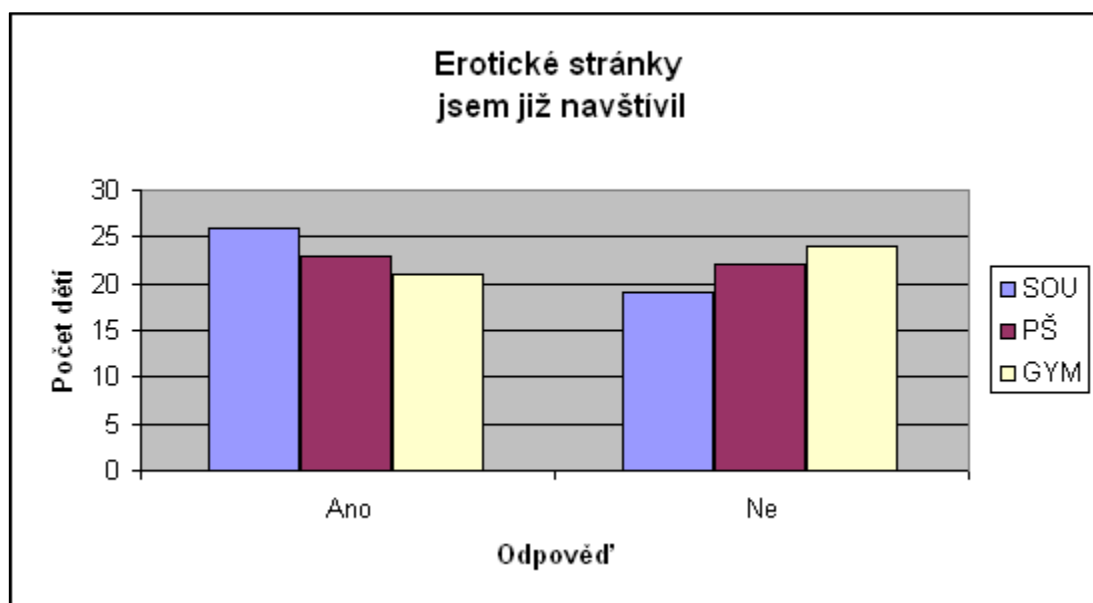

Nejvíce navštívilo chat a seznamku 41 (91,1 %) dotázaných SOU, následují respondenti gymnázia 33 (73,3 %), PŠ 30 (66,7 %). Chat a seznamku ještě nenavštívilo 15 (33,3 %) respondentů PŠ, z gymnázia 12 (26,7 %), z SOU pouze 4 (8,9 %).

Chat umožňuje virtuální, nejčastěji verbální kontakt dvou nebo více uživatelů. V rozhovoru k této otázce mladí sdělovali, že je to velmi dobrý způsob zábavy. Děti sem často přicházejí s očekáváním, že zde budou baveni, a nedokáží se dostatečně aktivně spolupodílet na rozvoji zábavy samotné. Souvislá komunikace se odehrává spíše na úrovni „šeptání“, tj. komunikace pouze s jedním vybraným partnerem. Nebezpečí hrozí v tom, s kým mluví.

Otázka č. 21 Erotické stránky jsem již navštívil

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	26	23	21
Ne	19	22	24

Tato otázka průzkumného dotazníku je trochu choulostivá, ale všichni žáci na ni odpověděli. Výsledky ukazují, že mládež má zájem o věci spojené s lidskou sexualitou a erotikou. Erotické stránky v největším počtu navštívili žáci SOU 26 (57,8 %), následují žáci praktické školy 23 (51,1 %), erotické stránky navštívilo v menším počtu 21 (46,6 %) respondentů gymnázia.

Otázka č. 22 Myslíš si, že chat a seznamky mohou u člověka vyvolat závislost?

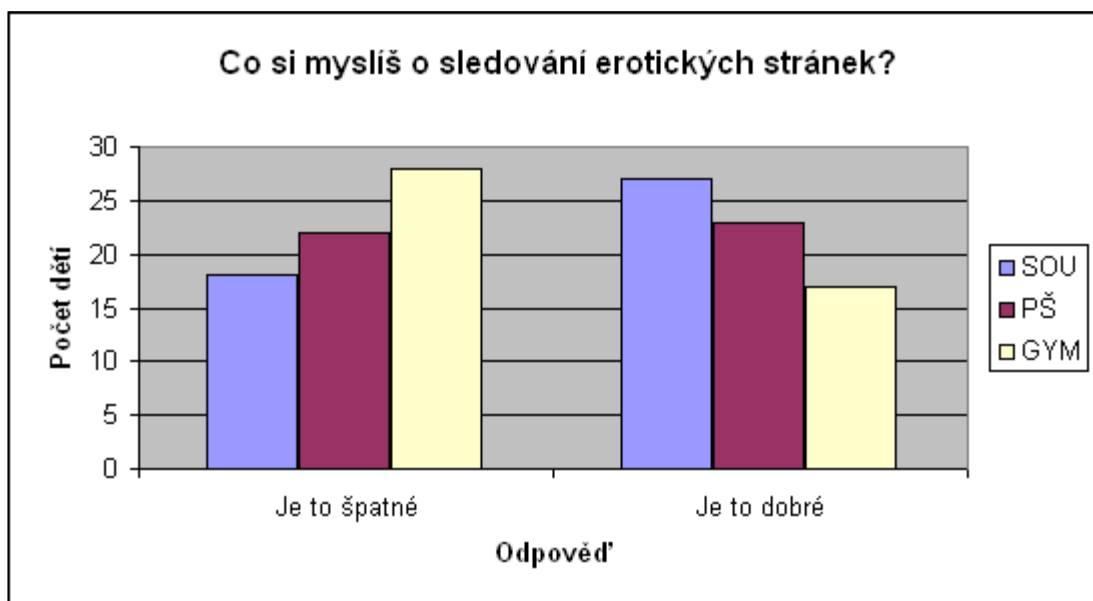
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	26	16	28
Ne	19	29	17

Možné závislosti jsou si nejvíce vědomi žáci gymnázií 28 (62,2 %), v těsném závěsu za nimi následují žáci SOU 26 (57,8 %) a nejméně si uvědomují závislost žáci praktických škol 16 (35,5 %).

Otázka č. 23 Co si myslíš o sledování erotických stránek?

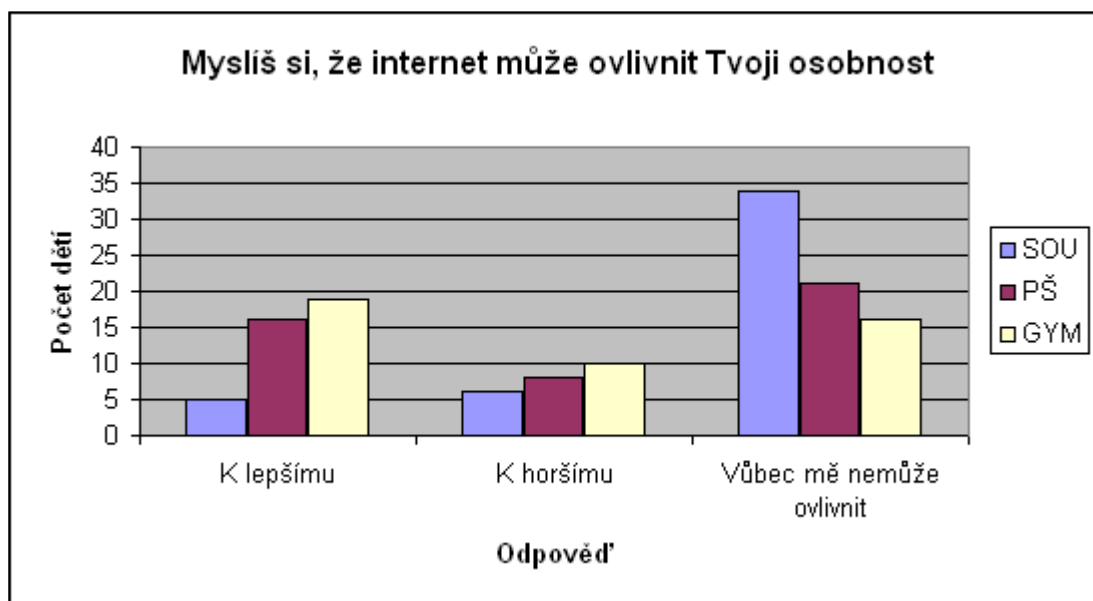
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Je to špatné	18	22	28
Je to dobré	27	23	17

Vyhodnotíme-li tyto odpovědi celkově, tj. za generaci dospívajících, docházíme k závěru, že přibližně jedna jejich polovina považuje sledování erotických stránek za nemravné 68 (50,4 %) a druhá polovina 67 (49,6 %) za přijatelné, ba dokonce dobré. Nejvíce odsuzují tyto stránky žáci gymnázia 28 (62,2 %), pak žáci PŠ 22 (48,9 %), a nejméně je považují za špatné žáci SOU 18 (40 %). Ve velké většině odpovědí: „Je to dobré“ žáci ještě připisovali „Je to super“ nebo „Je to bomba“.

Otázka č. 24 Myslíš si, že internet může ovlivnit Tvoji osobnost:

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
K lepšímu	5	16	19
K horšímu	6	8	10
Vůbec mě nemůže ovlivnit	34	21	16

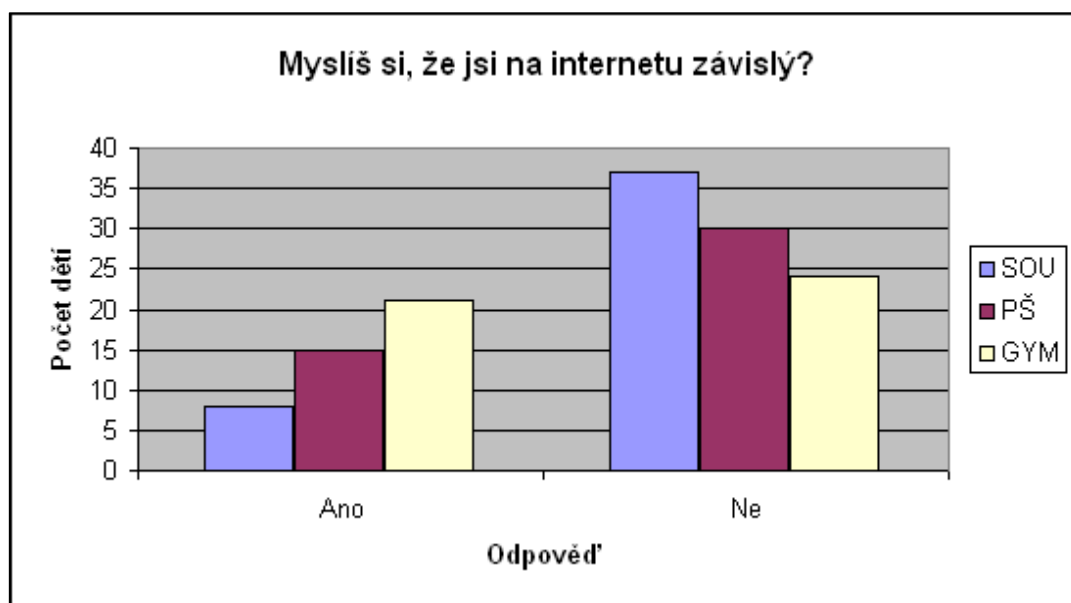

Tato otázka nebyla dobře zvolena. Při odpovědi: *k lepšímu* nebo *k horšímu* mohli volit respondenti v závislosti na tom, jaké stránky sledují. Otázka měla být zvolena konkrétněji, aby odpověď byla jednoznačná. Zajímavá je ale odpověď „vůbec mě nemůže ovlivnit“, z níž je patrné, že velká většina respondentů je přesvědčena o tom, že ať sledují jakékoli stránky, nemohou mít na ně žádný vliv. Podobné odpovědi jsou patrné i z otázky č. 9, která se ptala, zda násilné a nemravné pořady mohou ovlivnit člověka ke špatnému.

I v této otázce odpovídá 34 (75,5 %) respondentů SOU, že internet na ně nemá žádný vliv, totéž si myslí 21 (46,7 %) dotázaných PŠ a 16 (35,6 %) žáků gymnázia.

Otázka č. 25 Myslíš si, že jsi na internetu závislý?

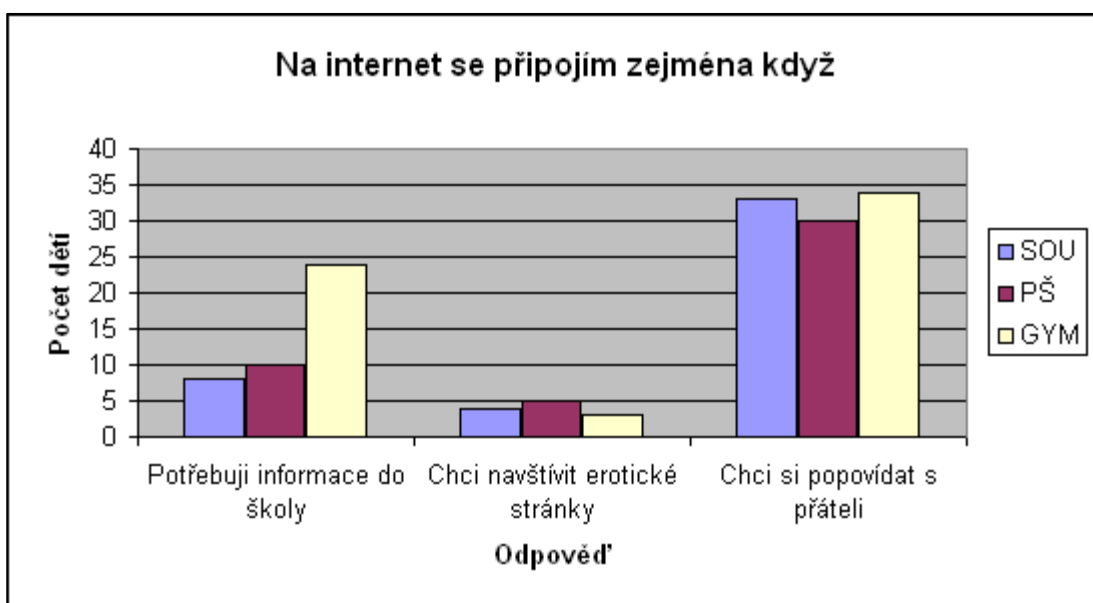
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	8	15	21
Ne	37	30	24

Svoji závislost na internetu přiznává nejvíce dotázaných z gymnázia 21 (46,7 %). Naopak závislost si nepřipouští 37 (82,2 %) z SOU, závislost na internetu si též nepřipouští 30 (66,7 %) dotázaných z PŠ.

Otázka č. 26 Na internet se připojím zejména když:

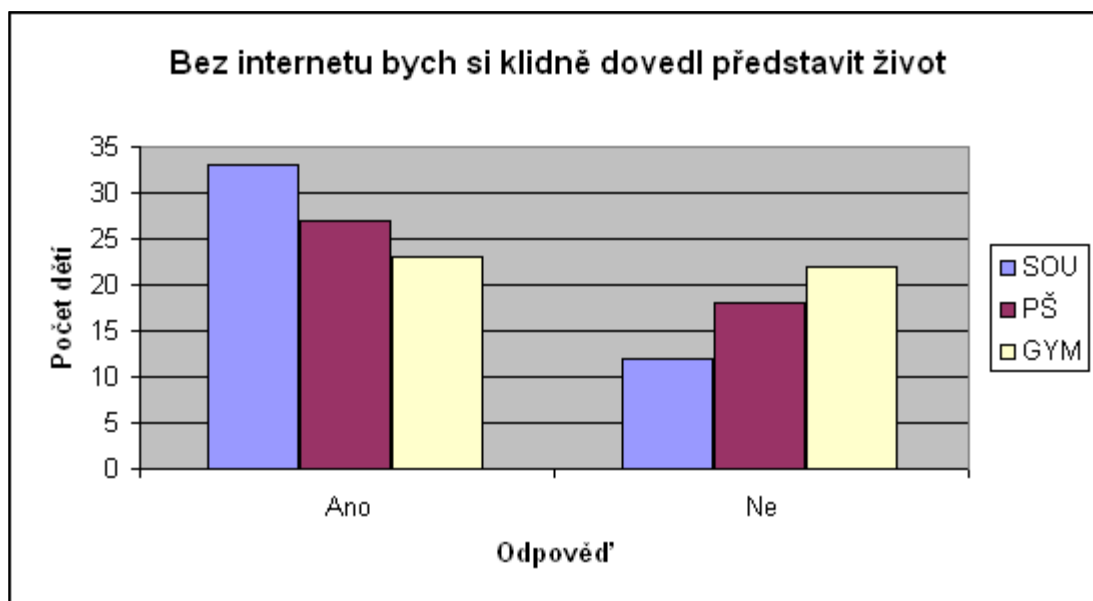
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Potřebuji informace do školy	8	10	24
Chci navštívit erotické stránky	4	5	3
Chci si popovídat s přáteli	33	30	34

U této otázky mohli respondenti volit i více než jednu odpověď. Toho využili pouze dotázaní gymnázia. Pro vzdělávání využívají internet nejvíce dotázaní z gymnázia 24 (53,3 %), 10 (22,2 %) respondentů z PŠ a nejméně využívá internet pro vzdělání skupina SOU 8 (17,8 %). U poslední odpovědi se výsledky téměř shodují. 2/3 a více respondentů ze všech tří skupin se připojuje na internet zejména tehdy, když si chce popovídat s přáteli. Rozhovorem s dotázanými byla potvrzena skutečnost, že v tomto věku mají mladí velkou potřebu s někým komunikovat, někomu se svěřovat, vyjadřovat své pocity, přání, tužby a mluvit o svých cílech, nadějích a problémech. Zde se nám zobrazuje jeden důležitý fakt, že mladí využívají internet především jako prostředek k utvoření společenství s druhými lidmi.

Otázka č. 27 Bez internetu bych si klidně dovedl představit život:

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	33	27	23
Ne	12	18	22

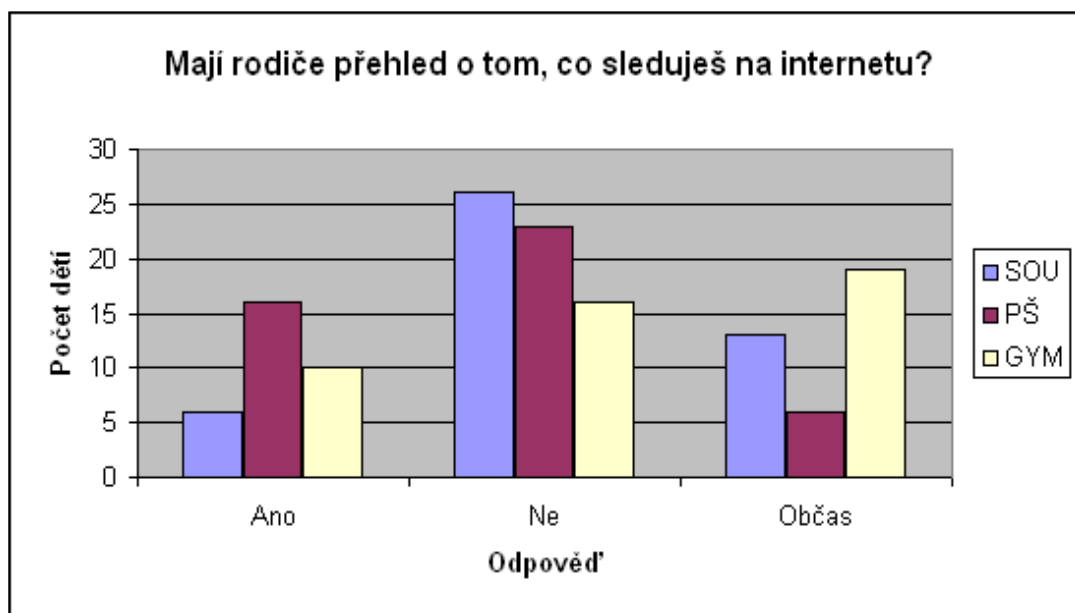

Srovnáme tuto otázku s otázkou č. 14, která se ptala: „Dovedl by sis představit život bez televize?“

84,4 % žáků gymnázia by si dovedlo představit život bez televize, ale polovina dotázaných z téže školy bez internetu již ne. U žáků PŠ se ukazuje menší závislost na internetu, bez internetu by si dovedlo představit život 27 (60 %) dotázaných z této školy, ale projevují větší závislost na televizi. Život bez internetu by si nejlépe dovedli představit dotázaní z SOU - 33 (73,3 %), což se také shoduje s otázkou č.25, v níž 37 (82,2 %) respondentů SOU udává svoji nezávislost na internetu. V této otázce je nutné možná zohlednit i věk respondentů a tím i jejich omezenější možnosti dostupnosti internetu.

Otázka č. 28 Mají rodiče přehled o tom, co sleduješ na internetu?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	6	16	10
Ne	26	23	16
Občas	13	6	19

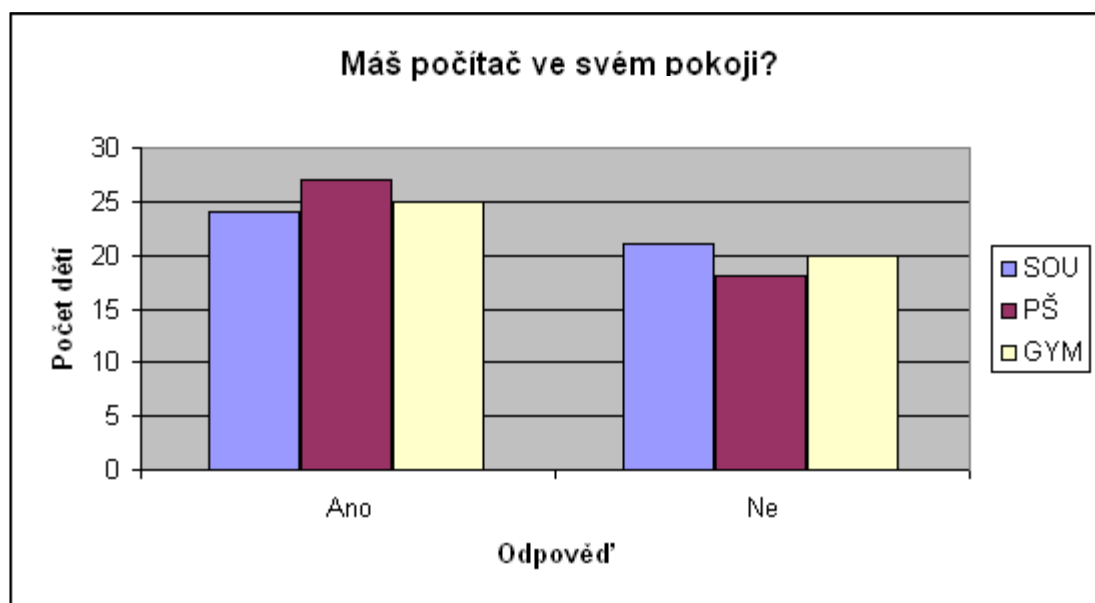
Odpovědi ukazují, že pouze 6 (13,3 %) rodičů dotázaných z SOU má stálý přehled o tom, co jejich děti sledují na internetu, o něco větší přehled mají rodiče respondentů gymnázia 10 (22,2 %), odpověď ano volilo nejvíce respondentů praktické školy 16 (35,6 %).

U více než poloviny respondentů z SOU 26 (57,8 %) a praktické školy 23 (51,1 %) však rodiče nemají vůbec žádný přehled o tom, jaké stránky jejich děti sledují. Odpověď ne volilo také 16 (35,6 %) respondentů gymnázia.

Zajímavé je srovnání těchto odpovědí s odpověďmi na otázku č. 5, která se ptá, zda rodiče vědí, na co se jejich děti dívají v televizi. I v této otázce odpovědi žáků SOU ukazují, že jejich rodiče mají nejmenší přehled o tom, na co se jejich děti dívají.

Otázka č. 29 Máš počítač ve svém pokoji?

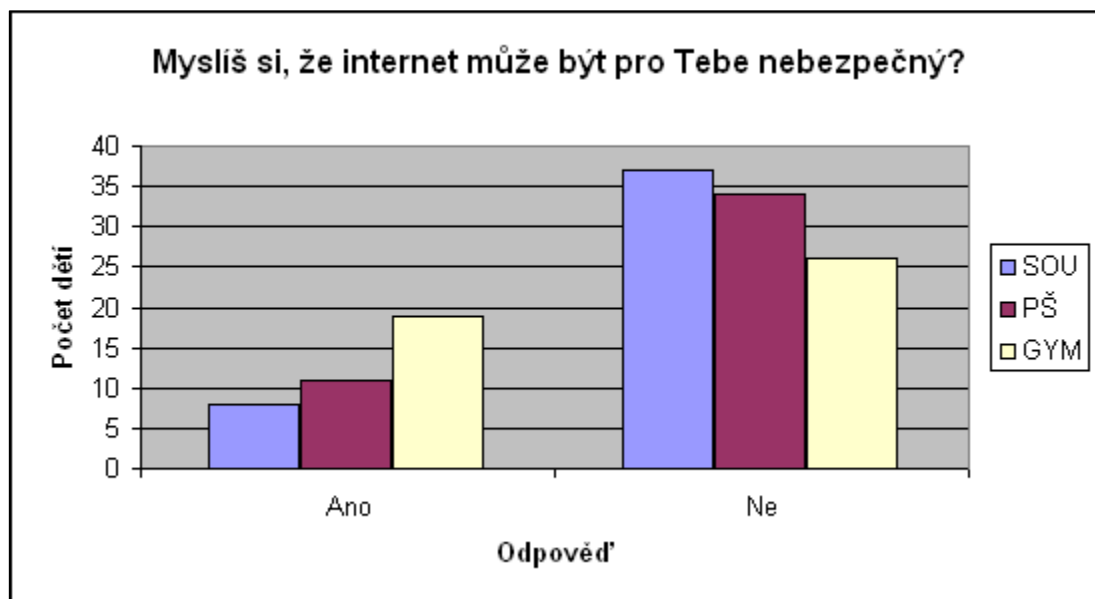
Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	24	27	25
Ne	21	18	20

Odpovědi ukazují, že největší počet respondentů, kteří mají počítač ve svém pokoji, je z praktické školy 27 (60 %); následují dotázaní z gymnázia 25 (55,6 %); pak žáci z SOU 24 (53,3 %). Vyhodnotíme-li výsledky za všechny tři skupiny, pak je možné konstatovat, že více než polovina (56,3 %) dospívajících ve věku 14 – 16 let má počítač ve svém pokoji. Tyto odpovědi vysvětlují, proč má tak malý počet rodičů přehled o tom, co jejich děti sledují na internetu (viz srovnání s otázkou č. 28).

Otázka č. 30 Myslíš si, že internet může být pro Tebe nebezpečný?

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Ano	8	11	19
Ne	37	34	26

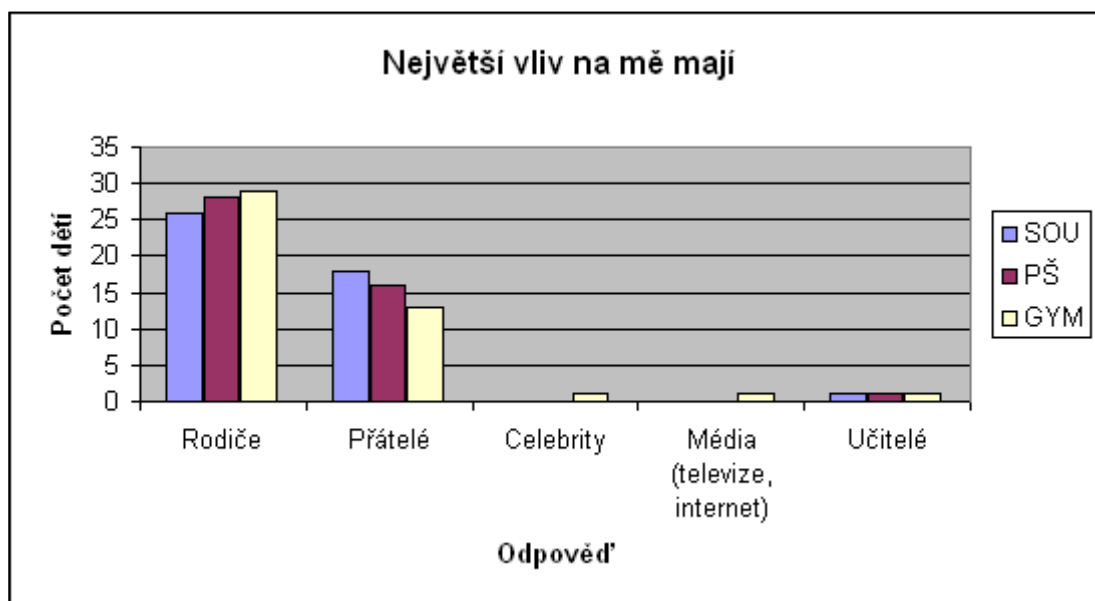

Nebezpečí internetu si neuvědomuje větší počet dotázaných z SOU 37 (82,2 %) a praktické školy 34 (75,6 %), o něco méně 26 (57,8 %) respondentů gymnázia si toto nebezpečí též neuvědomuje.

Shrneme-li výsledky odpovědí za kategorii dospívajících jako celku, docházíme k závěru, že z celkového množství 135 respondentů si nebezpečí nepřipouští 97 (71,9 %) dospívajících. Vyšší vzdělání vždy znamená vědomí většího rizika dopadu mediálního násilí na lidskou osobnost.

Otázka č. 31 Největší vliv na mne mají

Odpověď	SOU	PŠ	GYM
Rodiče	26	28	29
Přátelé	18	16	13
Celebrity	0	0	1
Média (televize, internet)	0	0	1
Učitelé	1	1	1

Odpovědi na tuto otázku jsou velice překvapující. Mohou posloužit jako varovný signál pro rodiče, kteří docházejí k ukvapeným závěrům, že jejich děti si pro rady půjdou spíše ke svým vrstevníkům než k nim. Přibližně stejný počet respondentů ze všech typů škol SOU 26 (57,8 %); PŠ 28 (62,2 %); gymnázia 29 (64,4 %) přiznává, že největší vliv na ně mají jejich rodiče. Celebrity, média a učitelé nemají podle jejich názoru na dospívající žádný vliv.

Z výsledků je patrné, že rodiče v životě svých dětí hrají zcela klíčovou roli při utváření jejich hodnot a stanovování cílů. Možná na mladé nezapůsobí všechno, co rodiče řeknou, ale pokud s nimi nebudou mluvit, nezapůsobí na ně ničím.

Verifikace stanovených předpokladů

Předpoklad 1 - Lze předpokládat, že žáci praktické školy, středního odborného učiliště a gymnázia preferují rozdílné typy televizních pořadů a internetových stránek.

Tato hypotéza se váže k otázce č. 2 a 17.

Hypotéza se potvrdila pouze u televizních pořadů. Z tabulky u otázky č. 2 je vidět, že 29 (64,4 %) žáků SOU a 25 (55,6 %) PŠ preferují horory, 21 (46,7 %) žáků gymnázia zase kriminální pořady. Vzdělávací pořady jako jsou soutěže nebo hudební pořady preferuje zanedbatelná část respondentů, dokonce se nepotvrdila ani u respondentů gymnázia, u nichž byla preference těchto pořadů očekávána.

U internetových stránek se hypotéza nepotvrdila. Výsledky ukazují, že většina respondentů ze všech tří typů škol dala na první místo zábavu a na druhé místo komunikaci. Nejvíce se baví prostřednictvím internetu dotázaní z gymnázia 34 (75,6 %), stejný počet dotázaných 22 (48,9 %) SOU a PŠ 22 (48,9 %) zvolil taktéž zábavu. Nejvíce komunikují po internetu žáci SOU 20 (44,4 %), následují žáci PŠ 15 (33,3 %), nakonec žáci gymnázia 13 (28,9 %). Internet pro vzdělání využívá přibližně stejný počet dotázaných gymnázia 9 (20 %) a 8 (17,8 %) dotázaných PŠ. Všechny tři skupiny daly tedy na první místo zábavu, na druhé komunikaci, na třetí vzdělání, na poslední místo inzerci a nákup zboží.

Předpoklad 2 - Zřejmě existují rozdíly v množství času stráveného u televize a internetu mezi žáky praktické školy, středního odborného učiliště a gymnázia.

Tento předpoklad se potvrdil, i když nejsou výraznější rozdíly v množství stráveného času u televize. U internetu se rozdíly v množství času ukázaly o něco výrazněji. Výsledky týkající se času stráveného u televize a na internetu ukazují tabulky a grafy u otázky č. 1 a 19. Žáci SOU se dívají na televizi v průměru 1,69 hodiny tj. 1 hodinu 41 minut; žáci PŠ 1,87 hodin tj. 1 hodinu 52 minut žáci gymnázia 1,81 hodin tj. 1 hodinu 49 minut. Patrnější rozdíl je v množství času stráveném u televize respondenty praktické školy. Oproti respondentům gymnázia stráví u televize denně o 3 minuty déle, oproti respondentům SOU je to denně již o 11 minut déle.

U času stráveného na internetu se ukazuje výraznější rozdíl mezi respondenty gymnázia a respondenty z praktické školy. Žáci gymnázia tráví na internetu denně v průměru 2 hodiny 2 minuty; žáci SOU 1 hodinu 54 minut; nejkratší dobu stráví před internetem žáci PŠ 1 hodinu 42 minut.

Předpoklad 3 - Žáci gymnázia tráví více času na internetu než žáci praktické školy a žáci středního odborného učiliště.

Tato hypotéza se potvrdila, i když výsledky neukazují výrazné rozdíly v množství času stráveného na internetu mezi respondenty. Žáci gymnázia tráví na internetu nejvíce času, v průměru 2,04 h denně tj. 2 hodiny 02 minuty; žáci PŠ v průměru 1,70 h denně tj. 1 hodinu 42 minut; žáci SOU tráví na internetu v průměru 1,90 h denně tj. 1 hodinu 54 minut.

Předpoklad 4 - Žáci praktické školy a žáci středního odborného učiliště tráví více času sledováním televize než žáci gymnázia.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Na základě výsledků bylo zjištěno, že množství času stráveného u televize je téměř shodný u všech tří skupin. Nejvíce času u televize tráví žáci praktické školy v průměru 1,87 h denně tj. 1 hodinu 52 minut; následují žáci gymnázia s průměrem 1,81 h denně tj. 1 hodinu 49 minut; nakonec žáci SOU s průměrem 1,69 h denně tj. 1 hodinu 41 minut.

Předpoklad 5 - Mnozí respondenti si volí televizní programy a internetové stránky, které na ně mohou mít negativní vliv.

Tato hypotéza se bohužel potvrdila, jak vyplývá z odpovědí na otázky č. 2, 20 a 21. Většina respondentů SOU 29 (64,4 %); praktické školy 25 (55,6 %) přiznává, že sleduje převážně horory. 21 (46,7 %) žáků gymnázia dává na první místo kriminální pořady, horory jsou u nich na druhém místě 11 (24,4 %). Na druhém místě oblíbenosti pořadů u respondentů praktické školy a SOU jsou kriminálky. Kriminální pořady sledují nejvíce respondenti gymnázia 21 (46,7 %); 15 (33,3 %) respondentů praktické školy a 8 (17,8 %) dotázaných SOU. Třetím nejoblíbenějším pořadem u všech typů škol je Reality show. Tento pořad sleduje 7 (15,6 %) dotázaných z SOU; 5 (11,1 %) dotázaných z praktické školy a 5 (11,1 %) dotázaných z

gymnázia. Stejně místo zaujímají u žáků gymnázia soutěže, které sleduje 5 (11,1 %) respondentů z této školy.

Odpovědi na otázku č. 20 ukazují, že chat a seznamku navštívilo 104 (77,0 %) respondentů, v největším počtu jsou dotázaní ze SOU 41 (91,1 %).

Jak vyplývá z otázky č. 21, více než polovina všech dotázaných již navštívila erotické stránky. Z celkového počtu 135 respondentů navštívilo tyto stránky 70 (51,9 %) dotázaných, nejvíce však respondenti SOU 26 (57,8 %) dotázaných.

Předpoklad 6 - Většina respondentů si pořady nevybírání, ale pasivně přijímá to, co jim televize předkládá.

Tuto hypotézu nebylo možné vyvrátit ani potvrdit, protože vyžadovala doplňující otázky. Shrnutí odpovědí z dotazníku může evokovat dva možné závěry. Za prvé ten, který výše uvedenou hypotézu potvrzuje a který předpokládá, že televize v hlavním vysílacím čase předkládá pořady, které respondenti označili jako jimi nejvíce sledované. Potom tedy bez výběru sledují, co je jim předkládáno.

Druhý možný závěr předpoklad nesplňuje. K tomuto závěru je možné dojít při úvaze, že televize předkládá v hlavním vysílacím čase rovnoměrně různé typy pořadů a respondenti si vybírají ten, který je nejvíce zaujme.

K tomu, aby bylo možné se přiklonit k jedné z výše uvedených variant, by bylo potřeba respondentům položit doplňující otázky, udělat průzkum vysílaných pořadů a jejich protínání s průběhem jejich volného času. To by mohlo být námětem další práce, ve které by bylo nutné zabývat se studiem působení médií na mladé lidi podrobněji a v delším časovém horizontu.

Předpoklad 7 - Většina dětí má televizi a internet ve svém pokoji a proto je možné předpokládat, že rodiče mají malý přehled o tom, co jejich děti v těchto médiích sledují.

Z odpovědí na otázky č. 4, 5, 28 a 29 vyplývá, že hypotéza byla jednoznačně potvrzena. Odpovědi na otázku č. 5 ukazují, že z celkového počtu 135 dotázaných mají televizi ve svém pokoji 89 (65,9 %) respondentů.

Žáci SOU zaujímají první místo v počtu těch, kteří mají televizi ve svém pokoji. Televizi ve svém pokoji má 35 (77,8 %) dotázaných z SOU; 30 (66,7 %) dotázaných z PŠ; 24 (53,3 %) žáků gymnázia. Z uvedených odpovědí na otázku č. 5 vyplývá, že rodiče mají přehled pouze někdy nebo je jim to u více než poloviny dotázaných jedno. Takto odpovědělo 74 (54,9 %) respondentů z celkového počtu 135 dotázaných.

Největší přehled o tom, co děti sledují v televizi, mají rodiče u dotázaných z gymnázia 27 (60 %), následují rodiče žáků PŠ 22 (48,9 %), nejmenší přehled je mezi rodiči respondentů SOU 12 (26,7 %), naopak 20 (44,4 %) žáků SOU uvádí, že rodičům je jedno, jaké pořady sledují.

3.6.1 Pozorování a rozhovor s respondentem

Jára X

Cílem rozhovoru a pozorování Járy bylo zjistit, do jaké míry ovlivňují televizní pořady chování pozorovaného jedince, jeho vztah k učení a v neposlední řadě v jeho vztahy k vrstevníkům a naopak k učitelům jako autoritám.

Járovi je necelých 14 let a navštěvuje 7. třídu praktické školy. Chlapec je velmi malého vzrůstu a droboučké postavy. Je velmi neklidný, nekoncentrovaný a nevydrží dlouho sedět na svém místě. Neustále si podupává nohama, třepe rukama a vykřikuje při hodině. V hodinách nestačí tempu ostatních dětí, a tak má na český jazyk a matematiku stanovenou individuální výuku s asistentkou.

Každé ráno se u Járy projevovaly po příchodu do školy psychosomatické potíže. Po příchodu do školy často zvracel a stěžoval si na bolesti hlavy a žaludku. Maminka si syna brzy po ránu odvážela ze školy zpět domů. Jednou přišla do sborovny sekretářka s Járou s tím, že je mu opět špatně a je nutné kontaktovat maminku. Protože jsme se zrovna připravovaly na 1. hodinu s asistentkou, na které jsme měly mít právě Járu spolu s dalšími dvěma žáky, vzaly jsem si Járu s sebou do třídy, než se dostaví maminka. Již po cestě do třídy nám Jára stačil sdělit plno zážitků z víkendového sledování televize a videa. K našemu údivu se Járovi udělalo poněkud lépe. Překotně vyprávěl o filmu Truhla mrtvého muže, líčil některé výjevy z hororů a názorně předváděl, jak se chovají a co dělají roboti. Velmi ho zajímalo, zda roboti

skutečně existují, zda se opravdu může setkat s pavouky velkými jako tři lidské hlavy apod. Žasly jsem nad tím, jakou má Jára najednou kapacitu paměti – vyjmenovával desítky názvů filmů (nám nic neříkající), které viděl, jmenoval spoustu hlavních postav, co říkaly, co dělaly atd. Šokovalo nás, kolik obrovského množství času takové dítě věnuje sledování televize. V návalu informací zapomněl, že ho bolelo břicho a hlava a s radostí v očích nám sdělil, že se moc těší, až přijede maminka, odveze ho domů a on se znovu bude dívat na Truhlu mrtvého muže, pak prý si pustí Tajemný kruh a ... Na otázku, co by mu udělalo největší radost odpověděl bez váhání: „Kdybych mohl být robotem“. Zeptaly jsem se ho, proč právě robotem? Na to vysvětluje: „No přece roboti jsou chytrí, všemu rozumí, mají velkou sílu a všichni porazí i člověka!“ Uvědomili jsme si z této jedné věty, co ho vlastně trápí. On je malého vzrůstu - děti se mu smějí, je velmi droboučký – nemá žádnou sílu – nestačí tempu ostatních dětí – „ale robot by to všechno zvládl.“

Na náš dotaz, zda bychom si nemohli vypočítat alespoň dva příklady z matematiky, když je mu už lépe, vůbec nereagoval. Přinesli jsme mu tedy papír a řekli jsme mu, aby nám namaloval na památku obrázek. Nijak nás už nepřekvapilo, že namaloval přes celou stránku robota. Napadlo nás, že do obrovské hlavy robota a ještě většího těla mu nadiktujeme několik příkladů. Byl celý šťastný a ochotně vyplňoval postupně jednotlivé části robota příklady a počítal, dokud nepřijela maminka. Od té doby si při matematice vždy nakreslil obrovského robota na tabuli nebo na velký papír a robot počítal. Museli jsme ale Járovi stále zdůrazňovat, že to nepočítá robot, ale on.

Vztahy Járy k vrstevníkům a naopak

Jára nebyl ve třídě moc oblíbený a ani on sám se mezi svými spolužáky necítil dobře. Byl o mnoho menší než děvčata stejného věku. Děti se mu často posmívaly, protože i jim vyprávěl stále o robotech – nakonec dostal i přezdívku – „Jára – robot“. O přestávkách často vybíhal ze třídy a klepal na sborovnu s tím, že mu je opět nevolno. Vyžadoval neustálou pozornost učitelů, protože spolužáci ve třídě již nechtěli poslouchat to, co jim Jára vypráví.

Postoj Járy k autoritám – učitelům

Jára měl velmi hezký vztah ke třídní učitelce – vnímal ji jako svoji maminku. Neustále všem učitelům vyprávěl o robotech a o tom, co viděl ve filmech. Když paní učitelka projevila zájem o nějaký film, hned druhý den jí do školy přinesl videokazetu, aby si ji doma pustila. Kreslil učitelům často obrázky, které jim dával na památku. Při hodinách, kdy měl v klidu sedět, se však neustále vrtěl a duchem byl nepřítomný.

Závěr pozorování a rozhovoru

Pozorování Járy a rozhovor s ním byl velkým přínosem pro námět této bakalářské práce. Cíle bylo dosaženo poměrně během krátké doby, protože Jára se choval v popisovaných oblastech velice nápadně až extrémně. Jeho chování bylo navenek natolik nápadné, že by si ho i laik velmi rychle povšiml. Jára většinu času sledoval filmy s hrůznou tematikou a ve všech zmiňovaných oblastech se ukázal negativní vliv, např. školní selhávání v předmětech, které vyžadují soustředěnost a pozornost, neoblíbenost u spolužáků, malá sebedůvěra i sebehodnocení. Jára vidí svět nereálně, hrůzostrašně a negativně ve vyšší míře, než tomu ve skutečnosti je. Proto touží být jako robot, aby zvládl všechnen strach, který je v něm nahromaděný.

Z dokumentace bylo zjištěno, že matka i otec pracují u policie v Praze. Jára o otci a matce mluví pouze jako o těch, kteří mu neustále kupují dárky v podobě videokazet, CD a počítačových her, aby prý rodiče tzv. „neotravoval“. Z jeho vyprávění je patrné, že většinu volného času tráví uzavřený sám ve svém pokoji se svými roboty, upíry, zombie nebo obřími pavouky. Z důvodu neustálého pasivního sledování jiných, nereálných světů si Jára nachází ten svůj vysněný svět a ve svých fantaziích v něm i žije.

4 Závěr

Je možné konstatovat, že toto šetření splnilo své poslání. Z jeho výsledků, které byly získány dotazníkem, rozhovory s respondenty a pozorováním Járy, je možné celkově podpořit a dokreslit teoretickou část bakalářské práce. Na základě získaných výsledků lze také ověřit předem stanovené hypotézy. Z tohoto pohledu bylo průzkumné šetření pozitivní.

Na druhé straně je třeba otevřeně přiznat, že ne vše bylo zodpovězeno. Některé otázky mohly být jinak formulovány. Určité otázky vyvstaly až po zpracování samotného šetření. Tento nevelký průzkum ale ukázal, že možné problémy, pramenící z negativního vlivu těchto médií na mládež, mají své místo v empirických výzkumech. Tato problematika se může stát do budoucna velkým problémem lidské společnosti, a proto by bylo dobré ji začít řešit již v počátku.

Provedený průzkum prokázal, že volný čas není u dospívajících efektivně využitý. Většinu času tráví pasivním sledováním televize nebo na internetu. Pokud se sečte čas strávený respondenty díváním na televizi a čas strávený na internetu, jsou výsledky alarmující. Respondenti SOU stráví každý den u těchto médií v průměru na jednoho respondenta 3,59 hodiny tj. 3 hodiny a 35 minut; respondent PŠ 3,57 hodiny tj. 3 hodiny 34 minut; a respondent gymnázia 3,85 hodin tj. 3 hodiny 51 minut.

Výsledky dotazníků dále ukázaly, že dospívající ve velké míře sledují pořady a internetové stránky, na kterých je prezentováno násilí, sex nebo hrůzné hororové scény. S ohledem na chování této generace je vliv pořadů, které si dospívající volí, nesporný. Zejména děti s mentální retardací přejímají jednání postav bez jakéhokoli kritického odstupů a často nacházejí i v záporných postavách předlohy chování. U běžné populace dospívajících sice mírně převažuje práce na internetu, ale jak ukázaly výsledky, ve velké míře toto médium používají pro zábavu a komunikují nejen se svými spolužáky a kamarády, ale mnohdy i s neznámými lidmi. Největším nedostatkem je malá míra korekce, protože naprostá většina dětí, izolovaná ve svém pokoji, a tudíž bez výchovného vedení rodičů, je odkázána většinu času na média. Odtud pak přebírají názory, postoje, vzorce chování a rozlišovací schopnost v tom, co je dobré a co je špatné.

Z výsledků je taktéž patrný zájem této věkové skupiny o lidskou sexualitu a erotiku. Průzkum ukázal, že 51,9 % všech respondentů již navštívilo stránky s erotickým zaměřením. Tato generace má již odlišné představy o sexualitě a erotice, což potvrzuje 49,6 % respondentů, pro něž je využití takto zaměřených služeb naprosto normální ba dokonce správnou záležitostí. Lidská sexualita se rozvíjí novým směrem a je potřeba všem dříve narozeným vysvětlit jak klady, tak i zápory lidské sexuality a erotiky ve všech jejích rozmanitých formách. Děti by měly dostat pravdivé, zdravé a plnohodnotné informace. Na tomto úkolu by se měli podílet všichni – rodiče, učitelé, odborníci a v neposlední řadě i média.

Výsledky také ukázaly, že sledování televize a používání internetu je u mládeže ve věku 14 – 16 let masovou záležitostí. Někteří vykazují první signály závislosti na těchto médiích. U někoho vypukne závislost dříve u někoho později nebo vůbec. Vliv na lidské jedince je velice individuální záležitostí a zcela jistě záleží i na mnoha dalších faktorech. Tyto problémy by se neměly podceňovat a nechat rozrůst do rozměrů, kdy je velmi nákladné a obtížné je řešit. Pokud se nebudeme zabývat těmito problémy a mnohými podobnými, časem se stane, že informace zakódované v lidském genu se budou neustále měnit. Tyto změny jsou nevratné a mohly by vést až k degeneraci genových informací. Důsledkem by mohlo být to, že lidé v průběhu několika následujících generací pozbudou schopnost dalšího života. Buďme optimisty a věrme, že společnost a kompetentní činitelé si uvědomí vážnost celé situace a podniknou správné kroky k odvrácení této nepříznivé situace.

5 Navrhovaná doporučení

5.1 Doporučení rodičům

„Nedávejte dětem jejich vlastní televizi!“

Nejdůležitější a také nejúčinnější ochrana vůči médiím záleží rodičích. Rodiče by měli dělat v podstatě totéž, co pedagogové, a navíc by měli sledovat média spolu se svými dětmi. Menší zájem o výchovu dítěte v rodině bývá spojen s tím, že děti mohou častěji a déle sledovat obrazovku, častěji volí dobrodružné a násilné programy, postupně se odtahují od rodiny, která se jim v důsledku toho věnuje ještě méně apod. Odvíjí se složitý řetězec vazeb, ve kterém byl na počátku chybný výchovný styl, či přímo nezáměr o děti.

Děti musí být vychovávány skutečně k tomu, aby měly samy citovou jistotu a zároveň potřebují člověka, s kterým si mohou promluvit, který jim vše vysvětlí, pomůže pochopit, uklidní je a který je naučí jak rozlišovat kvalitu pořadu, jak rozlišovat manipulaci atd.

Rodiče by si měli uvědomit, že mladí potřebují někoho, s kým by si *mohli povídat* o svých cílech, nadějích a problémech. Potřebují mít také *dobré přátele*. A s tím, jak vyžívají, potřebují najít svou *vlastní identitu*, najít sami sebe. Když rodiče pomáhají dětem tyto potřeby uspokojovat, chrání je tím před potencionálně nebezpečnými vztahy, včetně těch, které se tak snadno navazují po internetu.

Rozeberme si výše uvedené potřeby dětí a to, jak jim rodiče mohou pomáhat.

Mladí potřebují mluvit. Když přijde na to, aby dospívající člověk mluvil o svých pocitech, může budít zdání, že je uzavřený nebo takzvaně nad věcí. Rodiče by si však měli být jisti, že mladí chtějí mluvit, a to se svými rodiči. Chtějí s nimi mluvit jak o věcech vážných, tak i banálních. Otázkou ale je: „Jsou rodiče připraveni a ochotni jim naslouchat?“ Důležité je nenechat se každodenním shonem připravit o ty vzácné chvíle, kdy si mohou se svými dětmi popovídat. Vždyť co může být důležitějšího než děti? Je nutné dát si pozor na ukvapený závěr, že si půjdou pro radu spíš k vrstevníkům než k nim. Dokládá to i průzkum v praktické části – odpověď na otázku č.31: Kdo má na tebe největší vliv?

Z většiny odpovědí dotázaných je jasně patrné, že rodiče mají v životě svých dětí zcela klíčovou roli při utváření jejich hodnot a stanovení cílů. Možná na ně nezapůsobí všechno, co rodiče řeknou. Ale pokud s nimi nebudou mluvit, nezapůsobí na ně ničím.

Mladí potřebují přátele. Rodiče obvykle nemají ani potuchy o tom, s kým se na internetu jejich děti stýkají; nebo se to prostě ani nesnaží zjistit. V dnešní době si však rodiče nemohou dovolit přistupovat lehkověrně k tomu, jakou společnost si jejich děti vybírají. Je nutné si jako rodič položit otázku: Víím, s kým se moje dítě stýká – ať už osobně, nebo jinak? Jedno přísloví říká: „*Špatná společnost kazí charakter.*“ Jsou tedy pádné důvody k tomu, aby rodiče svědomitě dohlíželi na své děti, pokud jde o to, s kým tráví čas. Zajímat se o mladé lidi však znamená víc než je chránit před špatnými vlivy. Jednou z nejdůležitějších věcí je děti naučit, aby si dobré přátele uměly vybírat. A učit je to nejen svými slovy, ale i příkladem.

Mladí lidé potřebují najít sami sebe. Důležitou součástí dospívání je formování osobnosti – tedy vytváření souboru jedinečných rysů, kterými se dané dítě liší od všech ostatních. Jedním z úkolů, který rodiče mají, je vštěpovat svým dětem správné zásady láskyplným ukázněním a myšlenkovým usměrňováním. Je důležité neustále zjišťovat, co si mladí doopravdy myslí o mravních zásadách a o hodnotách. Cílem není vychovat dítě, které by poslouchalo jen proto, že musí. Některé děti budí dojem, že poslouchají jako hodiny a udělají vše, co se jim řekne. Nikdy při tom neodmlouvají, nediskutují ani se pořád nevyptávají, proč to musí udělat. Ale dítě, které *dnes* prostě dělá to, co se mu řekne, *zítra* může dělat to, co mu řekne někdo jiný. Proto je důležité učit děti, aby používaly svou sílu rozumu a rozlišovaly mezi správným a nesprávným a to i v oblasti výběru pořadů v televizi nebo při volbě internetových stránek.

5.1.1 Jak mít pod kontrolou televizi a počítač – nutná spolupráce v rodině

1. Zjistěte, kolik času vás to stojí

Je moudré prozkoumat své návyky týkající se televize a počítače, abyste viděli, zda není na místě udělat nějaké změny. Přibližně týden si zapisujte, kolik času před televizí strávíte. Můžete si také poznamenat, na jaké programy jste se dívali, jaké stránky jste sledovali, co vám to dalo a jak se vám to líbilo. Především tak ale zjistíte, kolik času vás televize a počítač stojí. Výsledek bude možná překvapující. Už jen to, když uvidíte, kolik je to hodin, vás možná pohne k určitým změnám.

2. Omezte dobu sledování

Pokuste se vydržet bez televize jeden den v týdnu, celý týden nebo měsíc. Anebo si stanovte, jak dlouho se každý den budete dívat. Když sledování televize zkrátíte denně o půl hodiny, získáte tím každý měsíc patnáct hodin, které můžete využít k nějaké hodnotné činnosti. Například byste se mohli věnovat duchovním zájmům, číst kvalitní knihy nebo být s rodinou a přáteli. Pamatujte, že ti, kdo se na televizi dívají málo, si vybrané pořady užijí daleko víc, než ti, kdo před ní tráví celé hodiny.

Jedním ze způsobů, jak omezit sledování televize, je dát ji pryč z dětského pokoje a z ložnice. Pokud je televize v dětském pokoji, děti před ní tráví více času, než když televizi ve svém pokoji nemají. Navíc tak rodiče ztrácejí přehled o tom, na co se děti dívají. Tato rada platí i pro používání internetu. Vyhrad'te si čas, který chcete na internetu strávit a dodržujte ho.

3. Plánujte, na co se budete dívat

Televize jistě vysílá také řadu kvalitních programů. Místo toho, abyste jen tak přepínali mezi jednotlivými kanály nebo sledovali cokoli, co zrovna běží, předem si vyberte, na co se chcete podívat. Televizi zapněte těsně před začátkem vybraného pořadu a vypněte ji ihned po jeho skončení. Také není nutné sledovat program tehdy, když se vysílá, ale je možné ho nahrát a podívat se na něj později. Díky tomu ho můžete zhlédnout v době, která vám více vyhovuje, a také můžete rychle přetočit reklamy.

4. Vybírejte si

K tomu, abyste si dokázali vybírat, potřebujete sebeovládání. Už se vám někdy stalo, že jste po několika prvních minutách filmu zjistili, že obsah je nevhodný, ale přesto jste se dívali dál, jen abyste se dozvěděli, jak to bude pokračovat? Pokud ano, nejste sami. Budete-li však mít dostatečně silnou vůli k tomu, abyste televizi vypnuli a místo toho se věnovali něčemu jinému, pravděpodobně si pak uvědomíte, že pokračování vás vlastně až tak nezajímá.

5. Internet používejte obezřetně

Některé rodiny například daly počítač do volně přístupného prostoru jako je obývací pokoj. Lze také zavést zásadu, že internet lze používat pouze tehdy, když jsou ostatní členové rodiny doma. Pokud se rodiče pro taková omezení rozhodnou, je nutné, aby s nimi děti spolupracovaly. Jasně pokyny jsou projevem rodičovské lásky.

Pokud potřebuješ používat internet pro práci do školy, můžeš sledovat, kolik času tím strávíš. Snaž se dopředu určit, jak dlouho se tomu chceš věnovat, a použij budík, aby tě upozornil, až uplyne vymezený čas. Plánuj dopředu, měj jasnou představu, co hledáš, a té se drž – ať vypadají ostatní věci sebevíc zajímavě.

Opatrnosti je zapotřebí také tehdy, pokud jde o používání e-mailu. Je nutné dávat pozor, abys nezabředl do čtení obrovského množství elektronické pošty, zvláště když většina informací je povrchní nebo nepodložená. Nadměrné používání e-mailu může mladého člověka připravit o hodnotný čas, který potřebuje na domácí úkoly do školy a na duchovní činnosti.

Nenech se hledáním faktů a obrázků pohltit do té míry, že bys zanedbával prospěšnější činnosti.

Pamatuj také na to, že komunikace přes počítač může mít sice své místo v životě, ale osobní kontakt s přáteli nenahradí.

Pokud tedy potřebuješ opravdu použít internet, pevně se rozhodni, že jej budeš používat moudře.

Vyhýbej se nebezpečným stránkám a nevěnuj používání internetu nadměrně mnoho času.

„Bedlivě střež své srdce“ a nikdy se nestaň otrokem internetu.

5.2 Doporučení pedagogům a školám všeobecně

Navrhovaná opatření lze shrnout do základních devíti bodů:

1. Uvědomit si, že úkolem pedagogů není jen naučit děti číst, psát a počítat, ale zodpovědně se rozhodovat – to platí i v otázce výběrů pořadů v médiích.
2. Televize ne pro děti, ale s dětmi – pokud se využívá médium jako televize nebo počítač v hodinách, pedagog by měl být přítomen a spolu s nimi komentovat a mluvit.
3. Pedagog by vždy měl vědět, na co se děti dívají a jaké stránky sledují na počítači ve vyučovacím procesu.
4. Sledovat média a vysvětlovat dětem a mládeži negativa sledování určitých pořadů.
5. Motivovat děti a mládež ke sledování např. vzdělávacích programů.
6. Dávat dětem k ruce i jiné prostředky zábavy.
7. Více spolupracovat s rodinou – na třídních schůzkách vyjadřovat obavy z toho, na co se děti dívají.

8. Pozvat na třídní schůzku psychologa či výchovného pracovníka, který by v krátkosti ukázal možný negativní vliv některých pořadů na mládež.

9. Ubezpečovat rodiče i děti, že nám na nich záleží.

Je také možné zavést do škol předmět s názvem např. mediální výchova, ale ne pouze formální. Měla by to být cílená výchova, aby děti nebo nezletilí velmi dobře věděli, jak se mají dívat na média a co si z toho mají vzít.

Protože práce učitelů je ale velmi náročnou záležitostí, není možné toto vše nechávat jen v jejich rukou. Ve školách působili před nedávnou dobou pouze učitelé a v družinách vychovatelé. Dnes téměř na všech školách můžeme najít výchovného poradce, drogového preventistu, na některých i školního psychologa a speciálního pedagoga. Výsledky v této práci ukázaly další potřebu - potřebu erudovaných odborníků, kteří by seznamovali děti s veškerými možnými pozitivy a negativy médií a jejich vlivy na lidské vztahy, zdraví a psychiku. Protože průzkum prokázal velký zájem dospívajících o lidskou sexualitu a erotiku ve všech jejích rozmanitých formách, měli by tito odborníci poskytovat v této oblasti hlavně prevenci formou pravdivých a zdravých informací. Tito pracovníci podobní terapeutovi by měli mít patřičné znalosti z psychologie, sexuologie, terapie, znát i virtuální svět a dění okolo internetu a novodobých médií vůbec. Jednalo by se o více odborníků dle zaměření např. AIDS, drogy, komunikační technologie, média a další. Tak jako je dnes vcelku běžnou záležitostí chodit s dětmi např. k logopedovi, za pár let by takhle mohli navštěvovat tohoto specialistu v jeho poradně nebo on je navštíví doma či ve škole. Vcelku je samozřejmé, že pro práci těchto specialistů by byla nutná kooperace s výchovnými složkami jako jsou škola a rodiče. Děti by měly mít plnohodnotné, pravdivé a zdravé základní informace, na kterých mohou specialisté dále stavět.

5.3 Doporučení speciálním pedagogům

Učitel praktické nebo speciální školy má zpravidla u svých žáků velkou autoritu a pokud je na ně hodný, děti ho mají velice rády a uznávají ho. Proto je důležité, aby speciální pedagog svým příkladem a uznáváním mravních hodnot dával žákům dobrý příklad. Mentálně postižené děti mají tendenci napodobovat toho, koho uznávají a mají rády, a proto je možné

tohoto využít ve prospěch výchovy a vštěpování toho, co je dobré a špatné. Z požadavku na vzdělávání mentálně retardovaných žáků vyplývá, že tyto děti mají být vzdělávány a vychovávány v těsném spojení se životem. Vytvářet prostor pro rozvoj osobnostních vlastností a vlastních zkušeností, dávat příležitost k aktivním činnostem. Nestačí jim pouhé zprostředkování vědomostí, ale význam má především sociální učení a řešení problémů vycházejících ze skutečného života.

Speciální pedagog má žáky motivovat, podporovat v nich pocit bezpečí, dávat jim možnost pozitivního prožívání a připravit je na uplatnění v budoucí profesi. Změnu v přístupu k dítěti, větší respekt k jeho potřebám a zájmům, k jeho přípravě na praktický život.

Pro sociální chování naší společnosti vůbec, to znamená učit je, co je to vzor, co je to přátelství, jak komunikovat, empaticky se chovat, pomoc druhým, pozitivní hodnocení druhých, umění sebehodnocení a sebekritiky.

Děti velmi citlivě prožívají to, co se kolem nich děje. Proto by s nimi měl pedagog televizní pořady, které děti sledují, probírat, komentovat je a doporučovat jim, co by stálo za vidění. Také by je měl varovat a říkat jim, že některé pořady pro ně nejsou vhodné a že by byl nerad, kdyby se na ně dívaly, protože z toho mohou mít špatné zážitky. Pedagog by měl zjišťovat např. pomocí anonymních dotazníků, jaké typy pořadů děti nejvíce sledují a pokud jsou to pořady nevhodné, ukazovat jim v čem pro ně mohou být nebezpečné. Pedagog by měl také sledovat, jaké typy pořadů média připravují a promluvit s dětmi o jejich vhodnosti nebo nevhodnosti předem. viz Příloha č. 2: Článek - Nová reality-show.

Tyto děti totiž jsou více ovlivnitelné než děti běžné populace. Obtížněji také rozlišují mezi dobrým a špatným a tak je snáze může někdo oklamat. To by měl mít speciální pedagog na paměti a tak by bylo vhodné vysvětlovat a pomoci jim orientovat se v tom, co je skutečné a co je nereálné. Jeho rozhovor s těmito žáky by mohl vypadat například takto:

„Uvědomte si, že film a skutečnost jsou dvě naprosto odlišné a neslučitelné věci. Scény, které vidíte ve filmech se ve skutečném životě mění na tragédie zasahující mnoho lidí. Film je jen film, hra je jen hra a je naprosto vyloučeno pokoušet se cokoli z toho uvádět do skutečného života. Přemýšlejte, každé své jednání si důkladně a několikrát promyslete, jinak snadno uděláte hloupost, které budete po zbytek života litovat. Hledejte v životě raději dobro,

nenásilí, lásku, ohleduplnost, moudrost ... možná to zní poněkud nudně a fádně, ale ve finále zjistíte, že život tak je daleko hodnotnější a plnější.

Lidské tělo není totiž na inkasování ran stavěno tak, jak to vidíte možná v některých filmech. A tak se při vašem útoku lehce stane, že se třeba nechtěně trefíte do zvláštních, takzvaných citlivých bodů (jichž jsou na těle desítky!), a i poměrně nevinně vyhlížejícím kontaktem způsobíte druhému těžké zranění, či smrt. Ale i pokud se nestrefíte přímo do citlivého bodu, můžete někomu značně ublížit (se všemi z toho vyplývajícími důsledky pro vás!). Třeba, když vaše oběť (po docela obyčejném úderu) ztratí rovnováhu, a pádem na roh stolu, obrubník chodníku, na kámen, či pod auto ... se zmrzačí nebo dokonce zabije.“

Tyto děti mají poměrně nápadné charakteristické rysy, a vnímavé okolí by o nich mělo vědět. Je nutné o tyto děti více pečovat, více s nimi komunikovat, více vysvětlovat, každou činnost analyzovat, více názorně předvádět např. i pomocí předem připravených scének.

5.4 Co by měla dělat média

Každé dítě má určité prostředí, které nemusí být tak pevným zázemím, jak bychom si přáli. Takové děti mohou být zranitelnější a kromě toho, zejména s ohledem na tyto děti, by televize měla pomáhat. Televize, která pracuje pro dospívající mládež, by měla více pozitivněji postupovat a to tak, aby byla spíše pomocí a ne jenom potenciálním nebezpečím. Není jedno, co se vysílá, a proto by se měla více zaměřovat na formaci, zejména tu občanskou. Zaměřit se na pozitivní hledání cest, na promyšlenější volbu programu. Média jsou určitě jedním z činitelů, které ovlivňují naladění dětí a jejich vztah nebo postoj k agresivitě a k systému hodnot.

Nejvíce jsou ovlivněni takové osobnosti, které podléhají vjemům, protože nemají žádnou lepší alternativu. Vyrůstali nebo vyrůstají například v rodině, která se výchově příliš nevěnuje, a když takové děti hledají nějaké vzory nebo potřebují s někým komunikovat, tak najdou jenom televizi, které nerozumí, a kde jim nikdo nepomůže vyřešit jejich problémy. Těchto zdrojů je spousta a televize je jenom jedním z mnoha. I když bychom omezili nebo zregulovali přísun informací z tohoto jednoho zdroje, tak jich je x dalších, které je vydatně nahradí.

Média určitě mají na čem pracovat, ale zároveň je potřeba zdůraznit, že je důležité vychovávat děti k tomu, aby myslely, aby měly od koho přebírat systémy. Děti potřebují člověka, který by je provázel jejich životem, člověka, s kterým by mohly konzultovat svoje starosti, který by jim vlastně vysvětloval to a to....

Média jako televize a internet dělají dětem, kterým rodina nefunguje, takového průvodce světem, tedy toho, kdo jim předkládá a vysvětluje. Média by měla nabízet pořady, které by umožnily dětem i dospívajícím nějakým způsobem se nacházet, srovnávat a mít příklady a hodnoty, ke kterým by se mohly vztahovat.

Televize v současné době převládá, takže má velký formativní vliv na to, jak se člověk vyvíjí a jaké si tvoří morální názory. To ale zajisté není pouze a jednoznačně věcí médií, je to starost dalších institucí jako je například škola, školství, rodiče, rodina.

6 Seznam použitých zdrojů

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství 1995. s.200. ISBN 80-85850-11-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Úvod do vývojové psychopatologie III*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2003. s. 91. ISBN 80-7083-669-5.

VOJTÍK, Vladimír – MACHOVÁ, Jitka. *Poruchy vývoje dětí a mladistvých a jejich projevy v rodině a ve škole*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1990. s.152. ISBN 80-04-24650-8.

NOVOTNÁ, Marie – KREMLIČKOVÁ, Marta. *Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele*. 1. vyd. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství 1997. s.116. ISBN 80-85937-60-3.

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1.vyd. Praha: Grada 2007. s. 280. ISBN 978-80-247-1168-3.

ANTIER, Edwige. *Agresivita dětí*. 1. vyd. Praha: Portál 2004. s. 104. ISBN 80-7178-808-2.

KOUKOLÍK, František – DRTILOVÁ, Jana. *Vzpouza deprivantů*. 1.vyd. Praha: 1996. ISBN 80-901776-8-9.

KOUKOLÍK, František – DRTILOVÁ, Jana. *Zlo na každý den – Život s deprivanty I*. 1. vyd. Praha: Galén 2001. s.392. ISBN 80-7262-088-6.

ŘÍČAN, Pavel – PITHARTOVÁ, Drahomíra. *Krotíme obrazovku*.1. vyd. Praha: Portál 1995. s.64. ISBN 80-7178-084-7.

JŮVA, Vladimír. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido 2001. s.120. ISBN 80-85931-95-8.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Kapitoly z vývojové psychologie pro učitelství mateřských škol*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2003. s. 84. ISBN 80-7083-697-0.

MATOUŠEK, Oldřich – KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál 1998. s. 336. ISBN 80-7178-226-2.

ŠVARCOVÁ, Iva. *Mentální retardace*. 3. vyd. Praha: Portál 2006. s. 200. ISBN 80-7367-060-7.

WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA. *Probud'te se! 5/1991 – Televize změnila svět*. New York:1991. ISSN 0005-237X.

WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA. *Probud'te se! 3/2007 – Co dnes potřebují mladí lidé?*. New York:2007. ISSN 0005-237X.

DOSTAL, Lukáš. *Dítě a televize*. 2003. <http://www.rodina.cz/clanek3397.htm>. Datum stažení 8. 3. 2007.

ILGNER, Miroslav. *Chceme pazourek či internet?* 2001. <http://psychologie.doktorka.cz/chceme-pazourek-internet>. Datum stažení 8.3. 2007.

Děti a televize: stálá diskuse. 2002. <http://rodina-deti.doktorka.cz/deti-televize:-stala-diskuse/>. Datum stažení 1. 9. 2007.

Vliv internetu na myšlení. 2005. <http://psychologie.doktorka.cz/vliv-internetu-mysleni/>. Datum stažení 1. 9. 2007.

7 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník - „Televize a internet v mém životě“

Příloha č. 2: Článek – Nová reality-show

1. Kolik času trávíš v průměru denně u televize?

- a) ½ hodiny
- b) 1 hodinu
- c) 2 hodiny
- d) 3 hodiny a více

2. Sleduji převážně tyto pořady:

- a) Kriminálky
- b) Soutěže
- c) O přírodě a zemi
- d) Pohádky
- e) Horory
- f) Reality show
- g) Hudební

3. Máš doma zapnutou televizi, aniž bys ji sledoval a přitom se věnuješ jiným činnostem?

- a) Ano, skoro vždy
- b) Občas
- c) Nikdy ne

4. Máš televizi ve svém pokoji?

- a) Ano
- b) Ne a ani bych ji tam nechtěl
- c) Ne, ale chtěl bych ji tam mít

5. Vědí rodiče, na co se v televizi dívám?

- a) Většinou ano
- b) Jen někdy
- c) Je jim to jedno

6. Když v televizi vidím, jak je ubližováno lidem nebo zvířatům, mám tyto pocity:

- a) Zásadně s tím nesouhlasím
- b) Nevadí mi to, je mi to jedno
- c) Líbí se mi to, a chtěl bych to také zkusit
- d) Nemohu se na to dívat a televizi vypínám

7. Ztotožňuješ se ve svém oblíbeném pořadu s nějakou postavou? Pokud ano, uveď s jakou.

- a) Ano
- b) Ne

8. Snažíš se napodobit ve škole, doma nebo venku s kamarády někoho z televizních postav?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

9. Myslíš si, že násilné nebo nemravné pořady mohou mít na Tebe špatný vliv?

- a) Ano
- b) Ne

10. Díváš se na televizi raději sám nebo s rodiči?

- a) Zásadně sám
- b) Jen s rodiči
- c) Na některé pořady se raději dívám sám a na některé s rodiči

11. Máš dojem, že televize může působit na to, co se Ti zdá?

- a) Ano
- b) Ne

12. Zakazují Ti rodiče dívat se na některé pořady v televizi?

- a) Ano
- b) Nikdy ne, nechávají výběr pořadů na mně
- c) Jen někdy

13. V televizi budou dávat pěkný film. V tom přijde Tvůj kamarád a chce, abys s ním šel ven. Co uděláš?

- a) Půjdu s kamarádem ven
- b) Pozvu ho dál a požádám ho, aby se díval se mnou
- c) Řeknu mu, aby přišel jindy

14. Dovedl by sis představit život bez televize?

- a) Ano
- b) Ne

15. Internet používám

- a) Ano
- b) Ne

16. Na internet se nejčastěji připojuji

- a) Doma
- b) Ve škole
- c) V internetové kavárně či klubovně
- d) U kamarádů

17. Internet používám především pro

- a) Zábavu
- b) Vzdělání
- c) Komunikaci (e-mail, chat, seznamka)
- d) Inzerce prodeje a nákupu zboží

18. Využívám-li internet pro zábavu, je to především pro

- a) Stahování obrázků, hudby nebo klipů
- b) Erotické stránky
- c) Mapy, trasy apod.
- d) Cestování

19. Kolik hodin denně strávíš na internetu?

- a) Hodinu a méně
- b) 2 hodiny
- c) hodiny a více

20. Chat a seznamku jsem již navštívil

- a) Ano
- b) Ne

21. Erotické stránky jsem již navštívil

- a) Ano
- b) Ne

22. Myslíš si, že chat a seznamky mohou u člověka vyvolat závislost?

- a) Ano
- b) Ne

23. Co si myslíš o sledování erotických stránek

- a) Je to špatné
- b) Je to dobré

24. Myslíš si, že internet může ovlivnit tvoji osobnost

- a) K lepšímu
- b) K horšímu
- c) Vůbec mě nemůže ovlivnit

25. Myslíš si, že jsi na internetu závislý?

- a) Ano
- b) Ne

26. Na internet se připojím zejména když

- a) Potřebuji informace do školy
- b) Chci navštívit erotické stránky
- c) Chci si popovídat s přáteli

27. Bez internetu bych si klidně dovedl představit život

- a) Ano
- b) Ne

28. Mají rodiče přehled o tom, co sleduješ na internetu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Občas

29. Máš počítač ve svém pokoji?

- a) Ano
- b) Ne

30. Myslíš si, že internet může být pro tebe nějakým způsobem nebezpečný?

- a) Ano
- b) Ne

31. Největší vliv na mě mají:

- a) Rodiče
- b) Přátelé
- c) Celebrity
- d) Média (televize, internet)
- e) Učitelé

První česká homosexuální reality-show!

11.1.2008 | [Reality show](#) | [diskuse](#) (68)

Nápad jako Brno! Ačkoli se na homosexuální menšiny u nás hledí skrz prsty, není k tomu jediný rozumný důvod. Ba naopak. A my jsme se rozhodli podpořit jeden zajímavý projekt!

Poslední kauza, do které jsou homosexuálové nechtěně zapleteni? Nový, přísnější zákon, který postihuje útoky na menšiny, na ně jaksi zapomněl. Prý to není zapotřebí. A to i ve chvílích, kdy jsou napadány homosexuální kluby a kdy je na homosexuály právě kvůli jejich orientaci útočeno!

Byli jsme informováni o reality-show, která má hlavu a patu a která se obešla bez jakékoli masivní mediální podpory! „Naše show Stronger sleduje život několika gayů, kteří žili pod dozorem našich kamer v jednom bytě! Štěpán, Dan, Kamil, Lukáš, Michal, Patrik, Sigi - tak to jsou jména našich soutěžících! Připravte se na to, že to bude pořádný mazec!" Podle našich informací byla reality-show vysílána přes internetovou televizi a mezi cílovou skupinou se

těšila velkému zájmu! „Já jsem to viděl a bylo to bezvadné. Hádky, spory, ale taky láska, bylo v tom vše," prozrazuje pro Přepni.cz pan Tomáš.

Pokračování? Možná ano, možná ne. Vše závisí na tvůrcích, ochotě soutěžících a v neposlední řadě také na financích.

Zdroj: SVOBODA, Zdeněk. 2008. <http://prepni.atlas.cz/reality-show/147237-prvni-ceska-homosexualni-reality-show.aspx>. Datum stažení 15. 1. 2008.